

Tavoitteena mestaruussarja

Lappeenrannan ja Joutsenon jalkapalloilun taloudelliset ja yhteisölliset muutokset vuosina 1970-1993

Hirvonen Juha Petteri (145302)
Suomen historian Pro gradu-tutkielma
Joensuun yliopiston historian laitos
Maaliskuu 2006

Juha Petteri Hirvonen

Joensuun yliopiston historian laitos

Suomen historian pro gradu-tutkielma:

Tavoitteena mestaruussarja. Lappeenrannan ja Joutsenon jalkapalloilun taloudelliset ja yhteisölliset muutokset vuosina 1970-1993

Laajuus 106 sivua

Pro gradu-tutkielma analysoi Lappeenrannan ja Joutsenon edustusjalkapalloilua vuosina 1970-1993. Tutkimuksessa tutkitaan sitä, miksi lappeenrantalainen jalkapalloilu ei ole koskaan noussut pääsarjatasolle. Tarkastelun kohteena ovat jalkapalloseurojen taloudellinen kehittyminen, poliittinen edustus, kilpailullinen menestys sekä seurojen välinen yhteistyö. Tutkittavina seuroina ovat Lappeenrannan Pallo (LaPa), Lauritsalan Työväen Palloilijat (LauTP) ja Joutsenon Kullervo. LaPa ja Kullervo edustavat porvarillisia seuroja, kun taas vastaavasti LauTP työväen jalkapalloilua. Lisäksi tutkimuksessa verrataan jalkapalloseuroja monelta osin jääkiekkoon (SaiPa) ja jääpalloon (Veiterä), sillä molemmat ovat paikallisesti hyvin menestyneitä joukkuelajeja.

Tutkimuksen keskeistä lähdeaineistoa ovat jalkapalloseurojen arkistot sekä Lappeenrannan ja Joutsenon kunnallishallinnon tuottama aineisto. Seurojen kohdalla lähteiden aukollisuutta on paikattu käyttämällä paikallista lehdistöä ja haastatteleamalla seurojen puheenjohtajia.

Tutkimustulosten mukaan seurojen menestymättömyyteen oli monia eri syitä. Vaikka jalkapallo oli selkeästi jääkiekon varjossa, seurojen taloudellinen ja poliittinen tuki olisi mahdollistanut nousun pääsarjaan. Myös pelaa-
jamateriaali olisi ehkä riittänyt yhteen pääsarjatason joukkueeseen. Suurimmiksi ongelmiksi muodostui seurojen välisen yhteistyön puuttuminen sekä nousuun vaadittavien ”henkisten valmiuksien” puuttuminen. Toisaalta Lappeenrannan seudun harjoitteluolosuhteet olivat vaatimattomat jalkapallon osalta koko tarkasteluajanjakson ajan.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Suomalaisen jalkapallotoiminnan muotoutuminen	1
1.2. Lappeenrannan palloilu ennen vuotta 1970	3
1.3. Seuratoiminnan yleinen kilpailullinen ja taloudellinen kehitys	7
2. Tutkimuksesta	9
2.1. Aikaisempi tutkimus	9
2.2. Tutkimustehtävä	10
2.3. Lähteet	13
3. Seurojen toiminnan muotoutuminen	16
3.1. Seurojen perustaminen	16
3.2. Kilpatoiminnan alkaminen	18
3.3. Menestystä ja taloudellisia vaikeuksia	21
4. Toimintaa talouden ehdoilla	25
4.1. Tasaisen taloudellisen kehityksen aika	25
4.2. Menestys johtaa velkaantumiseen	29
4.3. Taloudellinen tilanne johtaa organisaatiomuutokseen	37
4.4. Humppaa ja kioskitoimintaa – Mistä suuret tukijat?	42
4.5. Taloudesta kootusti	47
5. Poliittinen tuki	49
5.1. Seurojen edustus politiikassa	49
5.2. Kunnan avustukset	54
6. Menestys kilpasarjoissa	62
6.1. Tasaisen kehityksen aika	62
6.2. Paikallispelien huumaa	67
6.3. Kullervon aika	75
6.4. Yhteenvedoa menestyksestä	80
7. Seurojen yhteistyö	82
7.1. ”Kyllä myö pärjätään itsekin”	82
7.2. Yhteistyötä, riitoja ja yhdistyminen	84
7.3. Halu menestyä?	89
8. Lopuksi	92
9. Lähdeluettelo	96
Lyhenteet	
Liitteet	

1. Johdanto

1.1. Suomalaisen jalkapallotoiminnan muotoutuminen

Erilaisia jalkapallon tapaisia pelejä on harrastettu maailmalla jo ennen ajanlaskumme alkua. Tällöin peleissä ei ollut nykyisen kaltaisia sääntöjä, vaan ne olivat yleensä varsin väkivaltaisia. Varhaisimmat pelimuodot unohtuivat aikojen kuluessa, joten niistä ei ole varmaa tietoa. Pelejä harrastettiin eripuolilla maailmaa esimerkiksi Roomassa, Kreikassa ja Kiinassa sekä myöhemmin Englannissa, Italiassa ja Ranskassa. Jalkapallon syntypaikkana ei ole ainoastaan Englanti, vaikka yleisesti niin ajatellaan. Nykymuotoinen jalkapallo kehittyi kuitenkin Englannissa 1800-luvun puolivälin jälkeen. Tällöin jalkapallo muotoutui lähinnä koulujen ja ylioppilaiden harrastamaksi lajiksi. Jalkapallon suosio kasvoi nopeasti ja peli levisi eri puolille Englantia. Ensimmäinen jalkapalloseura perustettiin Sheffieldiin vuonna 1855, ja tämän jälkeen alkoivat haaste-, cup- ja liigaottelut. Englannista nykymuotoinen jalkapallo levisi muualle maailmaan 1800-luvun lopulla. Jalkapallon leviämisen myötä pelin säännöt täsmentyivät ja se lähestyi nykyistä pelitapaa.¹

Jalkapallo levisi Suomeen 1800-luvun lopulla. Tietoa pelistä saatiin ulkomailla vierailleilta suomalaisilta. He olivat nähneet jalkapalloa pelattavan tai kuulleet tarinoita siitä. Suomessa vierailleet brittiläiset merimiehet ja Suomessa asuneet ulkomaalaiset yrittäjät levittivät myös tietoa uudesta lajista.² Lopullisesti laji tuli tutuksi suomalaisille vuonna 1870, silloin voimistelulaitoksen opettaja Viktor Heikel julkaisi ensimmäisen englantilaista jalkapalloa koskevan kirjoituksen Hufvudstadsbladetissa. Merkittävä vaikutus Suomen jalkapallon kehityksessä oli Ruotsin urheilun isällä Viktor Balckilla. Hän julkaisi vuonna 1886 kolmiosaisen *Illustrerad Idrottsbok* -kirjan, jossa oli selostus jalkapallopelistä ja sen säännöistä. Suomalaiset ottivat nämä säännöt käyttöönsä ensimmäisissä peleissään.³

Jalkapalloa harrastettiin Suomessa tiettävästi ensimmäisen kerran Turussa vuonna 1890, kun englantilaiset veljekset Rurik, Alfred ja John Crichton kokosivat joukkueen Crichtoninveistämon työntekijöistä. Tällöin peliin tutustui August Blomberg, joka myöhemmin vuonna 1898 voimistelunopettajana otti jalkapallon yhdeksi Turun suomalaisen lyseon liikuntamu-

¹ Esim. Kanerva et. al. 2003, 10-15; Nevala 1988, 1; Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 10-11.

² Suomifutis 1997.

³ Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 12-13.

doksi. Toinen merkittävä jalkapallopaikkakunta oli Sortavala, jonne oli perustettu Kymölän opettajaseminaari vuonna 1880. Seminaarin voimistelunopettajana toimi Carl Poppius, joka otti jalkapallon seminaarin ohjelmaan vuonna 1898. Merkittävää palloilun kannalta oli se, että Poppius julkaisi samana vuonna jalkapallon säännöt suomeksi. Sortavalasta ja Turusta jalkapallo levisi eri puolille Suomea.⁴

Helsinkiin jalkapallo saapui varsin myöhään, vasta 1900-luvun alussa. Kehitys oli kuitenkin nopeaa ja kaupungista tuli maan jalkapallokeskus. Helsingissä järjestettiin maan ensimmäinen cup-kilpailu⁵ vuonna 1906. Turnaukseen osallistui kuusi joukkuetta. Samana vuonna pelattiin Suomessa ensimmäinen kansainvälinen ottelu, jossa pietarilaisjoukkue Sport oli helsinkiläistä Unitas-joukkuetta 3-0 parempi.⁶ Täten helsinkiläisjoukkue aloitti kansainväliset ottelut, jotka levisivät nopeasti tulevina vuosina myös muualle Suomeen.

Kilpailutoiminnan lisääntyessä jalkapalloilijat järjestäytyivät kansallisesti ja kansainvälisesti. Suomalainen urheiluliike oli alkanut järjestäytyä 1870-luvulla. Ensimmäiset urheiluseurat olivat pääasiassa voimisteluseuroja. Suosion kasvaessa ja seurojen lukumäärän noustessa voimisteluseurat perustivat Suomalaisen Voimistelu- ja Urheiluliiton (SVUL:n) vuonna 1900.⁷ Sortovuosien takia senaatti ei vahvistanut liiton sääntöjä, joten liitto joutui toimimaan ilman vahvistettuja sääntöjä vuoteen 1906 saakka. Tuona keväänä liitto sai virallisen toimiluvan.⁸ Jalkapallon omaksi keskusjärjestöksi perustettiin Suomen Palloliitto (SPL) 19.5.1907. Palloliiton alaisia lajeja olivat jalkapallo ja jääpallo. Toiminnan alkuaikoina oli yleistä, että kesällä pelattiin jalkapalloa ja talvella jääpalloa. Molemmissa lajeissa oli paljon samoja pelaajia.⁹

Kansainvälisten pelien kannalta oli tärkeää päästä kansainvälisen jalkapallojärjestön FIFA:n¹⁰ jäseneksi. Palloliitto haki toukokuussa Suomelle jäsenyyttä FIFA:ssa, joka myönsi Suomelle väliaikaisen jäsenyyden marraskuussa 1907. Suomi hyväksyttiin FIFA:n jäseneksi pääsiäisenä

⁴ Kanerva et. al. 2003, 254-256; Nevala 1988, 2-3; Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 14-15, 17-18.

⁵ Cup-kilpailulla tarkoitetaan tässä yhteydessä kilpailua, jossa joukkue karsiintui jatkosta kahden häviön jälkeen (Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 26).

⁶ Nevala 1988, 3; Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 20-27.

⁷ Nevala 1988, 3-4.

⁸ Perko 1991, 226.

⁹ Esim. Hakuli 1974, 13; Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 36-37.

¹⁰ Vuonna 1904 seitsemän Euroopan maan jalkapalloliitot perustivat oman kattojärjestön FIFA:n eli Federation Internationale de Football Association:in (Suomifutis 1997).

vuonna 1908. Näin palloilu oli onnistunut järjestäytymään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.¹¹

Palloliiton tärkeimmäksi tehtäväksi tuli järjestää jalkapallosarjat. Palloliiton sarjat pelattiin vuosina 1907–1929 cup-kilpailuna, jossa pelin voittaja jatkoi seuraavalle kierrokselle ja häviöjä tippui kilpailusta. Suuri muutos kilpailutoiminnassa tapahtui vuoden 1918 sodan jälkeen, kun SPL:ssa toteutettiin SVUL:n tekemä päätös erottaa ne seurat, jotka olivat kapinoineet laillista hallitusvaltaa vastaan. Erotetut seurat liittyivät tammikuussa 1919 perustettuun Työväen Urheiluliittoon (TUL:oon) ja muodostivat omat palloilusarjansa. Vasta vuonna 1955 pelattiin kaikilla sarjatasoilla jälleen yhteiset palloilusarjat.¹² Erottamisesta johtuen Palloliiton joukkumäärä pysyi varsin pienenä 1920-luvulla. Joukkumäärän kasvaessa siirryttiin sarja-järjestelmään vuonna 1930, jolloin pelattiin mestaruussarjaa ja suomisarjaa. Sarjatoiminnan laajennuttua perustettiin maakuntasarja vuonna 1938. Tämän jälkeen jalkapallosarjoina olivat mestaruussarja, suomisarja ja maakuntasarja. Lisäksi pelattiin paikallista aluesarjaa, josta pystyi nousemaan maakuntasarjaan.¹³

1.2. Lappeenrannan palloilu ennen vuotta 1970

Lappeenrannan seudulla urheiluseurojen perustaminen tuli ajankohtaiseksi 1800-luvun loppuvuosina. Tuohon aikaan voimisteluseuroja perustettiin eri puolille Suomea. Lappeenrannan naisvoimistelijat saivat oman seuransa vuonna 1884. Voimistelun lisäksi Lappeenrannassa järjestettiin hiihtokilpailuja jo vuonna 1894. Myös Suomen Rakuunarykmentti toimi aktiivisesti urheilun ja liikuntakasvatuksen parissa Lappeenrannan alueella. Muutoin liikuntatoiminta oli hyvin vähäistä 1800-luvun lopussa.¹⁴

Lappeenrannan seudulla useiden seurojen toiminta käynnistyi 1900-luvun alkuvuosina. Toimintansa aloittivat esimerkiksi Vapaa palokunnan (VPK:n) Riento vuonna 1903, Suomen Lyseoiden Urheilijoiden (SLU:n) Lappeenrannan osasto vuonna 1904 sekä Lappeenrannan Luistinseura (LLS) vuonna 1906. Työväenyhdistyksen urheiluseuraksi perustettiin Lappeenrannan Vesa vuonna 1907. Ensimmäisiä urheiluseuroja ei perustettu palloiluseuroiksi, vaan

¹¹ Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 36-37.

¹² Hentilä 1984, 389-390; Valtanen 1996, 14-15, 49.

¹³ Suomen Palloliitto 1907-1957 1957, 108-109.

¹⁴ Herranen 1989, 338; Lindholm 1945, 46-47.

lähinnä voimistelun, hiihdon, yleisurheilun ja painin harrastamiseksi. Seurat ottivat palloilun ohjelmaansa vasta palloiluharrastuksen suosion kasvettua.¹⁵

Jalkapalloa Lappeenrannassa harrastettiin tiettävästi ensimmäisen kerran vuonna 1906. Vaikka oppia haettiin Viipurista saakka, jäi toiminta alkuvuosina hyvin vähäiseksi. Virallisesti jalkapallotoiminnan on katsottu alkaneen vasta vuonna 1910, jolloin Lappeenrantaan muutti kelloseppä Wiljo Palmula. Hän oli innokas jalkapallon puolestapuhuja, ja hän perusti pian muutettuaan Lappeenrannan Jalkapalloseuran, joka oli lähinnä koulupojista koottu joukkue. Seuran toiminta loppui jo seuraavana vuonna Palmulan muuttaessa pois Lappeenrannasta. Joukkueessa pelanneet koulupojat levittivät jalkapalloharrastuksen oppikoulujen piiriin, mikä vahvisti jalkapallon asemaa nuorison harrastamana lajina.¹⁶

Lyhyeksi jääneen vierailunsa aikana Palmula ehti olla mukana Riennon järjestämässä ensimmäisessä jalkapalloturnauksessa. Turnaus pelattiin syyskuun 11. päivänä vuonna 1910 ja siihen osallistuivat Jalkapalloseura, Riento, Vesa ja Taavetin Jyry, joka voitti turnauksen. Turnauksessa pelatut ottelut olivat ensimmäiset viralliset jalkapallo-ottelut Lappeenrannassa.¹⁷ Otteluiden laatua kommentoi Itä-Suomen sanomissa nimimerkki -aa- seuraavalla tavalla:

”Siitä on kyllä sanottu, että se on raakaa ja rumaa, että siinä potkitaan sääret poikki ja muutenkin toisia rusikoidaan. Mutta jos sitä harjoitellaan tarpeellisen hillitysti, niin kuin esim. viime sunnuntain kilpailuissa oli asianlaita, ja ilman, että pelin henki siitä kuitenkaan kärsii, on sille luovutettava sijansa terveellisten ja ruumiin, vieläpä hengenkin, kykyjen, tarkkaavaisen huomiokyvyn ja nopean toiminnan sekä päättäväisyyden edistäjänä eri urheilumuotojen joukossa. Harjoitusta se vain vaatii, muu seuraa sitten kuin itsestään.”¹⁸

Vuoden 1910 jälkeen jalkapallo kuului useiden urheiluseurojen ohjelmaan. Varsinkin VPK:n Riento oli aktiivinen. Se järjesti seuraavana vuonna uuden jalkapalloturnauksen. Turnaukseen ottivat osaa myös viipurilaisjoukkueet Reipas ja Ponteva. Riennon toiminta kuitenkin loppui vuonna 1913, minkä takia seuran jalkapalloilijat siirtyivät Luistinseuraan, josta kehittyi paikakunnan merkittävin urheiluseura.¹⁹

¹⁵ Henttonen 1971, 194; Herranen 1989, 339-340.

¹⁶ Arponen 2000, 106; Henttonen 1971, 191-192.

¹⁷ Henttonen 1971, 192; Lindholm 1945, 92-93.

¹⁸ Hakuli 1974, 16-17.

¹⁹ Arponen 2000, 106.

Seuraavina vuosina jalkapallon kannatus väheni. Jääpallo puolestaan sai huomiota uutena lajina. Ensimmäinen virallinen jääpallo-ottelu pelattiin Lappeenrannassa 14.2.1915. Varsinkin Luistinseuran keskuudessa jääpallo oli suosittua ensimmäisinä vuosina. Alkuinnostuksen jälkeen jääpallon suosio heikkeni huomattavasti 1910-luvun loppupuolella. Sen sijaan jalkapallon kannatus lisääntyi uudelleen vuodesta 1915 eteenpäin. LLS liittyi Suomen Palloliiton jäseneksi vuonna 1917 ja voitti samana vuonna Etelä-Saimaan piirin mestaruuden. LLS osallistui myös SM-sarjaan, mutta siinä ei saavutettu menestystä. Toiminnan aktiivisuutta kuvaa se, että LLS kävi usein pelaamassa Viipurissa ja jopa Kuopiossa saakka. Tuohon aikaan joukkueessa pelasi muun muassa Bror Wiberg, joka oli pelannut Suomen jalkapallojoukkueessa Tukholman olympialaisissa vuonna 1912. Lappeenrannan jalkapalloilussa elettiin loistoaikaa 1910-luvun lopussa ja 1920-luvun alussa. Vaikka huippumenestystä ei tullut, ottelutoiminta oli erittäin vireää verrattuna tuleviin vuosiin.²⁰

Lappeenrannan jalkapallossa 1920- ja 1930-lukujen vaihde oli vaikeaa aikaa. Otteluita käytiin vain vähän ja menestys oli heikkoa. Esimerkiksi vuonna 1930 kaupunkiin perustettiin uusi seura Lappeenrannan Palloilijat, mutta sen toiminta kesti vain vuoden ajan. Menestystä jalkapallossa saatiin 1930-luvun lopussa, kun Lappeenrannan Työväen Urheilijat (LrTU), joka osittain jatkoi Vesan toimintaa vuodesta 1929 saakka, nousi Suursarjaan vuonna 1937. TUL:n Suursarja vastasi Palloliiton mestaruussarjaa. LrTU putosi sarjasta kuitenkin seuraavan kauden jälkeen. Tämä oli ainut kerta, kun lappeenrantalainen joukkue on pelannut miesten jalkapallossa pääsarjatasolla.²¹ Tosin maailmansotien välisenä aikana ainoastaan Palloliiton sarjoja pidettiin virallisina. Mestaruussarjan voittajasta tuli samalla Suomen mestari.²²

Jääpallon suosio kasvoi tasaisesti vuodesta 1925 aina sotavuosiin saakka. Luistinseura, joka oli muuttanut nimensä Lappeenrannan Urheilu-Miehiksi (LUM)²³ osallistui SM-sarjoihin 1920-luvun loppuvuosina ja menestyi kohtalaisesti. SM-sarja pelattiin cup-kilpailuna aina vuoteen 1931 saakka, jolloin siirryttiin sarjajärjestelmään. LUM sijoitettiin B-Sarjaan. LUM menestyi hyvin B-sarjassa ja onnistui lopulta vuonna 1937 nousemaan A-sarjaan eli mestaruussarjaan. Vaikka LUM tippui mestaruussarjasta seuraavan kauden päätyttyä, tuleville me-

²⁰ Arponen 2000, 106; Henttonen 1971, 269-272.

²¹ Henttonen 1971, 195, 274-278.

²² Valtanen 1996, 14-15, 49.

²³ LLS muutti nimensä Lappeenrannan Urheilu-Miehiksi vuonna 1927, koska seura oli ottanut ohjelmaansa muun muassa yleisurheilun, voimistelun, jalkapallon ja jääpallon. Uusi nimi vastasi paremmin seuran ohjelmaa (Henttonen 1971, 198).

nestysvuosille oli luotu hyvä perusta. Ennen toisen maailmansodan alkamista jääpallo ja jalkapallo olivat hallitsevat palloilulajit Lappeenrannassa.²⁴

Sotavuosien jälkeen seurat alkoivat muuttua yleisseuroista erikoisseuroiksi. Pelkästään jääpalloilua varten perustettiin Lappeenrannan Pallo (LaPa) vuonna 1945. Seura otti jalkapallon mukaan ohjelmaansa vuonna 1953. LrTU:n palloilijat puolestaan perustivat Lappeenrannan Pallo-Toverit (LrPT) vuonna 1947. Lopulta myös LUM:n alaisuudessa olleet jalka- ja jääpalloilijat perustivat oman seuransa vuonna 1950. Seuran nimeksi tuli Veiterä.²⁵

Jalkapallossa lappeenrantalaiset seurat menestyivät edelleen melko heikosti 1940- ja 1950-luvuilla. Veiterä pelasi maakuntasarjassa, kunnes tippui aluesarjaan vuonna 1954. Jalkapallon suosio kuitenkin lisääntyi 1950-luvun loppupuolella, jolloin LaPa ja LrPT onnistuivat nousemaan muutamaksi vuodeksi suomisarjaan. Vaikka LrPT tippui aluesarjaan vuonna 1958 ja LaPa maakuntasarjaan, kiinnostus jalkapalloa kohtaan kasvoi edelleen. LaPasta oli tullut johtava seura jalkapallossa. Jääpallossa 1940- ja 1950-luku oli lappeenrantalaisen palloilun kultaaikaa. Veiterä hallitsi jääpallokenttiä 1950-luvulla voittamalla kolmesti Suomen mestaruuden. Veiterä oli tuolloin suosionsa huipulla. Myös LrPT menestyi hyvin jääpallossa TUL:n mestaruussarjassa 1950-luvulla. Jääpallo olikin suosituin palloilulaji Lappeenrannassa 1940- ja 1950-luvuilla.²⁶

Jalkapallon asema vahvistui edelleen 1960-luvulla. Vuonna 1964 LaPa nousi taas suomisarjaan. Tällä kertaa LaPa vakiinnutti asemansa suomisarjassa, tosin nousu mestaruussarjaan ei ollut lähellä. Jääpallon asema sen sijaan heikentyi 1960-luvulla. Veiterä ei enää pystynyt samanlaiseen menestykseen kuin aiempina vuosina, vaan tippui suomisarjaan vuonna 1967. Vastaavasti LaPa nousi mestaruussarjaan vuonna 1962, mutta sen parhaaksi saavutukseksi jäi hopea vuonna 1966. Jääpallon asemaa pyrittiin vahvistamaan yhdistämällä Veiterä ja LaPa. Veiterän pelaajat siirtyivät LaPaan vuonna 1969. Samalla Veiterä päätti lopettaa jalkapallo- ja jääpallotoiminnan.²⁷

Tultaessa 1970-luvulle jalkapallon asema oli parempi kuin aikaisempina vuosina. Jääpallossa sen sijaan vallitsi lamakausi, vaikka LaPa oli edelleen mestaruussarjassa. Suosituin urheilulaji

²⁴ Henttonen 1971, 198, 273-277.

²⁵ Henttonen 1971, 197-200.

²⁶ Henttonen 1971, 280-285.

²⁷ Arponen 2000, 39; Henttonen 1971, 286-290.

oli 1960-luvulla jääkiekko, jolle perinteiset lajit olivat joutuneet luovuttamaan asemansa. Saimaan Pallo (SaiPa) oli ottanut jääkiekon ohjelmaansa kaudella 1953-1954. SaiPa nousi mestaruussarjaan kauden 1959-1960 jälkeen. Se menestyi hyvin ja voitti SM-pronssia vuonna 1966. Usean mestaruussarjassa pelatun vuoden jälkeen SaiPa pelasi suomisarjassa 1970-luvun alussa.²⁸

1.3. Seuratoiminnan yleinen kilpailullinen ja taloudellinen kehitys

Suomalaisen seuratoiminnan kaudet voidaan jakaa seuraavasti: 1) järjestökulttuurin kausi (vuosisadan vaihteesta 1930-luvulle), 2) harrastuksellis-kilpailullinen kausi (1930-luvulta 1960-luvulle), 3) kilpailullis-valmennuksellinen kausi (1960-luvulta 1980-luvulle) sekä 4) eriytyneen toiminnan kausi (1980-luvulta nykypäivään).²⁹ Järjestökulttuurin kautena urheiluseurojen laajeneminen tapahtui nopeassa tahdissa. Seuratoiminnalle oli tyypillistä, että seurat olivat tiiviisti kiinnittyneitä erilaisiin järjestöihin, esimerkiksi suojeluskuntiin, työväenliikkeen, nuorisoseuroihin ja raittiusliikkeisiin. Tuolloin seuratoiminnalle oli tyypillistä jäsenistön yhteenkuuluvuus. Harrastuksellis-kilpailulliseen kauteen siirtyminen johti lajien merkityksen lisääntymiseen. Käytännössä tämä näkyi lajijaostojen määrän kasvuna ja lajien keskinäisenä kilpailuna. Perinteiset lajit kuten hiihto, juoksu ja paini olivat edelleen hallitsevassa asemassa.³⁰

Tutkimuksen tarkasteluaika käsittää osittain kilpailullis-valmennuksellisen kauden ja eriytyneen toiminnan kauden. Edelliselle kaudelle oli tyypillistä seuratoiminnan ammattimaistuminen. Se näkyi erityisesti valmennuksessa, jossa kehitettiin eri lajien tutkintojärjestelmät. Seuratoiminnassa myös jatkui jo aiemmin alkanut erikoistuminen tiettyihin urheilulajeihin. Jälkimmäiselle aikakaudelle on tyypillistä urheilun jakaantuminen eri tasoihin: harrasteurheiluun, kilpaurheiluun ja huippu-urheiluun. Aikakauteen kuuluu myös urheilun kaupallistuminen, median kasvava rooli sekä uusien urheilulajien syntyminen.³¹

Seuratoiminnan muutosta on tutkittu myös talouden näkökulmasta. Tomas Peterson tarkastelee ruotsalaisen jalkapalloseura Halmstadin kehitystä 1960-luvulta 1980-luvulle. Hän on kiin-

²⁸ Arponen 2000, 38-39; Lakka 1998, 26,36,53,142.

²⁹ Itkonen 1996, 215.

³⁰ Ilmanen & Itkonen 2000, 19-21.

³¹ Itkonen 1996, 224 -229.

nittänyt jalkapalloseuran taloudellisen toiminnan kolmeen eri tasoon: kansanliikkeeseen, valtion ja markkinoihin. Kansanliikkeen omaiset tulot koostuivat esimerkiksi pääsylipuista, jäsenmaksuista, bingosta, arpajaisista sekä lahjoituksista. Valtiollisia tuloja olivat kunnalliset avustukset. Markkinoilta seurat saivat mainoksia ja sponsoreita. Petersonin mukaan jalkapallo muuttui Ruotsissa 1960-luvulta 1980-luvulle tultaessa ammattimaiseksi toiminnaksi.³²

Ruotsalaisen jalkapallon taloudellista kehitystä voi verrata Suomen tilanteeseen, sillä seurojen taloudellisen toiminnan tasot ovat olleet vastaavat. Suomalainen jalkapalloilu ei ollut vielä 1970-luvulla ammattimaista. Muutos tapahtui 1980-luvulla, jolloin seurojen toiminnassa tapahtui huomattavia rakennemuutoksia. Tuolloin seuroihin tulivat ulkomaalaiset pelaajat ja ammattivalmentajat. Myös seurojen johto ammattimaistui, kun seuroihin palkattiin esimerkiksi täysipäiväisiä toiminnanjohtajia. Jalkapallon ammattimaistuminen näkyi myös median kiinnostuksessa. Liike-elämän taloudellisesta tuesta tuli yhä tärkeämpi osa seurojen toimintaa.³³ Näkyvin esimerkki suomalaisen jalkapallon kaupallistumisesta oli SM-sarjan muuttuminen Veikkausliigaksi vuonna 1992.³⁴

³² Itkonen 1996, 56-57.

³³ Itkonen 1996, 227-229, 268-269.

³⁴ Kanerva et. al. 2003, 264.

2. Tutkimuksesta

2.1. Aikaisempi tutkimus

Tutkimuskirjallisuutta jalkapallosta on varsin runsaasti. *Jalkapallon pikkujättiläiseen* on koottu kansainvälisen ja suomalaisen jalkapallon historiaa. Jalkapallon saapumista Suomeen on kuvattu myös teoksessa *Suomen Palloliitto 1907–1957*. Teoksista saa hyvän kuvan Suomen jalkapallotoiminnan synnystä ja kehityksestä. Aki Valtanen on puolestaan tutkinut omassa pro gradu-tutkielmassaan *Vihreän veran shakkipeli* jalkapallon harrastuspohjaa ja kilpatoimintaa vuosina 1944–1952. Hän käsittelee tutkielmassaan myös Palloliiton ja Työväen Urheiluliiton suhteita. Kuvattaessa SPL:n ja TUL:n välisiä suhteita tutkimuskirjallisuutta ovat myös Seppo Hentilän *Suomen työläisurheilun historia* ja Jukka-Pekka Leistolan pro gradu-tutkielma *Pelintekijät, SPL:n ja TUL:n suhteet 1919–1955*. Jalkapallokulttuurin alueellista leviämistä on tutkinut Jarkko Kiukas. Hänen pro gradu-tutkielmansa keskittyy aluemaantieteelliseen tutkimukseen jalkapallossa.

Vaikka jalkapallosta löytyy paljon tutkimuskirjallisuutta, paikallista tutkimusta on olemassa hyvin vähän. Tuomo Tenhunen on tutkinut omassa pro gradu-tutkielmassaan, *Potkupalloa vai vihreän veran shakkia*, mikkeliäisten jalkapalloseurojen toimintaa 1970-luvulla. Hän tarkastelee tutkielmassaan mikkeliäisten seurojen poliittista vastakkainasettelua ja kilpailullista menestystä. Hänen tutkielmansa käsittelee aikakautta, jolloin mikkeliäinen edustusjalkapalloilu koki suurimmat menestyshetkensä. Muissa urheilulajeissa paikallista tutkimusta on tehty ainakin pesäpallon kohdalta. *Hannu Itkonen* ja *Jarmo Kortelainen* ovat tutkineet Kiteen pesäpallon kehittymistä. Tutkimuksessaan he tuovat esille yleisiä urheiluseuran menestystekijöitä ja alueellisen identiteetin muodostumista. Vaikka teoksessa tarkastellaan pesäpalloa, menestystekijöitä voi verrata muihin urheilulajeihin.

Aiempaa tutkimuskirjallisuutta Lappeenrannan jalkapallosta edustaa Ilkka Henttosen pro gradu-tutkielma *Lappeenrannan jää- ja jalkapalloilu 1910–1970*. Hänen tutkielmansa on historiallis-sosiologinen ja perustuu entisille pelaajille lähetettyyn kyselyyn. Hän käsittelee tutkimuksessaan seurojen pelaajia, johtajia ja otteluita. Tutkimus painottuu enemmän jääpalloon kuin jalkapalloon. Siitä saa kuitenkin tärkeää tietoa aiempien vuosien kilpailullisesta menestyksestä lappeenrantalaisessa palloilussa.

Lappeenrannan jalkapalloilua ei ole Henttosen lisäksi varsinaisesti tutkinut kukaan muu. Sen sijaan seurojen omia historiikkeja on runsaasti. LaPalta ja Joutsenon Kullervolta on kummaltakin oma historiikki. Myös Saipalta ja Veiterältä on 50-vuotishistoriikit. Historiikeissa on varsin hyvin tietoja seurojen kilpailullisesta menestyksestä sekä muusta toiminnasta. Historiikkien lisäksi olen käyttänyt Timo Herrasen *Lappeenrannan kaupungin historiaa vuosilta 1917-1966* sekä Jari Ropposen kirjoittamaa *Joutsenon historiaa*. Lappeenrantalaisesta jalkapalloilusta on tietoja myös Suomen Palloliiton Saimaan piirin historiikeissa, joissa on käsitelty piirin toimintaa ja urheilullista menestystä.

2.2. Tutkimustehtävä

Tutkielmani kohteena on Lappeenrannan ja Joutsenon edustusjalkapalloilu vuosina 1970-1993. Tutkin Lappeenrannan seudun edustusjalkapallon kehitystä ja vertaan jalkapallon asemaa suhteessa muihin paikallisiin urheilulajeihin. Miten jalkapallon asema on muuttunut vuosikymmenten kuluessa? Samalla pyrin selvittämään syitä siihen, miksi lappeenrantalainen jalkapalloilu ei noussut tutkimuksen tarkasteluajanjaksona pääsarjatasolle. Vastausta tutkimuskysymyksiin haen tarkastelemalla seurojen taloudellista asemaa, poliittista kannatusta, kilpailullista menestystä sekä seurojen välistä yhteistyötä.

Tutkielman kohteena olevat seurat ovat Lappeenrannasta ja Joutsenosta. Lappeenranta³⁵ on nykyään Suomen yhdenneksitoista suurin kaupunki, jossa asuu noin 59000 asukasta. Kun otetaan huomioon lähikuntien Joutsenon³⁶, Savitaipaleen sekä Taipalsaaren asukaslukumäärä, niin Lappeenrannan seudun asukasmäärä on lähes 80000, joten voidaan puhua keskikokoisesta talousalueesta.³⁷ Lisäksi Lappeenrannassa³⁸ ja Joutsenossa³⁹ on paljon suurteollisuutta met-

³⁵ Väestömäärät Lappeenrannassa: vuonna 1970 51621, vuonna 1980 53421, vuonna 1990 54794, vuonna 1993 55563 (Lappeenrannan kaupungin kunnalliskertomus 1976, 1980, 1985, 1993, Lappeenrannan kaupunginarkisto, LKA).

³⁶ Väestömäärät Joutsenossa: vuonna 1970 11205, vuonna 1980 12007, vuonna 1990 11949 (Ropponen 1997, 382).

³⁷ Vuoden 2002 lopussa Lappeenrannan asukasluku oli 58707, Joutsenon 10862, Taipalsaaren 4723 ja Savitaipaleen 4293 (Tilastokeskus 2003, 92).

³⁸ Lappeenrannan kolme suurinta elinkeinoalaa vuonna 1970: Teollisuus 34,9 %, Palvelut 21,0 %, Kauppa 17,6 %, Vuonna 1991: Palvelut 30,1%, Teollisuus 25,8 %, Kauppa 15,6 % (Lappeenrannan kaupungin kunnalliskertomus 1985, 1993, LKA).

³⁹ Joutsenon kolme suurinta elinkeinoalaa vuonna 1970: Teollisuus 44,2 %, Palvelut 23,3 %, Maa- ja metsätalous 20,4 %, Vuonna 1990: Teollisuus 40,0 %, Palvelut 29,3 %, Kauppa ja liikenne 20,7 % (Ropponen 1997, 385).

sä- ja paperiteollisuuden muodossa. On erikoista, ettei näinkään suurelta talousalueelta ole koskaan noussut joukkuetta miesten jalkapallossa pääsarjatasolle.⁴⁰

Tutkielmassani pääpaino on seuraavilla jalkapalloseuroilla: Lappeenrannan Pallolla (LaPalla), Lauritsalan Työväen Palloilijoilla (LauTP:llä) ja Joutsenon Kullervolla. Nämä seurat ovat menestyneet parhaiten Lappeenrannan seudulla tarkasteltavana ajanjaksona. Kullervon valitsin mukaan tutkielmaan, koska joutsenolainen jalkapalloilu on aina liittynyt läheisesti lappeenrantalaiseen jalkapalloon. Esimerkiksi osa Kullervon pelaajista asui Lappeenrannassa. Kyseisten seurojen lisäksi käsittelen FC Lappeenrannan toimintaa 1990-luvun alkuvuosina. Seurojen junioritoiminnan ja naisjalkapalloilun olen jättänyt tutkielman ulkopuolelle, koska niistä ei ole saatavilla tarkkoja lähdetietoja.

Tutkielmani ajanjaksoksi olen valinnut vuodet 1970-1993. Henttosen tutkimus päättyy vuoteen 1970, joten on luontevaa aloittaa tutkimus kyseisestä vuodesta. Toinen syy rajaukseen on urheilun ammattimaistuminen 1970-luvun alussa. Aiemmin seurat olivat usein yleisseuroja, joissa harrastettiin monia eri lajeja, mutta viimeistään 1970-luvulla yleisseurat keskittyivät ainoastaan yhteen tai kahteen lajiin. Myös harjoittelemisessa tapahtui suuri muutos aiempiin vuosiin verrattuna, esimerkiksi jalkapallossa säännöllinen talviharjoittelu alkoi vasta 1970-luvulla. Muutosta kuvaa myös ensimmäisten ulkomaalaisvahvistusten saapuminen Suomeen 1970-luvulla.⁴¹

Tutkimusajanjakso päättyy Jalkapalloseura Rakuunoiden perustamiseen talvella 1993. Rakuunoiden myötä alkoi Lappeenrannan seudun jalkapalloilussa uusi aikakausi. Tämän takia on luontevaa päättää tutkimus seuran perustamiseen. Ennen Rakuunoiden perustamista LaPa ja LauTP olivat jo aiemmin muodostaneet yhteisen edustusjoukkueen FC Lappeenrannan vuonna 1991. Seuran toiminta jäi kuitenkin lyhyeksi. Joutsenon Kullervo lopetti oman edustusjalkapallo toimintansa keväällä 2000, jolloin seura luopui sarjapaikastaan. Kullervon perinteitä joutsenolaisessa jalkapallossa jatkoi vuonna 1993 perustettu FC Pantterit aina kevääseen 2006 saakka, jolloin seuran nimeksi tuli Kultsu FC.

Vertaan tutkielmassani seurojen menestystä muihin paikallisiin urheiluseuroihin. Muita urheilulajeja edustavat jääkiekko ja jääpallo, koska ne ovat molemmat suuria joukkuelajeja ja lap-

⁴⁰ Kanerva et.al. 2003, 264.

⁴¹ Tenhunen 2002, 108.

peenrantalaiset joukkueet ovat menestyneet niissä hyvin kansallisella tasolla. Tarkasteltaville lajeille oli tyypillistä vielä 1970-luvulla, että samat pelaajat pelasivat talvella jääpalloa tai jääkiekkoa ja kesällä jalkapalloa. Kyseiset lajit ovat myös aina kilpailleet samoista paikallisista tukijoista.

Jääkiekossa vertailun kohteena on Saimaan Pallo (SaiPa). SaiPa perustettiin vuonna 1948 jää- ja jalkapalloseuraksi. Seura otti jääkiekon mukaan toimintaansa kaudella 1953-54. Pian tämän jälkeen SaiPa tuli jääkiekon erikoisseura.⁴² Jääpallossa vertailussa on Veiterä. Veiterä perustettiin uudelleen vuonna 1976, jolloin se otti LaPan paikan jääpallon mestaruussarjassa.⁴³ Tutkielman ulkopuolelle jätän pesäpallon ja yleisurheilun. Pesäpallo ei ole koskaan saavuttanut Lappeenrannan seudulla suurta suosiota. Yleisurheilua en käsittele, koska se ei ole joukkuelaji. En myöskään käsittele lappeenrantalaista koripalloa ja salibandyä, koska molemmat ovat saavuttaneet suosiota vasta 1990-luvulla.

Tutkielman kulku on seuraavanlainen. Ensimmäisessä käsittelyluvussa tarkastelen LaPan, LauTP:n, ja Kullervon historiaa ennen vuotta 1970. Luku toimii johdatuksena tuleviin lukuihin. Tässä luvussa selvitän, millaisia seurat olivat toiminnaltaan, ja miten ne olivat menestyneet. Luvun avulla on helpompi ymmärtää sitä tilannetta, missä seurat olivat varsinaisen tarkastelujakson alkaessa.

Tutkielman seuraavassa luvussa tutkin seurojen taloudellista kehitystä. Miten seurojen taloudellinen tilanne muuttui tarkasteluaikana? Mistä seurat saivat tuloja? Vertaan myös seurojen taloudellista kehitystä seuratoiminnan yleiseen kehitykseen. Erosiko jalkapalloseurojen taloudellinen kehitys seuratoiminnan yleisestä kehityksestä? Lisäksi vertaan seurojen taloutta SaiPan ja Veiterän taloudelliseen kehitykseen.

Taloudellisen kehityksen jälkeen käsittelen seurojen poliittisia yhteyksiä. Kuinka paljon seuroilla oli tukijoita kunnallispolitiikassa? Miten tuki näkyi käytännössä? Lisäksi tutkin seurojen kunnilta saamia taloudellisia avustuksia. Kuinka paljon seurat saivat avustuksia? Missä suhteessa jalkapalloseurat saivat avustuksia verrattuna jääkiekkoon ja jääpalloon?

⁴² Lakka 1998, 19.

⁴³ Arponen 2000, 45.

Seurojen kilpailullista menestystä käsittelevässä luvussa tutkin sitä, miten seurat ovat pärjänneet kilpasarjoissa. Samalla tuon esille syitä siihen, miksi seurat eivät pystyneet nousemaan pääsarjatasolle. Tutkin myös sitä, miten jalkapalloseurat menestyivät suhteessa jääkiekkoon ja jääpalloon.

Viimeisessä käsittelyluvussa tarkastelen seurojen välistä yhteistyötä. Onko jalkapallossa koskaan tehty yhteistyötä? Kuinka yhteistyö onnistui käytännössä? Lopuksi pohdin vielä seurojen menestyksen halua. Halusivatko seurat todella nousta pääsarjaan? Mistä epäonnistumiset johtuivat?

2.3. Lähteet

Tutkielmani tärkeimpiä lähteitä ovat seurojen omat arkistot. Seurojen arkistoista käytän tutkimuksessa erityisesti toimintakertomuksia. Niissä on kerrottu kyseisen vuoden urheilullinen menestys ja muut merkittävät tapaukset. Usein toimintakertomuksiin on merkitty seuraavan vuoden urheilulliset ja taloudelliset tavoitteet. Kertomuksissa on varsin tarkat tiedot seurojen budjeteista. Niistä käy ilmi, mistä seurat ovat saaneet tuloja ja mitkä ovat olleet suurimmat menot, joten niiden avulla on mahdollista tarkkailla seurojen taloudellista kehitystä.

Tutkielmassa käsiteltävien seurojen arkistot ovat hieman aukollisia. LauTP:n osalta arkistot ovat hyvin säilyneet. Toimintakertomuksia on lähes kaikilta vuosilta. Ainoastaan vuodet 1972 ja 1974 sekä vuodet 1989-1990 puuttuvat. Vuonna 1991 LauTP:n edustusjalkapalloilu yhdistyi LaPan kanssa FC Lappeenrannaksi. Toimintakertomuksien lisäksi LauTP:llä on runsaasti muuta lähdeaineistoa esimerkiksi johtokunnan pöytäkirjoja, kirjeitä ja lehtileikkeitä. LauTP:n arkistot sijaitsevat Lappeenrannan kaupunginarkistossa.

LaPan lähdetilanne on hankalampi, koska seuran omat arkistot tuhoutuivat Lappeen kunnantalonsa tuhopoltossa vuonna 1988.⁴⁴ Seuran toimintaa voi tutkia LaPan entisen puheenjohtajan yksityiskokoelman avulla. Kokoelma sisältää materiaalia LaPan toiminnasta aina FC Lappeenrannan perustamiseen saakka. Tärkein lähdemateriaali on seuran julkaisema Futissanomalehti, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1977. Siinä on hyvät tiedot seuran kilpailullisesta menestyksestä, tavoitteista ja toiminnasta. Lisäksi materiaali sisältää seuran vuosi-

⁴⁴ Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 3.

kertomukset vuodesta 1983 alkaen. Valitettavasti LaPan taloudellisia tietoja ei ole juuri säilynyt.

Joutsenon Kullervon arkistot ovat säilyneet melko hyvin. Kullervossa jalkapallo oli palloilu- jaoston vastuulla. Jaosto on laatinut toiminta- ja vuosikertomukset vuosilta 1970-1986. Seuraavilta vuosilta on käytettävissä Kullervo ry:n toimintakertomukset. Kullervolla on myös muuta lähdemateriaalia, esimerkiksi leikekirja ja jalkapallojaoston pöytäkirjoja, jotka ovat vuosilta 1983-1990. Leikekirjaan on koottu lehtileikkeitä seuran menestyksestä vuosien varrelta. Kullervon arkistot ovat seuran sihteerin hallussa. FC Lappeenrannan toiminnasta on olemassa johtokunnan pöytäkirjoja vuosilta 1992-1993. FC Lappeenrannan arkistot ovat LaPan entisen puheenjohtajan hallussa.

Vaikka seurojen lähdemateriaalissa on tiettyjä puutteita, pystyn täydentämään tietoja paikallisen sanomalehdistön avulla. Paikallisessa sanomalehdessä Etelä-Saimaassa on hyvät tiedot jalkapallon vaiheista vuosien varsilla. Käytän Etelä-Saimaata varsinkin silloin, kun seurojen toiminnassa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Esimerkiksi LaPan ja LauTP:n yhdistämistä FC Lappeenrannaksi käsiteltiin laajasti lehdistössä 1990-luvun alussa. Lisäksi käytän muita pienempiä paikallislehtiä.

Olen täydentänyt tutkimusta haastattelemalla seurojen entisiä puheenjohtajia. LaPasta haastattelin Vesa Kourulaa, joka toimi seuran puheenjohtajana vuosina 1986-2004. Hän toimi myös FC Lappeenrannan puheenjohtajana vuosina 1992-1993. LauTP:stä haastattelin Ilkka Westergreniä, joka on toiminut seuran puheenjohtajana vuodesta 1984 alkaen. Joutsenon Kullervosta haastattelin Matti Hätöstä. Hän tuli mukaan Kullervo ry:n toimintaan vuonna 1988. Vuosina 1992-1996 hän oli mukana Palloilijat ry:n juniorijaoksessa sekä jäsenenä että puheenjohtajana ja vuosina 1996-2000 hän toimi Palloilijat ry:n puheenjohtajana.

Tutkimukseni kannalta tärkeää lähdeaineistoa ovat Jalkapallokirjat. Jalkapallokirja on Suomen Palloliiton julkaisema kirja vuoden jalkapallotapahtumista. Ensimmäinen jalkapallokirja ilmestyi vuonna 1933 ja sen jälkeen teos on ilmestynyt vuosittain. Jalkapallokirjasta selviää otteluiden lopputulokset, sarjojen voittajat, yleisömäärät ja sarjojen pelitavat. Lisäksi Jalkapallokirjoissa on kerrottu kyseisen vuoden jalkapalloa koskevista merkittävistä päätöksistä.

Tutkimuksessa käytän Lappeenrannan kaupungin ja Joutsenon kunnan arkistoja tutkiessani seurojen poliittista edustusta. Tarkastelen kunnanvaltuuston ja -hallituksen kokoonpanoja sekä liikuntalautakunnan antamia taloudellisia avustuksia urheiluseuroille. Liikuntalautakunnan tiedoista selviää, kuinka paljon seurat ovat saaneet tukea kunnalta vuosittain. Liikuntalautakunnan avustuksista on olemassa vain taloudelliset tiedot. Seurojen jättämiä hakemuksia tai lautakunnassa käytyjä keskusteluja ei ole enää saatavissa. Lautakunnan avustuksien avulla voi saada tietoa myös LaPan taloudellisesta tilanteesta.

Jääkiekon ja jääpallon kohdalla tarkastelen urheilullista ja taloudellista menestystä. Kilpailullisesta menestyksestä löytyy tietoja SaiPan ja Veiterän historiikeista. Taloudelliset tiedot löytyvät vastaavasti Lappeenrannan liikuntalautakunnan avustuksista.

3. Seurojen toiminnan muotoutuminen

3.1. Seurojen perustaminen

Joutsenossa urheilutoimintaan kiinnitettiin yhä enemmän huomiota 1890-luvun lopussa. Ensimmäisenä urheilukilpailuja järjesti vuonna 1897 perustettu nuorisoseura Tenho, jonka kesäjuhliin liittyi usein urheilua. Tenhon perustamisen jälkeen eri puolille Joutsenoa tuli uusia urheiluseuroja. Esimerkiksi vuonna 1909 Pulpin teollisuuslaitos perusti oman Voimistel- ja Urheiluseura Yrityksen, jossa harrastettiin muun muassa hiihtoa ja voimistelua.⁴⁵ Joutsenon kirkonkylälle urheiluseura perustettiin vuonna 1914, jolloin innokas urheilija Oskar Jauho ehdotti oman seuran perustamista. Hänen ajatuksensa sai tukea, sillä vapaapalokunnan yhteyteen perustettiin urheiluseura 1.11.1914. Urheiluseuroja ei saanut virallisesti perustaa, koska poliittinen tilanne oli Suomessa jännittynyt 1910-luvun alkuvuosina. Vapaapalokunnan kautta oli mahdollista kiertää määräyksiä. Seuran nimeksi tuli Kalevala-aiheinen Kullervo. Puheenjohtajaksi valittiin Oskar Jauho, joka matkusti esittelemään seuran mallisääntöjä Viipurin kuvernöörille. Hän onnistui vakuuttamaan kuvernöörin joutsenolaisten vapaapalokuntalaisten kunnan kohottamistarpeesta ja sai luvan Joutsenon VPK:n Voimistel- ja Urheiluseura Kullervon toimintaan.⁴⁶

Alkuaikoina Kullervon toiminta oli aktiivista. Seurassa harjoitettiin muun muassa painia, hiihtoa ja yleisurheilua. Viihdetoimintaa järjestettiin aktiivisesti, sillä tansseilla ja näytelmillä oli merkittävä vaikutus seuran taloudelliseen toimintaan. Vuoden 1918 sota ei suuresti vaikuttanut seuran toimintaan. Paikallisesti tunnettu hiihtäjä Toivo Sinkko valittiin uudeksi puheenjohtajaksi vuonna 1919.⁴⁷

Aktiivista vaihetta seurasi suuri lama 1920-luvulla. Suojeluskunta houkutteli mukaansa Kullervon johtomiehet ja jäsenistön. Vuosina 1924-1931 Kullervon toiminta oli lähes olematonta. Muutos tapahtui 1920-luvun lopussa. Vuonna 1929 Joutsenon vanhimman toimivan urheiluseuran Yrityksen toiminta lopetettiin poliittisista syistä. Sen tilalle perustettiin Kataja, jonka toiminta sai entiset kullervolaiset ryhdistäytymään. Kullervo päätettiin jälleen herättää henkiin. Toukokuussa vuonna 1931 pidetyssä kokouksessa seuran nimestä poistettiin V.P.K. ja

⁴⁵ Hietala 1989, 5-6.

⁴⁶ Hietala 1989, 7-9.

⁴⁷ Hietala 1989, 10-20.

uudeksi nimeksi vahvistettiin Joutsenon Kullervo r.y. Samalla seuran toiminta laajeni Konnunsuon alueelle, jonne oli vuonna 1918 alettu rakentaa vankilaa. Rakentamisen seurauksena Konnunsuolle valmistui urheilukenttä hiilimurskaratoineen ja nurmikenttineen vuonna 1934.⁴⁸

Konnunsuon kentällä on ollut merkittävä vaikutus joutsenolaisen jalkapallon synnyssä. Jalkapalloa oli pelattu 1920- ja 1930-luvuilla koulujen väli- ja voimistelutunneilla. Suojeluskunta oli pelannut muutamia ystävyysotteluita, mutta muuten lajia harrastivat lähinnä nuoret iltaisin. Suosituinta jalkapallo oli Konnunsuolla, jossa vankilanjohtaja Erkki Vuori edisti aktiivisesti jalkapalloilua. Hän järjesti kesäisin jalkapalloiltoja ja hankki Konnunsuon suojeluskunnalle peliasut. Suojeluskuntalaiset pelasivat harjoitusotteluita usein vankien joukkuetta vastaan. Myös muut joukkueet kuten Kaukaan Lyly ja Paraisten Jyske halusivat pelata Konnunsuolla, koska lähimmät nurmikentät löytyivät Viipurista.⁴⁹

Toinen merkittävä jalkapallovaikuttaja oli kansakoulunopettaja Toivo Laivo. Jalkapallokokemuksista Laivo oli hankkinut pelatessaan Rauman Pallo-Iiroissa suomisarjassa. Kesällä 1940 hän siirtyi Keskuskoulun opettajaksi ja suunnitteli jalkapallojoukkueen perustamista. Jalkapallo otettiin virallisesti mukaan Kullervon toimintaan 27.2.1941, jolloin perustettiin palloilujaosto. Laivo valittiin jaoston puheenjohtajaksi. Palloilujaoston ohjelmaan kuului jalkapallon lisäksi jääpallo. Kevään aikana seura liittyi Suomen Palloliiton Viipurin piiriin, joka muuttui sodan jälkeen Saimaan piiriksi vuonna 1945.⁵⁰

Toisen maailmansodan päätyttyä urheilu sai yhä enemmän huomiota suomalaisten keskuudessa myös Lappeenrannan seudulla. Lappeenrannasta tuli pian yksi Suomen johtavia jääpallokaupunkeja. Lajin harrastajamäärä kasvoi jatkuvasti, joten ajatus uuden seuran perustamisesta tuli ajankohtaiseksi vuoden 1945 lopulla. Seura perustettiin marraskuun 26. päivänä ja sen nimeksi valittiin Lappeenrannan Pallo eli LaPa. Lyhennys kuvasi osuvasti jääpallomailan kärkiosaa. Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin pankinjohtaja P. O. I. Valonen. Yhteiskunnalliselta taustaltaan seuran perustajat olivat virkamiehiä, kauppiaita ja palvelusmiehiä. Toiminnan alettua seura lähetti rekisterianomuksen, joka sääntölisäysten ja muutosten johdosta hyväksyttiin vasta joulukuussa 1946. Tämän jälkeen seura sai luvan liittää nimensä perään lyhenteen r.y.⁵¹

⁴⁸ Hietala 1989, 23-24.

⁴⁹ Hietala, 1989, 31; Kun jalkapallo tuli Joutsenoon, Pertti Vuori, Joutsenon Kullervon arkisto (JoKuA).

⁵⁰ Hietala 1989, 30, 39; Kun jalkapallo tuli Joutsenoon, Pertti Vuori, JoKuA.

⁵¹ Henttonen 1971, 197; Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 3.

LaPan perustamisen aikoihin Lauritsalan kauppalassa suunniteltiin uuden seuran perustamista. Lauritsalan työläisnuorison keskuudessa oli jo pidemmän aikaa ollut ajatus palloilun erikoisseuran perustamisesta. Muutosta haluttiin, koska palloilun katsottiin olevan urheiluseurojen ohjelmassa lähinnä täytelajina. Ajatus muuttui toiminnaksi lopulta elokuussa vuonna 1946, jolloin nuoriso kokoontui Lauritsalan urheilukentän pukusuojaan keskustelemaan erikoisseuran perustamisesta. Neuvotteluissa päätettiin pitää palloilun erikoisseuran perustamiskokous 28.8.1946 Lauritsalan työväentalolla. Kokouksessa käytiin kiivasta keskustelua seuran tarpeellisuudesta, esimerkiksi Etelä-Saimaan piirin edustaja piirisihteeri Väinö Ripatti vastusti erikoisseuran perustamista. Vastustuksen taustalla oli luultavasti politiikka, mikä ilmeni kielteisenä suhtautumisena työväenliikkeeseen. Lopulta enemmistö paikalla olleista kannatti uuden seuran perustamista. Kokouksessa valittiin toimikunta, jonka tehtäväksi tuli käsitellä asiaa edelleen. Seuraavassa kokouksessa syyskuussa toimikunnan ehdotuksesta seuran nimeksi tuli Lauritsalan Työväen Palloilijat. Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Kalevi Liimatainen, jolla oli ollut merkittävä rooli seuran perustamisessa.⁵²

3.2. Kilpatoiminnan alkaminen

Joutsenon Kullervo ehti pelata keväällä 1941 vain kaksi ottelua piirisarjan II luokassa ennen kuin jatkosota keskeytti jalkapallosarjat. Sodan päätyttyä innostus jalkapalloa kohtaan pysyi voimakkaana. Kullervo osallistui vuoden 1945 sarjoihin miesten ja a-junioreiden joukkueella. A-juniorit tulivat sarjassaan kolmanneksi, kun taas miehet voittivat oman sarjansa. Vuosina 1946 ja 1947 Kullervo pelasi maakuntasarjassa. Tämä oli erikoista, koska tuolloin Palloliiton sarjoissa oli vain muutamia joukkueita, jotka olivat maaseudulta.⁵³

Kullervo sai nopeasti kokemusta myös kansainvälisistä otteluista. Joutsenon kunnan joukkue, joka koostui Kullervon ja Katajan pelaajista otteli ruotsalaisia joukkueita vastaan Mannerheimliiton järjestämällä kummikuntavierailulla vuonna 1946. Seuraavana vuonna Sundborn GIF tuli vastavierailulle Joutsenoon. Ottelua seurasi jopa 1300 katsojaa. Jalkapallooninnostus hiipui vuoden 1948 jälkeen. Tuolloin Palloliitto teki yhteistyösopimuksen TUL:n kanssa, jonka seurauksena monet joukkueet jäivät liiton sarjojen ulkopuolelle myös Kullervo. Innostuk-

⁵² Toimintakertomus 1946, Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996, LauTP:n arkisto, Lappeenrannan kaupungin arkisto (LKA).

⁵³ Hietala 1989, 40-41; Kun jalkapallo tuli Joutsenoon, Pertti Vuori, JoKuA.

sen hiipumiseen vaikutti pelaajien ja varsinkin Erkki Vuoren poismuutto sekä armeijapalvelukset. Muutokset vaikuttivat lamaanuttavasti jalkapallotoimintaan. Kullervolaisten pelaaminen 1950-luvulla keskittyi lähinnä Konnunsuolle.⁵⁴

Myös LaPa järjesti kilpatoimintaa heti perustamisensa jälkeen. Toiminnan alkuaikoina seuran ohjelmassa oli ainoastaan jääpallo. Heti ensimmäisen vuoden jälkeen seura onnistui nousemaan maakuntasarjasta suomisarjaan. Ensimmäinen toimintavuosi oli menestys myös taloudellisesti, mutta jo seuraavana vuonna jouduttiin taloudellisiin vaikeuksiin. Seuraan perustettiin c-juniorijoukkue, minkä takia kustannukset kasvoivat huomattavasti. Myöhemmin kustannuksia tuli yhä enemmän toiminnan laajentuessa uusiin lajeihin ja ikäluokkiin. Talousvaikeudet häiritsivät seuran toimintaa, mutta yleensä aina seuran rahastonhoitajat pääsivät pelikauden päätyttyä nolatilanteeseen.⁵⁵ Kilpailullisesti seura menestyi hyvin jääpallon suomisarjassa. Nousu mestaruussarjaan oli monesti erittäin lähellä. Siksi oli yllätys, että joukkue tippui kauden 1952 jälkeen takaisin maakuntasarjaan. Seura onnistui nousemaan takaisin vuonna 1954.⁵⁶

Ensimmäisen kerran päätös jalkapallon ottamisesta mukaan seuran ohjelmaan tehtiin jo vuonna 1948. Huonon taloudellisen tilanteen vuoksi päätöstä ei voitu toteuttaa. Lopulta vuonna 1953 jalkapallo tuli osaksi seuran toimintaa, mikä oli huomattavasti myöhemmin kuin Kullervossa ja LauTP:ssa. Alkuvuosina menestyttiin hyvin. Seuran 10-vuotisjuhlavuonna 1955 jalkapalloilijat voittivat ylivoimaisesti piirin II luokan mestaruuden.⁵⁷

LaPan tavoin myös LauTP:n toiminta alkoi aktiivisesti. Urheilulajeiksi seuran ohjelmistoon päätettiin ottaa jalka-, pesä-, jää- ja koripallo. Ensimmäinen jalkapallo-ottelu käytiin syyskuussa 1946 Imatran Vuoksenniskalla paikallista Vesaa vastaan, missä kotijoukkue oli 4-1 parempi. Ystävyysotteluita pelattiin myös jääpallossa heti talven tultua.⁵⁸ Seura järjesti urheilun lisäksi myös muuta toimintaa. Marraskuussa pidettiin jäsenillanvietto työväentalolla, johon osallistui lähes 200 henkeä. Vielä paremmin menestyi seuran pikkujoulujuhla. Seuran jäsenmäärä ensimmäisen vuoden jälkeen oli noin 300, joista puolet oli nuoria. LauTP:n vuo-

⁵⁴ Hietala 1989, 41-43.

⁵⁵ Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 3-7.

⁵⁶ Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 13-17, 21.

⁵⁷ Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 7, 19, 21.

⁵⁸ Toimintakertomus 1946, Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996, LauTP:n arkisto, LKA.

den 1946 toimintakertomuksessa seuraa kuvattiin: ”yhdeksi paikkakunnan elinvoimaisimmista.”⁵⁹

Seuran elinvoimaisuus näkyi seuraavien vuosien toiminnassa. Tammikuun vuosikokouksessa 1947 valittiin lajijaostojen lisäksi kasvatus- ja nuorisovaliokunta sekä naisjaosto. Seuran toiminnan aktiivisuudesta kertoo myös se, että myöhemmin keväällä valmentajia lähetettiin valmennuskursseille. Seuralla ei ollut alkuaikoina urheiluvälineitä. Tähän pulmaan seura sai apua Kaukas Oy:ltä, josta tuli yksi seuran merkittävimpiä tukijoita. Myös TUL:n piiri avusti seuraa myöntämällä sille kymmenen paria jalkapallokenkiä ja neljä jalkapalloa. Seuran urheilullinen menestys oli aktiivisesta toiminnasta huolimatta alkuaikoina vaatimatonta. Innostusta oli olemassa, sillä esimerkiksi vuonna 1948 piirisarjoihin ilmoitettiin kolme miesten ja viisi junioreiden jalkapallojoukkuetta.⁶⁰

LauTP oli TUL:n jäsen, joten se osallistui TUL:n kilpasarjoihin. TUL:n jäsenyydellä oli vaikutuksensa paikkakunnan seurojen väliseen yhteistyöhön, joka oli eri liittojen välillä toisinaan sallittua ja toisinaan kiellettyä. LauTP teki kuitenkin yhteistyötä LUM:n, Lauritsalan Kisan, SaiPan, Veiterän ja LaPan kanssa. Varsinkin SaiPan kanssa tehtiin yhteistyötä jääpallossa ja jääkiekossa esimerkiksi näytösotteluiden muodossa. Jääpallossa LauTP pelasi jopa TUL:n mestaruussarjassa vuonna 1953. Jääkiekko oli päätetty ottaa mukaan seuran ohjelmaan vuonna 1949, tosin vielä vuonna 1954 jääkiekkotoiminta oli alkutekijöissään. Jalkapallossa menestys oli edelleen vaatimatonta 1950-luvulla. Osittain menestykseen vaikutti sarjauudistus vuonna 1955. Tuolloin TUL:n seurat liittyivät Palloliiton jäseniksi, jonka johdosta sarjojen tasot nousivat. Vuotta myöhemmin LauTP päätti liittyä myös Jääkiekkoliittoon. Koska liittyminen oli vastoin TUL:n sääntöjä, LauTP erotettiin keskusjärjestöstä.⁶¹

Vaikka LauTP oli erotettu TUL:sta, sen toiminta oli 1950-luvun lopulla edelleen aktiivista. Uutena toimintamuotona tuli mukaan leiritoiminta. LauTP järjesti ensimmäisen leirin nuorisolle kesällä 1958 Lauritsalan kauppalan omistamassa Päiviön saarella. Leiristä tuli vuosittainen tapahtuma, joka järjestetään myös nykyään.⁶²

⁵⁹ Toimintakertomus 1946, Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996, LauTP:n arkisto, LKA.

⁶⁰ Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996, LauTP:n arkisto, LKA.

⁶¹ Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996, LauTP:n arkisto, LKA.

⁶² Toimintakertomus 1958, 1959, LauTP:n arkisto, LKA.

Kilpailullisesti seurat pärjäsivät 1950-luvun lopussa kohtalaisesti. Kullervon jalkapallotoiminta oli tuolloin keskittynyt Konnunsuolle. Piristymisen merkkejä toiminnassa näkyi vuosikymmenen viimeisinä vuosina, jolloin junioritoiminnassa pystyttiin osallistumaan kaikkiin juniorisarjoihin. Myös edustusjoukkue menestyi paremmin. Tätä kuvaa se, että Kullervo tuli toiseksi vuoden 1958 karsintasarjassa ja onnistui nousemaan aluesarjaan, josta se nousi edelleen maakuntasarjaan vuonna 1960. Menestysvuotta täydensivät seuran kakkosjoukkueen ja d-junioreiden piirinmestaruudet.⁶³

LaPan jalkapalloilijat olivat voittaneet piirin II luokan mestaruuden vuonna 1955. Seuraavana vuonna LaPa voitti aluesarjan ja nousi maakuntasarjaan. Menestys jatkui heti seuraavana vuonna, jolloin seura voitti maakuntasarjan ja nousi ensimmäisen kerran suomisarjaan. Suomisarjassa menestys jäi heikoksi ja seurauksena oli paluu maakuntasarjaan, kunnes jälleen vuonna 1960 noustiin uudelleen. Nousua seurasi tälläkin kertaa putoaminen heti seuraavana kautena.⁶⁴

Urheilullisesti LauTP menestyi parhaiten 1950-luvun lopussa jääkiekossa, jossa se pelasi maakuntasarjassa. Sen sijaan jalkapallossa pelattiin piirisarjan I ja II lohkoissa. Vaikka harrastajamäärät kasvoivat jalkapallossa, menestys jäi edelleen heikoksi. Jääpallo jäi pois seuran toiminnasta vuonna 1959, koska jääkiekkoon haluttiin panostaa enemmän. Taloudellisesti seuralla meni tällöin hyvin. Esimerkiksi vuonna 1957 seura vuokrasi liikehuoneiston, jossa toimi Urheilu-Baari niminen kahvila.⁶⁵

3.3. Menestystä ja taloudellisia vaikeuksia

LaPa oli menestynyt jalkapallossa 1950-luvulla kohtalaisesti. Sarjanousuja oli kuitenkin aina seurannut putoaminen. Jalkapallossa muutos parempaan tapahtui vuonna 1964. Tuolloin joukkue sai kovan vahvistuksen maajoukkueessakin pelanneesta Rauno Ruotsalaisesta, joka palasi Lappeenrantaan Mikkelistä. Kyseisenä vuonna joukkue teki lappeenrantalaista jalkapallohistoriaa. LaPa pääsi Suomen cupin⁶⁶ loppuotteluun, jossa vastassa oli mestaruussarjalainen

⁶³ Hietala 1989, 44-45.

⁶⁴ Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 29-31.

⁶⁵ Toimintakertomus 1958, 1959, LauTP:n arkisto, LKA.

⁶⁶ Palloliitto perusti Suomen cup kilpailun vuonna 1955. Kilpailu järjestetään edelleen vuosittain (Jalkapallokirja 1956, 7).

Lahden Reipas. Loppuottelu oli tasaväkinen, sillä ratkaisu syntyi vasta vajaa minuutti ennen peliajan päättymistä, jolloin 5334 katsojaa sai todistaa Reippaan voittomaalia. Hyvän kauden päätteeksi LaPa nousi suomisarjaan, missä se tällä kertaa säilytti asemansa myös tulevina vuosina.⁶⁷

Jalkapallosta tuli yhä tärkeämpi osa LaPan toimintaa 1960-luvun lopulla. Jääpallossa seura oli noussut mestaruussarjaan vuonna 1962. Mestaruussarjassa Lapa voitti hopeaa vuonna 1966, muina kausina menestys oli keskinkertaista.⁶⁸ Yleisön keskuudessa jääpallon suosio väheni 1960-luvun lopulla aiemmista huippuvuosista. Jääkiekkoa LaPassa pelattiin vuosina 1960-1968 maakuntasarjassa ja suomisarjassa. Menestys vaihteli vuosittain.⁶⁹

LaPa menestyi yhä paremmin, mutta LauTP:llä sen sijaan alkoi olla taloudellisia vaikeuksia 1960-luvulla. Vielä 1950-luvun loppuvuosina seuralla meni hyvin. Vaikka seuran talous parantui SaiPan kanssa tehdyn yhteistyön ja Lauritsalan kauppalan tuen ansiosta vuonna 1965, vuosikymmenen lopulla LauTP:n tilanne heikentyi merkittävästi. Seuran omat tulonlähteet romahtivat ja kaupungin⁷⁰ tuki pieneni huomattavasti. Kilpailullinen toiminta oli tappiollista niin kesällä kuin talvella. Muutoksien takia seura joutui ottamaan lisää velkaa.⁷¹

Taloudellinen tilanne vaikutti seuran urheilulliseen menestykseen. Jalkapallossa miesten menestys oli edelleen vaatimatonta. Välillä onnistuttiin nousemaan liiton aluesarjaan, mutta sieltä pudottiin jälleen piirisarjaan. Menestystä saatiin nuorten sarjoissa, joissa LauTP saavutti piirinmestaruuksia. Piristystä toimintaan toivat LauTP:n nuorten ystävyysottelut jalkapallossa Neuvostoliiton Klinin kaupungin ja Ruotsin kummikaupungin Örebron joukkueita vastaan kesällä 1969. Jääkiekossa menestyttiin aina vuoteen 1967 saakka maakuntasarjassa. Vuoden ajaksi joukkue putosi liiton perussarjaan, josta noustiin takaisin vuonna 1969, mutta menestys jäi heikoksi ja seurauksena oli paluu perussarjaan. Taloudellinen tilanne vaikutti varsinkin jääkiekkoon, jossa ei enää syksyllä 1970 ilmoitettu joukkueita liiton sarjoihin. Useat pelaajat vaihtoivat seuraa jäädessään ilman joukkuetta ja valmennusta.⁷²

⁶⁷ Hakuli 1974, 68; Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 31-35.

⁶⁸ Henttonen 1971, 288-289; Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 27.

⁶⁹ Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 16-17; Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965 1965, 37-41.

⁷⁰ Lauritsalan kauppala ja Lappeen kunta liitettiin 1.1.1967 Lappeenrantaan (Lappeenrannan kaupungin kunnalliskertomus 1976, LKA).

⁷¹ Toimintakertomus 1968, 1969, LauTP:n arkisto, LKA.

⁷² Toimintakertomus 1965,1966,1967,1968,1969, 1970, LauTP:n arkisto, LKA.

Joutsenon Kullervolla ei ollut samanlaisia taloudellisia ongelmia kuin lappeenrantalaisilla seuroilla. Kullervo oli yleisseura ja sen jäsenmäärä oli huomattavasti suurempi kuin lappeenrantalaisseuroilla. Esimerkiksi vuonna 1947 seuralla oli peräti 605 jäsentä. Vaikka jäsenmäärä laski tulevina vuosina, toiminta oli monipuolista. Vuonna 1968 seurassa oli seuraavat jaostot: hiihto, suunnistus, yleisurheilu, painonnosto, jalka-, lento-, koripallo, jääkiekko sekä kuntourheilu. Sotien päätyttyä suosituimmat lajit olivat olleet yleisurheilu ja hiihto. Kullervolainen Paavo Korhonen voitti jopa maailmanmestaruuden yhdistetyssä Salpausselän kisoissa vuonna 1958. Valtalajien asema heikentyi 1960-luvulla. Jalkapallo oli harrastajamäärältään suosituin laji, vaikka miestenjoukkueen menestys oli heikkoa.⁷³

Kullervon taloudellinen tilanne erosi myös muulla tavoin LaPasta ja LauTP:sta. Toisen maailmansodan päätyttyä seura sai vuokralle suojeluskunnalta jääneen Rientolan talon, jossa näytettiin elokuvia ja järjestettiin muuta ohjelmaa. Vuonna 1953 Kullervo osti talon itselleen. Rientola ei ollut enää taloudellisesti kannattava 1960-luvulla, joten Kullervo myi talon lopulta Joutsenon kunnalle vuonna 1972. Toinen merkittävä tulonlähde oli Kullervon vuonna 1950 rakentama tanssilava Mäntylä, josta tuli yksi Etelä-Karjalan suosituimpia lavoja. Tanssilavan toiminta loppui vuonna 1964 talouden muututtua tappiolliseksi. Edellä mainituista syistä johdettua Kullervon talous ajautuikin lamaan 1960-luvulla. Tilannetta helpottamaan perustettiin Joutsenon Kullervon Tuki ry vuonna 1965. Yhdistyksen tehtäväksi tuli miettiä erilaisia keinoja Kullervon taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Yhdistys päätti vuokrata liikehuoneiston kioskimyymälää varten Joutsenoon juuri valmistuneesta Osuuskassan ostoskeskuksesta. Kioskin toiminta alkoi vuonna 1966. Tuki ry:n toiminnalla oli merkittävä vaikutus Kullervon talouteen tulevina vuosina, ja taloudellisesti Kullervon oli huomattavasti helpompi lähteä 1970-luvulle kuin LaPan ja LauTP:n.⁷⁴

1960-1970-lukujen vaihteessa seurojen taloudelliset tilanteet ja kilpailulliset tavoitteet olivat hyvin erilaisia. Jalkapallossa LaPan tavoitteena ja unelmana oli jo 1960-luvun loppuvuosina nousu mestaruussarjaan. Ongelmaksi muodostui tasoltaan kova suomisarjan itälohko, johon kuuluivat esimerkiksi Mikkelin joukkueet MP ja MiPK sekä helsinkiläisjoukkueet, kuten HIFK. Vaikka joukkuetta pyrittiin vahvistamaan tulevaisuutta ajatellen hankkimalla uusia

⁷³ Hietala 1989, 52, 59, 69, 74.

⁷⁴ Hietala 1989, 132-133, 151-152.

pelaajia, tarvittiin myös yleisön tukea, jota myös seuran puheenjohtaja Rauno Penttinen toivoi ennen kauden 1969 alkua:⁷⁵

*” Arvoisa yleisö! Pelaajat ovat luvanneet tehdä parhaansa. He ovat harjoitelleet ahke rasti ja asettaneet päämääränsä korkealle. He tarvitsevat kuitenkin innostavan yleisön tuen. Jalkapallo on vaikea peli. Siinä on juuri sen viehättävyys. Mutta pelin vaikeuden vuoksi vastoinkäymiset ovat mahdollisia. Seuratkaamme ymmärryksellä jokaista tilan netta ja palkitkaamme hyvät suoritukset.”*⁷⁶

1960-luvun lopussa LauTP:n tilanne oli taloudellisesti vaikein. Myös SaiPan kanssa tehty yhteistyö oli hiipunut. Vuonna 1965 oli jopa neuvoteltu SaiPan kanssa seurojen yhdistämistä. Tästä kuitenkin luovuttiin, koska neuvotteluiden tavoitteiden katsottiin olleen epätasällisiä.⁷⁷ Tulevaisuuden vaikeita näkymiä kuvataan osuvasti vuoden 1967 toimintakertomuksessa: *”Kunnes seuralla on tyydyttävään toimintaan tarvittavat varat pysyy LauTP vain kasvattajaseurana, tulokset korjaavat muut.”*⁷⁸

Kilpailullisesti Kullervo menestyi 1960-luvulla varsin vaatimattomasti. Kullervo oli noussut maakuntasarjaan vuonna 1960. Menestystä ei enää saavutettu, vaan tuloksena oli paluu aluesarjaan. Vaikka Kullervo ei enää onnistunut nousemaan maakuntasarjaan, oli vuosikymmen voimakkaan kehityksen ja eteenpäin menon aikaa. Seura voitti seitsemän piirinmestaruutta, joista miehet kolme ja juniorit neljä. Kasvanut junioritoiminta loi pohjan 1970-luvun menestykseen.⁷⁹

⁷⁵ Arvoisat jalkapallojännärit, vuoden 1969 käsiohjelma, LaPan arkistot.

⁷⁶ Arvoisat jalkapallojännärit, vuoden 1969 käsiohjelma, LaPan arkistot.

⁷⁷ Toimintakertomus 1965, 1967, 1969, LauTP:n arkisto, LKA.

⁷⁸ Toimintakertomus 1967, LauTP:n arkisto, LKA.

⁷⁹ Hietala 1989, 45.

4. Toimintaa talouden ehdoilla

4.1. Tasaisen taloudellisen kehityksen aika

Paikallisen urheiluseuran menestyksen tekijät voidaan jakaa neljään ryhmään: väestöpohjaan, taloudellisiin resursseihin, lajikulttuurin vahvuuteen ja aktiivien panokseen. Taloudellisilla resursseilla on urheiluseuran menestyksen kannalta usein ratkaiseva merkitys. Seurojen suurimmat tukijat tulevat liike-elämästä, mutta myös paikkakunnan yleinen taloudellinen tilanne heijastuu yleisömääriin ja sitä kautta esimerkiksi lipputuloihin.⁸⁰ Jalkapallossa talouden merkitys ei ollut vielä 1970-luvun alussa niin suuri kuin myöhemmin, koska jalkapallo oli tuolloin pitkälti amatööriurheilua.

Käsittämäni seurat olivat hyvin erilaisissa taloudellisissa asemissa 1970-luvun alussa. LauTP joutui luopumaan jääkiekkotoiminnastaan. Myös jalkapallossa pyrittiin säästämään mahdollisuuksien mukaan. Tosin LauTP pelasi piirisarjassa, jossa kustannukset olivat pieniä. Vaikka LaPalla oli myös ongelmia taloudenpitonsa kanssa, pystyi seura hallitsemaan taloutensa sekä jalkapallon suomisarjassa että jääpallon mestaruussarjassa. Aluesarjassa pelanneen Joutsenon Kullervon talous oli seuroista vahvin. Kullervon ongelmana oli lähinnä pätevien vetäjien löytäminen seuran toimintaan⁸¹.

Tarkasteltaessa seurojen talouslukuja vuosina 1970-1977 ongelmana on lähteiden aukollisuus. Kaikista vuosista ei ole jäljellä tarkkaa talousarviota (ks. Taulukko 1). Tarkastelussa on huomioitava, että LaPan ja LauTP:n budjetit eivät koostu pelkästään edustusjoukkueesta, vaan niihin sisältyy koko seuran toiminta. Kullervon budjetti käsittää pelkästään jalkapallojaoston talouden, johon kuuluu edustusjoukkueen lisäksi junioritoiminta. LaPan osalta tiedot ovat Lappeenrannan kaupungin vuosiavustuksista, kun taas LauTP:n ja Kullervon tiedot ovat pääasiassa peräisin seurojen omista pöytäkirjoista. Seurojen taloudellinen kehitys vuosilta 1970-1993 on kokonaisuudessaan esitetty liitteessä 1.

Seurojen budjetit olivat 1970-luvun alkupuolella varsin pieniä. Vertailtaessa talousarvioita keskenään voi havaita, että LaPan budjetit olivat selvästi suurimmat, minkä selittää ylempi sarjataso ja seuran tavoitteena ollut nousu. Myös LauTP:n ja Kullervon budjetit kasvoivat

⁸⁰ Itkonen & Kortelainen 1999, 16-17.

⁸¹ Toimintakertomus 1970, JoKuA.

vuosikymmenen lopussa. LauTP:n budjettiin vaikuttivat seuran taloudelliset ongelmat, mikä osaltaan selittää sitä, miksi seuran budjetti pysyi vaatimattomana. Kullervon jalkapallojaoston vakaa taloudellinen tilanne näkyi budjetin tasaisena nousuna vuosittain.

Taulukko 1. Seurojen vuosibudjetit markkoina jalkapallossa vuosina 1970-1977.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo	
	Budjetti/ Sarjataso					
1970	-	II Div	-	P-sarja	2 730	IV Div
1971	-	II Div	-	P-sarja	5 725	IV Div
1972	-	II Div	-	P-sarja	8 549	III Div
1973	22 000	II Div	-	IV Div	13 575	III Div
1974	20 000	II Div	-	IV Div	22 238	III Div
1975	50 000	II Div	22 710	III Div	22 678	III Div
1976	-	II Div	26 670	III Div	44 585	III Div
1977	89 500	II Div	32 510	III Div	57 446	III Div

Lähteet: Etelä-Saimaa (ES) 5.12.1973, 5.12.1975, 16.12.1976; Toimintakertomukset 1970-1977, JoKuA; LaPa pelikaudella 1973 Penttisen 8:s kausi, LaPan arkisto; Talousarvioesitykset 1975-1977, LauTP:n arkisto, LKA.

LaPassa pyrittiin panostamaan erityisesti II divisioonassa⁸² pelaavaan edustusjoukkueeseen. Taloudellisesti jalkapallo teki tappiota ja jääpallo nollatuloksen. Jalkapallon tappiollisuus näyttää johtuneen yleensä matkakustannuksista.⁸³ Jalkapallon tappiollinen toiminta vaikutti osaltaan siihen, että LaPa kävi neuvotteluja III divisioonassa pelanneen SaiPan kanssa yhteisestä jalkapalloseurasta syksyllä 1972. SaiPa ei kuitenkaan halunnut luopua omasta jalkapalotoiminnastaan, joten molemmat jatkoivat omilla joukkueillaan. Seuraavina kausina LaPa nuorensi joukkuettaan. Tämä heijastui heikkoon sarjamenestykseen.⁸⁴

LaPan toiminnan kannalta ratkaiseva muutos tapahtui joulukuussa 1976, jolloin seura luopui jääpallotoiminnastaan. Taustalla olivat taloudelliset syyt sekä se, että jääpalloilijat kokivat jäävänsä jalkapallon varjoon. LaPa oli ottanut Veiterän⁸⁵ toiminnan vastuulleen vuonna 1970. LaPassa jalkapalloilijoilla ja jääpalloilijoilla oli ollut jo neljän vuoden ajan omat erilliset taloutensa ja tilinsä, mikä helpotti Veiterän uudelleenperustamista. Kaikki eivät kannattaneet eroamista, vaan siitä äänestettiin vuosikokouksessa.⁸⁶ Veiterän uudelleenperustamisen taustal-

⁸² Vuonna 1970 jalkapallosarjat muuttuivat. Suomisarjasta tuli II divisioona, maakuntasarjasta III divisioona ja aluesarjasta IV divisioona (Rauno Penttinen vuoden 1970 käsiohjelma, LaPan arkisto).

⁸³ ES 5.12.1973.

⁸⁴ ES 18.10.1972, 20.12.1972.

⁸⁵ Jääpalloseura Veiterä joutui lopettamaan oman toimintansa taloudellisten syiden takia syksyllä 1969. Lopettamisen myötä Veiterän pelaajat siirtyivät LaPaan sekä jää- että jalkapallossa (Arponen 2000, 39).

⁸⁶ ES 16.12.1976.

la olivat Kalle Tynkkynen ja Rauno Penttinen. Tynkkynen toimi LaPan jääpallojaoston puheenjohtajana ja Penttinen oli monivuotinen LaPan puheenjohtaja.⁸⁷

Organisaatiouudistuksen jälkeen LaPa keskitti kaiken toimintansa jalkapalloiluun, mikä näkyi yhä suurempina budjetteina. Erikoistumisen myötä kasvaneet kulut toivat ikäviä yllätyksiä seuran johdolle. Heti ensimmäisenä toimintavuonna 1977 tappiota tuli noin 41 000 mk⁸⁸. Tappio oli merkittävä, sillä se oli lähes puolet seuran vuosibudjetista. Seuran luottamushenkilöt pystyivät hankkimaan tarvittavat tulot liike-elämältä, joten lisää velkaa ei tarvinnut ottaa.⁸⁹ LaPalla oli velkaa noin 20 000 mk⁹⁰, mutta muuten seuran taloudellinen tilanne oli hyvä.⁹¹

LauTP:n toiminnan supistuminen vaikutti seuran talouteen myönteisesti 1970-luvun alkuvuosina. Seura panosti erityisesti nuorten valmennukseen. Tämän takia piirisarjassa pelanneelta edustusjoukkueelta ei alkuvuosina vaadittu menestystä. Tärkeimmät tukijat olivat yksityiset henkilöt ja liikelaitokset. Myös kaupungin avustukset, bingotoiminta, pikkujoulut ja jäähallin mainosmyynti auttoivat talouden kehittymistä. LauTP:llä oli velkaa, mutta sille löytyivät vakuudet.⁹² Vuotta 1973 kuvataan toimintakertomuksessa seuraavasti: ”*Vuosi on ollut voimakkaan nuorisotyön ja parantuneen talouden aikaa.*”⁹³

LauTP:n edustusjoukkue nousi ensimmäisen kerran III divisioonaan syksyllä 1974. Nousu aiheutti seuralle lisäkustannuksia, ja vuodet 1975-1977 olivat taloudellisesti vaikeita. Seura joutui ottamaan lisää lainaa kattaakseen kasvaneet menonsa.⁹⁴ LauTP:n taloudellinen tilanne helpottui tilapäisesti seuran 30. toimintavuotena eli vuonna 1976. Tuolloin seura sai lisätuloja esimerkiksi arpajaisista, seuran lehden painamisesta ja syksyllä järjestetystä nuorisoturnauksesta eli Saimaa-turnauksesta.⁹⁵ LauTP järjesti myös yleisen keräyksen juhluvuoden kunniaksi.⁹⁶ Vaikka taloudellinen tilanne parani selkeästi juhluvuonna, maailmalla öljynhinnan noususta johtunut lama alkoi vaikuttaa myös jalkapallon tukemiseen. Taloudellisesta tilanteesta huolimatta usko tulevaisuuteen oli vahva, esimerkiksi vuoden 1975 toimintakertomuksessa

⁸⁷ Arponen 2000, 45.

⁸⁸ Vuoden 1977 41 000 markkaa vastaa 21 721 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

⁸⁹ Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 22.

⁹⁰ Vuoden 1977 20 000 markkaa vastaa 10 595 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

⁹¹ Metsä jatkaa LaPan johdossa 2.12.1977, LaPan arkisto.

⁹² Toimintakertomus 1970,1971, 1973, LauTP:n arkisto, LKA.

⁹³ Toimintakertomus 1973, LauTP:n arkisto, LKA.

⁹⁴ Toimintakertomus 1975, 1976, 1977, LauTP:n arkisto, LKA.

⁹⁵ Johtokunnan pöytäkirjat 8.10.1976, Toimintakertomus 1976, LauTP:n arkisto, LKA.

⁹⁶ Johtokunnan pöytäkirjat 2.9.1976, LauTP:n arkisto, LKA.

mainitaan seuraavasti: ”Koska takanamme tukevat nuoret, jotka vaativat ja pystyvät yhä parempiin saavutuksiin, kunhan vain seuran toimintaa hoitavat pystyvät luomaan edellytykset näiden nuorten toiminnalle.”⁹⁷

Joutsenon Kullervon taloudellinen kehitys oli vakaata 1970-luvun alkuvuosina. Tuloja saatiin LauTP:n tavoin pikkujouluista ja bingotoiminnasta. Lisäksi myytiin painettuja vuosikertomuksia, korotettiin seuran jäsenmaksuja ja saatiin avustusta Tuki ry:ltä.⁹⁸ Vuonna 1971 edustusjoukkue nousi III divisioonaan, mikä lisäsi menoja. Samana vuonna Kullervo päätti lopettaa Jänhiälän tanssilavan pitämisen, koska taloudelliset riskit olivat liian suuret.⁹⁹ Kullervon täytyikin vähentää kuluja. Tämän takia jääkiekko ja koripallo jätettiin pois seuran toiminnasta vuonna 1972. Samalla kaikki seuran jaostot tekivät pitkän tähtäimen suunnitelman talouden kehityksen varalle. Lisäksi seuran omistuksessa ollut Rientolan talo myytiin. Myyntituloilla ostettiin Joutsenon keskustasta kaksio, joka vuokrattiin.¹⁰⁰ Muutokset olivat onnistuneita, sillä vuoden 1973 toimintakertomuksessa talouden kuvataan olevan vakaalla pohjalla, vaikka juhluvuoden järjestelyt lisäävät kuluja.¹⁰¹

Kullervon 60. toimintavuosi eli vuosi 1974 oli kilpailullisesti menestyksenkäs, mutta taloudellisesti haasteellinen. Matkakustannukset olivat kaksinkertaistuneet kahden vuoden aikana. Seuran täytyi miettiä uusia rahoituskeinoja. Seura järjesti kesällä Rieskariehan eli juhlan, joka perustui rieskateeman ympärille. LauTP:n tavoin Kullervo sai juhluvuoden kunniaksi paljon lahjoituksia, joiden avulla taloutta pystyttiin hallitsemaan.¹⁰² Kullervon taloudellinen tilanne pysyi tasaisena myös tulevina vuosina. Rieskariehasta tuli jokavuotinen perinne. Vuonna 1976 Rieskariehan voitoilla hankittiin seuralle oma linja-auto.¹⁰³ Matkakustannusten kasvaessa sijoitukset maksoivat itsensä takaisin jo seuraavana vuotena. Hyvä taloudellinen tilanne mahdollisti osaltaan nousun II divisioonaan vuonna 1977.¹⁰⁴

Talouden kannalta vuosia 1970-1977 voidaan pitää tasaisen kehityksen kautena. Seurojen vuosibudjetit olivat vielä pieniä, eikä seuroilla ollut suuria taloudellisia vaikeuksia. Verratta-

⁹⁷ Toimintakertomus 1975, LauTP:n arkisto, LKA.

⁹⁸ Toimintakertomus 1970,1971,1972,1973, JoKuA.

⁹⁹ Toimintakertomus 1971, JoKuA.

¹⁰⁰ Toimintakertomus 1972, JoKuA.

¹⁰¹ Toimintakertomus 1973, JoKuA.

¹⁰² Toimintakertomus 1974, JoKuA.

¹⁰³ Toimintakertomus 1976, JoKuA.

¹⁰⁴ Toimintakertomus 1977, JoKuA.

essa seurojen taloudellista kehitystä jalkapalloseurojen yleiseen kehitykseen taloudenpitoa kuvaa parhaiten kansanliikkeen taso. Seurojen tulot koostuivat suurimmaksi osaksi pienistä eristä, kuten jäsenmaksuista, talkoista ja arpajaisista. Tässä mielessä Lappeenrannan seudun joukkueet eivät eronneet muista seuroista. Jos seuroja tarkastellaan seuratoiminnan kausien mukaan, seurat kuuluivat vielä harrastuksellis-kilpailulliseen kauteen. Kaudelle tyypilliseen tapaan seurat erikoistuivat, esimerkiksi LaPa keskitti toimintansa pelkästään jalkapalloon. Vasta vuosikymmenen loppupuolella alkoi seurojen toiminta siirtyä selkeästi kilpailullis-valmennukselliseen kauteen. Tästä alkoi uusi ajanjakso Lappeenrannan seudun jalkapalloilussa.

4.2. Menestys johtaa velkaantumiseen

Seurojen toiminnassa tapahtui rakennemuutos verrattaessa 1980-luvun vaihdetta 1970-luvun alkuun. Koska kustannukset nousivat kaikilla seuroilla, perustettiin seuroihin talousjaostot vastaamaan taloudenhoidosta. Enää matkakustannukset eivät vieneet suurinta osaa seurojen budjeteista, vaan pelaajahankinnat ja palkat vaativat yhä enemmän rahaa. Kilpailullinen menestys kasvatti seurojen menoja, mutta toi toisaalta lisätuloja katsojamäärien kasvaessa. LaPa ja Kullervo pelasivat 1980-luvun vaihteessa II divisioonassa ja LauTP III divisioonassa. Kaikki seurat tavoittelivat nousua ylemmille sarjatasoille. Seurojen toiminta oli paljon laajempaa kuin aikaisemmin, sillä edustusjoukkueen lisäksi panostettiin myös nuorisoujoukkueisiin ja sisarseuroihin. Tämän mahdollisti osaltaan myönteinen taloudellinen kehitys. Öljykriisi oli ohitse ja yrityksillä oli paremmat mahdollisuudet tukea urheiluseuroja.

Verrattaessa seurojen kilpailullista menestystä seurojen taloudelliseen kehitykseen vuosina 1978-1989 (ks. Taulukko 2), muutokset vaikuttavat luonnollisilta. LaPan hyvä taloudellinen tilanne mahdollisti budjetin kaksinkertaistamisen 1970-luvun lopussa. Taloudellinen panostus jatkui 1980-luvun vaihteessa, mutta yrityksistä huolimatta LaPa ei saavuttanut nousua. Sitä yritettiin jälleen vuonna 1985, mutta seurauksena olikin putoaminen III divisioonaan, jonka myötä budjetti laski selvästi. Vasta vuosikymmenen lopulla budjetti kasvoi uudelleen. Tuolloin tavoitteena oli jälleen nousu I divisioonaan.

Taulukko 2. Jalkapalloseurojen vuosibudjetit markkoina vuosina 1978-1989.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo	
	Budjetti/ Sarjataso					
1978	118 700	II Div	52 840	III Div	-	II Div
1979	226 000	II Div	59 050	III Div	147 637	II Div
1980	-	II Div	93 700	III Div	118 203	II Div
1981	-	II Div	127 000	III Div	-	II Div
1982	282 080	II Div	187 000	III Div	153 296	II Div
1983	173 271	II Div	188 500	III Div	199 055	II Div
1984	307 654	II Div	317 500	II Div	272 092	II Div
1985	261 882	II Div	912 000	I Div	286 291	II Div
1986	242 770	III Div	926 000	I Div	286 800	II Div
1987	293 024	III Div	1 240 000	I Div	-	II Div
1988	394 270	II Div	680 000	II Div	300 000	II Div
1989	458 130	II Div	325 000	II Div	-	II Div

Lähteet: Jalkapallojaoston pöytäkirjat 24.2.1986, 19.4.1988, Toimintakertomukset 1978- 1986, JoKuA; Metsä jatkaa LaPan johdossa 2.12.1977, Tunnissa LaPan asiat päätökseen joulukuu 1978, LaPan arkisto; Talousarviot 1978-1989, LauTP:n arkisto, LKA; Urheiluseurojen toiminta-avustukset 1982-1990, Lappeenrannan liikuntalautakunnan arkisto, LKA.

LauTP:n kohdalla taloudelliset muutokset olivat suurimmat 1980-luvulla. Seuran budjetti ei ollut vuoteen 1980 mennessä koskaan ollut yli 100 000 mk¹⁰⁵, mutta vuonna 1987 se oli jo yli miljoona markkaa¹⁰⁶. LauTP ylitti ensimmäisenä lappeenrantalaisena jalkapalloseurana miljoonan markan rajan. LauTP:n budjetti lähes kolminkertaistui seuran noustua I divisioonaan kaudeksi 1985. Hyvä menestys ensimmäisenä vuonna lisäsi toivoa mestaruussarjapaikasta. Vuoden 1987 Ennätysbudjettia seurasi putoaminen, jonka jälkeen velkaantumisen näkyi seuran taloudessa budjetin rajuna pienentymisenä.

Joutsenon Kullervon noustua II divisioonaan seuran talousarvio kasvoi huomattavasti. Esimerkiksi vuoden 1979 budjetti on lähes kolminkertainen vuoteen 1977 verrattuna. Vuosien 1977-1979 välistä hyppäystä lukuun ottamatta Kullervon taloudellinen kehitys oli edelleen hyvin samanlaista kuin 1970-luvun alussa. Menestystä II divisioonassa ei haettu suurella taloudellisella riskillä. Varovaisesta linjasta huolimatta jalkapallojaosto teki tappiota lähes vuosittain.

¹⁰⁵ Vuoden 1980 100 000 markkaa vastaa 41 189 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁰⁶ Vuoden 1987 1 000 000 markkaa vastaa 254 804 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

Jalkapalloseurojen budjetteja on mahdollista verrata SaiPan ja Veiterän budjetteihin vuodesta 1982 lähtien (ks. Liite 2). Seurojen budjetteihin sisältyy LaPan ja LauTP:n tavoin koko seuran toiminta. Vaikka jalkapalloseurojen budjetit kasvoivat, olivat ne pieniä SaiPan talousarvioon verrattuna. Sen vuosibudjetti liikkui kahden ja kolmen miljoonan markan välillä 1980-luvulla. SaiPa oli selkeästi Lappeenrannan seudun johtava seura ja keräsi parhaat tukijat. Sen sijaan Veiterän budjetit olivat jopa pienempiä kuin jalkapalloseurojen. Vasta vuosikymmenen viimeisinä vuosina Veiterällä oli suurempi budjetti kuin jalkapalloseuroilla.

LaPan taloudellinen tilanne oli hyvä 1970-luvun loppuvuosina, esimerkiksi vuosi 1978 oli voitollinen ja mahdollisti vuoden 1979 talousarvion kaksinkertaistumisen. LaPalla ei ollut velkaa, mutta ei myöskään omaisuutta tai vakituista tulonlähdettä.¹⁰⁷ Seuran tavoitteeksi asetettiin nousu I divisioonaan. LaPa karsi noususta vuosina 1979, 1980 ja 1982, mutta ei onnistunut siinä. Paremman kilpailullisen menestyksen saavuttamiseksi LaPa ryhtyi yhteistyöhön paikallisen Rengas Pallon kanssa vuonna 1979. RePasta tuli LaPan sisarseura.¹⁰⁸ Kilpailullinen menestys oli LaPalle taloudellisesti tärkeää, koska seuran suurimmat tukijat liikelämästä vaativat sitä.¹⁰⁹ Toki seura keräsi varoja myös perinteisillä keinoilla kuten LauTP ja Kullervo, esimerkiksi naistoimikunnan avulla ja talkoilla. Merkittävä tulonlähde oli seuran painama Futissanomat -lehti, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1977.¹¹⁰

Kilpailullinen tilanne johti pelaajahankintojen tekemisen niin Suomesta kuin ulkomailta. Esimerkiksi vuonna 1984 seuraan saapui englantilainen Paul Waites. Kyseisenä vuonna taloudellinen tilanne mahdollisti myös käytetyn linja-auton hankkimisen.¹¹¹ Tilanne muuttui seuran 40. toimintavuotena 1985, jolloin LaPa yllättäen putosi II divisioonasta. Juhlavuoteen panostettiin, sillä edustusjoukkue kävi harjoitusleirillä Tanskassa.¹¹² Vaikka tavoitteeksi asetettiin taloudellisesti voitollinen vuosi, pitkät pelimatkat ja huono menestys tekivät kaudesta tappiollisen.¹¹³ Putoamiseen päättyneen kauden jälkeen seura sai uuden puheenjohtajan ja ainoastaan neljä pelaajaa jäi edellisen vuoden joukkueesta. Pelaajien poislähtö helpotti tilannetta, koska omat juniorit olivat huomattavasti halvempia kuin vieraspaikkakuntalaiset.¹¹⁴

¹⁰⁷ Tunnissa LaPan asiat päätökseen, joulukuu 1978, LaPan arkisto.

¹⁰⁸ Futissanomat 5/1979.

¹⁰⁹ Futissanomat 16/1984, 19/1986.

¹¹⁰ Futissanomat 22/1987.

¹¹¹ Futissanomat 15/1984; Toimintakertomus 1.11.1983 -31.10.1984, LaPan arkisto.

¹¹² Futissanomat 17/1985.

¹¹³ Toimintasuunnitelma 1985, LaPan arkisto.

¹¹⁴ Futissanomat 19/1986, 20/1986.

Kauteen 1987 lähdeettäessä LaPan tilanne oli parempi kuin vuotta aiemmin. Seurassa tehtiin pelaajahankintoja ja palkattiin oma juniorivalmennuspäällikkö.¹¹⁵ LaPa nousi takaisin II divisioonaan kauden päätyttyä. Seuraavana kautena menestystä ei enää haettu ostopelaajilla, vaan nyt luotettiin omiin junioreihin. Kyseisenä vuonna LaPassa käytiin keskusteluja LaPa-killan perustamisesta. Kilta eli tukirengas olisi koostunut yrittäjistä, jotka olisivat olleet kiinnostuneita myötävaikuttamaan seuran menestykseen. Yritysten keskuudessa ajatus ei saanut suosiota.¹¹⁶

Vuonna 1989 LaPan tavoitteena oli nousu I divisioonaan, tätä varten edustusjoukkue kävi harjoitusleirillä Neuvostoliitossa Tbilisissä. Myös juniorivalmennuspäällikön toimi muuttui päätoimiseksi toiminnanjohtajaksi¹¹⁷. Taloudelliset panostukset eivät auttaneet, vaan nousun vei Kullervo. Vuosikymmenen lopulla LaPan suurimmat tulonlähteet olivat edelleen Futissanomat -lehti, yritysten tuki, mainos- ja talkootoiminta sekä naistoimikunnan kenttämyynti. Erityisesti tappiota tuli lipputuloista, jotka jäivät huomattavasti ennakoitua pienemmäksi. LaPan olikin pakko ottaa lisää velkaa kattaakseen kulunsa.¹¹⁸ LaPa olisi pystynyt parantamaan talouttaan nostamalla junioritoiminnan jäsenmaksuja. Tähän seuran johtokunta ei kuitenkaan halunnut ryhtyä.¹¹⁹

LauTP:n budjetit olivat olleet tappiollisia 1970-luvun loppuvuosina. Tuolloin seuran johto toivoi apua perinteisestä talkoohengestä.¹²⁰ Talkootyöllä olikin merkittävä osansa taloudellisen tilanteen paranemisessa 1980-luvun alkuvuosina. Varsinkin Lappeenrannan humppafestivaalit oli seuralle tärkeä tulonlähde.¹²¹ Toinen merkittävä tulonhankkija oli seuran naisjaosto, joka hankki vuonna 1981 jopa 56 000 mk¹²² eli 65 % seuran tuloista kenttämyynnin ja myyjäisten avulla.¹²³ Tilannetta helpotti myös heinäkuussa 1979 seuran perustettu talousjaosto, jonka vastuulle varojen hankinta suureksi osaksi tuli.¹²⁴ Parantuneesta tilanteesta huolimatta tilinpäätökset olivat tappiollisia. Usko tulevaisuuteen oli silti vankka. Tavoitteeksi asetettiin nousu II divisioonaan ja sen eteen oltiin valmiita ottamaan taloudellisia riskejä. LauTP perusti

¹¹⁵ Futissanomat 21/1987.

¹¹⁶ Futissanomat 23/1988.

¹¹⁷ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

¹¹⁸ Toimintakertomus 1989, LaPan arkisto.

¹¹⁹ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

¹²⁰ Toimintasuunnitelma 1979, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²¹ Toimintakertomus 1980, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²² Vuoden 1981 56 000 markkaa vastaa 20 598 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹²³ Toimintakertomus 1981, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²⁴ Jaosten ja toimikuntien pöytäkirjat 25.7.1979, LauTP:n arkisto, LKA.

esimerkiksi itselleen sisarseuran Futis-82:n.¹²⁵ Kustannusten nousun takia LauTP muodosti helmikuussa 1982 yhdessä SaiPan ja SaiPan Tuki ry:n kanssa yhdistyksen nimeltä Sails ry. Yhdistys teki yhteistyötä jäähallin mainostenmyynnissä ja kahvilan hoidossa.¹²⁶

Kilpailullisesti LauTP menestyi III divisioonassa hyvin ja karsi vuosina 1981 ja 1982 noususta II divisioonaan. Varmistaakseen nousun LauTP hankki ammattilaispelaaja Zdzislaw Slawutan Puolasta.¹²⁷ Hänen avullaan noustiin II divisioonaan syksyllä 1983. Menestyksestä huolimatta LauTP teki tappiota lähes 150 000 mk¹²⁸. Esimerkiksi mainosmyynti jäi ennakoitua pienemmäksi. Tulevaisuuden tavoite oli silti nousu I divisioonaan.¹²⁹ LauTP onnistui tavoitteessaan ensimmäisellä yrityksellä. Nousu tapahtui jälleen talouden kustannuksella, sillä vuoden 1984 tilinpäätös oli 210 000 mk¹³⁰ tappiollinen. Kustannuksia lisäsi keväällä tehty harjoitusleiri Puolaan. Myös pelaajapalkkioihin meni yhä enemmän rahaa. Toimintakertomuksessa myönnettiin, että varainhankinnassa oli parannettavaa.¹³¹ Tilintarkastajat suhtautuivat velkaantumiseen vakavammin vaatien tarkempia toimintasuunnitelmia ja realistisia meno- ja tuloarvioita.¹³²

Ensimmäisenä I divisioonakautena LauTP menestyi hyvin sijoittuen kolmanneksi. Taloudellisesti vuosi oli parempi kuin aiemmat vuodet, sillä tilannetta helpottivat suuret lipputulot. LauTP:n 11 kotiottelussa oli keskimäärin 1238 maksanutta katsojaa.¹³³ Uusia tuloja saatiin pelaajien siirtomaksuista ja varustemainoksista. Suurimmat kulut aiheutuivat pelaajille maksettavista päivärahoista, pelaajasiirroista ja lainojen lyhennyksistä. Pelkästään lainojen lyhennyksiin meni 197 000 mk¹³⁴. Lisämenoja aiheutti edustusjoukkueen kevätleiri Tbilisissä.¹³⁵

Hyvin menneen kauden jälkeen odotukset olivat korkealla, mutta LauTP ei pystynyt säilyttämään asemiaan. Taloudellisesti vuosi 1986 oli vaikea. Huonon menestyksen takia katsojamää-

¹²⁵ Toimintakertomus 1982, Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirjat 26.11.1981, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²⁶ Etelä-Karjala (EK) 17.3.1982; Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirjat 11.2.1982, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²⁷ Johtokunnan pöytäkirja 19.5.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

¹²⁸ Vuoden 1983 150 000 markkaa vastaa 46 495 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹²⁹ Toimintakertomus 1983, Toimintasuunnitelma 1984, LauTP:n arkisto, LKA.

¹³⁰ Vuoden 1984 210 000 markkaa vastaa 60 855 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹³¹ Toimintakertomus 1984, LauTP:n arkisto, LKA.

¹³² Tilintarkastuskertomus 9.5.1985, LauTP:n arkisto, LKA.

¹³³ Jalkapallokirja 1986.

¹³⁴ Vuoden 1985 197 000 markkaa vastaa 53 907 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹³⁵ Toimintakertomus 1985, Toimintasuunnitelma 1985, LauTP:n arkisto, LKA.

rät laskivat puoleen edellisestä vuodesta. Taloutta heikensi myös humppatalkoiden peruuntuminen. Talous jäi noin 263 000 mk¹³⁶ alijäämäiseksi. Seuran tilanne ei näkynyt kansainvälisessä toiminnassa, jossa edustusjoukkue osallistui halliturnaukseen Leningradissa ja piti harjoitusleirin Bulgariassa.¹³⁷ LauTP päätti ottaa riskin palkkaamalla täysipäiväisen päävalmentajan ja toiminnanjohtajan syksyllä 1986. Lisäksi seura vuokrasi uuden kiinteistön toimistoa varten.¹³⁸ Riski ei kannattanut kilpailullisesti eikä taloudellisesti. Jo keväällä 1987 seura oli maksuvalmiutensa osalta kriisissä. Seuran teettämässä selvityksessä todettiin, että velkaantuminen oli jatkunut vuosia ja että se jatkui edelleen.¹³⁹ LauTP karsi kuluja luopumalla sisarseurastaan Futis-82:sta ja perumalla harjoitusleirin Bulgariaan.¹⁴⁰ Tilanne pysyi heikkona. Huono menestys vaikutti markkinointiin ja yleisömääriin, jotka laskivat edelleen. Kausi 1987 päättyi tippumiseen II divisioonaan ja noin 465 000 mk¹⁴¹ alijäämäväliseen tulokseen.¹⁴²

Taloudellista tilannetta vaikeutti osaltaan talvella 1986 lääninveroviraston tekemä kokonais tarkastus ajalta 1.1.1980-31.12.1984. Tarkastuksessa kävi ilmi, että LauTP:n tilikirjanpidossa oli ollut puutteita esimerkiksi palkkakirjanpidossa. Lisäksi paljastui, että seura oli jättänyt kirjanpidon ulkopuolelle osan rahaliikenteestä, kuten pelaajille ja valmentajille maksettuja palkkioita ja Sailan avustuksia.¹⁴³ LauTP myönsi omassa vastineessaan verovirastolle, että kirjanpidossa oli epäselvyyksiä, mutta vetosi ammattimaisen kirjanpitotaidon puuttumiseen. Seura korosti sitä suurta muutosta rahaliikenteessä, mikä seuran toiminnassa oli tapahtunut 1980-alkuvuosina.¹⁴⁴ Verovirasto ei ollut tyytyväinen vastineeseen, jonka seurauksena LauTP valitti tapauksesta Kymen lääninoikeudelle. Tästä alkoi vuosia kestänyt valitussarja sekä lääninoikeudessa että valtiovarainministeriössä. Lopulta viimeiseksi päätökseksi jäi valtiovarainministeriön päätös syksyltä 1990, jossa hylättiin LauTP:n vaatimus poistaa veronlisäykset, sosiaaliturvamaksut, lykkäysmaksut ja korotukset.¹⁴⁵

¹³⁶ Vuoden 1986 263 000 markkaa vastaa 69 446 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹³⁷ Tilintarkastuskertomus 28.9.1987; Toimintakertomus 1986, LauTP:n arkisto, LKA.

¹³⁸ LauTP-lehti 18.3.1987, LauTP:n arkisto, LKA.

¹³⁹ Johtokunnan pöytäkirjat 19.3.1987, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴⁰ Johtokunnan pöytäkirjat 6.4.1987, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴¹ Vuoden 1987 465 000 markkaa vastaa 118 484 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁴² Tilintarkastuskertomus 28.4.1988, Toimintakertomus 1987, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴³ Veroasioihin liittyvät asiakirjat 28.1.1986, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴⁴ Veroasioihin liittyvät asiakirjat 13.3.1986, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴⁵ Veroasioihin liittyvät asiakirjat 16.6.1986, 16.10.1986, 6.11.1987, 11.9.1990, LauTP:n arkisto, LKA.

LauTP:n tilanne johti seuran organisaatorakenteen muutokseen syksyllä 1987. Edustusjoukkue päätettiin vuokrata perustettavalle Edustus-LauTP Tuki ry:lle, jonka vastuulle tulivat edustusjoukkueen kulut ja varainhankinta. LauTP Tuki hankki varansa pääasiassa mainosmyynnin ja Saila-yhdistyksen avulla. Seuran junioritaloudesta vastasi oma yhdistys, joka sai tulonsa muun muassa kaupungin avustuksina juniorityöstä. Pääseuran tehtäväksi jäi toimia hallintoelimenä, joka sai varoja esimerkiksi edustusjoukkueen ja seuran linja-auton vuokraamisesta sekä talkootöistä.¹⁴⁶ Muutoksella pystyttiin parantamaan taloudellista kehitystä. Vuonna 1988 LauTP teki tappiota vain 3 517 mk¹⁴⁷ ja seuraavana vuonna voittoa 64 893 mk¹⁴⁸. Tuloksen parantumiseen vaikutti edustusjoukkueen budjetin supistuminen.¹⁴⁹ Kilpailullista menestystä ei enää saavutettu II divisioonassa 1980-luvun lopulla.

Joutsenon Kullervo oli noussut II divisioonaan kauden 1977 päätteeksi. Nousu vaikutti jalkapallojaoksen talouteen, sillä vaikka katsojamäärät kasvoivat, 1970-luvun loppuvuosista tuli tappiollisia. Esimerkiksi vuonna 1979 jalkapallojaosto teki 50 000 mk¹⁵⁰ tappiota. Kullervo ei maksanut pelaajille palkkioita, mutta matkakustannukset ja varustehankinnat lisäsivät kuluja. Uusia tuloja jaosto sai julkaisemalla Kultsu-futis lehteä. Myös vuonna 1979 Joutsenossa järjestetyt asuntomessut olivat tärkeä tulonlähde.¹⁵¹

Kullervo pystyi vakauttamaan taloutensa 1980-luvun alkuvuosina. Tähän vaikutti merkittävällä tavalla seuran naisjaosto, joka perustettiin toukokuussa 1980. Talouden parantuessa voitiin Kullervolle perustaa sisarseura JoJo joulukuussa 1980.¹⁵² Kilpailullisesti Kullervo menestyi keskinkertaisesti. Ongelmana oli valmentajien löytäminen nuorisotoimintaan. Osittain tästä syystä seura joutui hankkimaan vuokrapelaajia useina vuosina. Apua haettiin myös ulkomailta. Englantilainen Howard Taylor liittyi seuraan kesäkuussa 1983¹⁵³. Tärkeimmät tulonlähteet olivat edelleen talkoot, Kultsu futis-lehti, Tuki ry, liike-elämä ja Rieskarieha.¹⁵⁴

Kullervon juhluvuonna 1984 seura teki yleisöennätyksensä. Paikallispelissä LauTP:tä vastaan oli paikalla 2026 katsojaa. Hyvistä yleisömääristä huolimatta jalkapallojaoston kausi jäi

¹⁴⁶ Talousarvio 1988; Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirjat 27.11.1987, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁴⁷ Vuoden 1988 3 517 markkaa vastaa 854 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁴⁸ Vuoden 1989 64 893 markkaa vastaa 14 777 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁴⁹ Tilintarkastuskertomus 23.11.1989, 26.4.1990, LauTP:n arkisto, LKA.

¹⁵⁰ Vuoden 1979 50 000 markkaa vastaa 22 991 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁵¹ Toimintakertomus 1978,1979, JoKuA.

¹⁵² Jalkapallojaoston pöytäkirjat 7.12.1983, Kullervo ry:n kokoukset 19.5.1980, JoKuA.

¹⁵³ ES 16.6.1983.

¹⁵⁴ Toimintakertomukset 1981, 1982, 1983, JoKuA.

40 000 mk¹⁵⁵ tappiolliseksi.¹⁵⁶ Tappiosta huolimatta seura palkkasi valmentajaksi puolalaisen Czerlaw Boguszewiczin. Hankinnan kustannukset olivat noin 60 000 mk¹⁵⁷.¹⁵⁸ Kaudesta 1985 tuli kuitenkin pettymys sekä taloudellisesti että kilpailullisesti. Pelaajapulan takia Kullervo joutui vuokraamaan lisää pelaajia. Lisäksi ottelutuotot ja katsojamäärät laskivat edellisestä kaudesta. Tappiollisen kauden jälkeen jaoston budjettia karsittiin. Boguszewicz palasi kauden päätyttyä Puolaan.¹⁵⁹

Vuosi 1986 oli vielä vaikeampi kuin edellinen. Vasta toiseksi viimeisessä ottelussa varmistettiin sarjapaikka seuraavaksi vuodeksi. Taloudellisesti kausi oli jälleen tappiollinen. Suuren osan kuluista muodostivat pelaajien siirtomaksut 106 000 mk¹⁶⁰, joita varten jalkapallojaosto joutui ottamaan 50 000 mk¹⁶¹ lainan.¹⁶² Suurin pettymys koettiin yleisömäärissä, jotka jäivät jälleen alhaisiksi. Seuraavana kautena Kullervo menestyi yllättäen erittäin hyvin sijoittuen sarjassa toiseksi. Kausi oli myös taloudellisesti parempi kuin sitä edeltäneet vuodet.¹⁶³

Vuonna 1988 menestystä ei haettu talouden kustannuksella. Vaikka Kullervo sijoittui sarjassa kolmanneksi, kausi jäi 87 000 mk¹⁶⁴ alijäämäiseksi, lisäksi seuralla oli maksamattomia laskuja 76 000 mk¹⁶⁵. Jalkapallojaostolla oli myös velkaa 50 000 mk¹⁶⁶. Jalkapallojaoston täytyikin esittää pääseuralle selvitys taloutensa tervehdyttämisestä.¹⁶⁷ Seuraavana kautena joukkue voitti II divisioonan ja nousi ensimmäisen kerran historiansa aikana I divisioonan. Kausi onnistui myös taloudellisesti. Katsojamäärät nousivat ja seura sai uusia tukijoita. Jalkapallojaoksen toimintaa helpotti se, että vaikka jaosto teki tappiota, itse pääseuralla ei ollut taloudellisia vaikeuksia. Pääseura pystyi tarvittaessa tukemaan jaostoa, sillä jalkapallo oli seuran tärkein urheilulaji.¹⁶⁸ Lisäksi on huomioitava, että jalkapallojaoston tappiot 1980-luvulla olivat pienempiä kuin LaPan ja LauTP:n.

¹⁵⁵ Vuoden 1984 40 000 markkaa vastaa 11 591 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁵⁶ Toimintakertomus 1984, JoKuA.

¹⁵⁷ Vuoden 1984 60 000 markkaa vastaa 17 387 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁵⁸ Jalkapallojaoston pöytäkirjat 30.10.1984, JoKuA.

¹⁵⁹ Toimintakertomus 1985, JoKuA.

¹⁶⁰ Vuoden 1986 106 000 markkaa vastaa 27 899 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁶¹ Vuoden 1986 50 000 markkaa vastaa 13 202 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁶² Jalkapallojaoston pöytäkirjat 24.2.1986, 17.3.1986, JoKuA.

¹⁶³ Toimintakertomus 1986, JoKuA.

¹⁶⁴ Vuoden 1988 87 000 markkaa vastaa 21 129 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁶⁵ Vuoden 1988 76 000 markkaa vastaa 18 457 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁶⁶ Vuoden 1988 50 000 markkaa vastaa 12 143 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁶⁷ Jalkapallojaoston pöytäkirjat 13.10.1988; Kullervo ry:n kokoukset 9.11.1988, JoKuA.

¹⁶⁸ Toimintakertomus 1986, JoKuA.

Seurojen taloudessa tapahtui huomattava muutos vuosina 1978-1989. Seurojen toiminta laajeni ja muuttui yhä ammattimaisemmaksi. Seurat hankkivat ulkomaalaisia pelaajia ja valmentajia, perustivat sisarseuroja, palkkasivat toiminnanjohtajia ja junioripäällikköjä sekä maksoivat entistä suurempia pelaajapalkkioita. Lappeenrannan seudun seurat siirtyivät nopeasti kilpailullis-valmennuksellisesta kaudesta eriytyneen toiminnan kauteen. Tässä mielessä seurojen toiminnassa ei ollut havaittavissa suuria eroja muiden jalkapalloseurojen toimintaan. Ammatimaistuminen vaikutti seurojen talouksiin, joita ei enää pystytty pitämään yllä pelkästään kansanliikkeen ja valtion tuen avulla. Talouden kannalta ratkaisevaksi tekijäksi tuli liike-elämän tuki. Lappeenrannan seudulla se ei ollut riittävä kaikille jalkapalloseuroille. Osittain tästä syystä LaPa ja LauTP velkaantuivat merkittävästi 1980-luvulla. Kullervon taloudellinen tilanne oli parempi, koska se pystyi yleisseurana aina tarvittaessa tukemaan jalkapallojaostoa.

4.3. Taloudellinen tilanne johtaa organisaatiomuutoksiin

Lappeenrannan seudun seurojen taloudellista tilannetta pahensi entisestään Suomessa 1990-luvun alussa vallinnut lama. Yritykset ja kaupungit menestyivät huonosti ja karsivat menojaan. Urheiluseurojen saamat taloudelliset tuet laskivat huomattavasti kaikissa urheilulajeissa. Samaan aikaan jalkapallosta kehittyi entistä ammattimaisempaa toimintaa. Pelaajapalkkiot ja muut kustannukset kasvoivat jatkuvasti. Lisäksi jalkapallo sai uusia kilpailijoita muista urheilulajeista. Osittain tästä syystä jalkapalloseuroille ei enää löytynyt tarpeeksi tukijoita ja katsojia. Seurat olivat muutoksien edessä uuden vuosikymmenen alkaessa.¹⁶⁹

Seurojen vuosibudjettien vertaileminen 1990-luvun alkuvuosina on vaikeaa, koska seurojen osalta on saatavissa vain muutaman vuoden tiedot (ks. Taulukko 3). LauTP:tä ei mainita taulukossa, koska sen osalta tietoja ei ollut saatavissa. Taulukosta voi huomata, että lappeenrantaisten seurojen budjetit laskivat huomattavasti 1980-luvusta. Sen sijaan Kullervon budjetit kasvoivat seuran pelatessa I divisioonassa. Muihin lajeihin verrattuna jalkapallo menetti asemiaan (ks. Liite 2). SaiPan budjetit ovat selkeästi suurimmat, mutta myös Veiterä nousi jalkapalloseurojen ohitse hyvän kilpailullisen menestyksen myötä. Suurista budjeteista huolimatta myös SaiPalla ja Veiterällä oli suuria taloudellisia ongelmia 1990-luvun alussa. SaiPalla oli velkaa lähes viisi miljoonaa ja Veiterällä noin miljoona markkaa, joten jalkapalloseurat eivät

¹⁶⁹ Karjalan Urheilu-väen jouluku 1991, 73-74.

olleet yksin ongelmiansa kanssa.¹⁷⁰

Taulukko 3. Jalkapalloseurojen vuosibudjetit markkoina vuosina 1990-1993.

Vuosi	LaPa		Kullervo		FC Lappeenranta	
	Budjetti/ Sarjataso					
1990	-	II Div	700 000	I Div		
1991	262 238	II Div	760 000	I Div		
1992			800 000	I Div	308 932	II Div
1993			700 000	I Div	200 000	II Div

Lähteet: ES 17.1.1991; Johtokunnan kokous 23.1.1993, FC LPR:n arkisto; Joutseno 2.11.1989, 2.5.1993; Kultsu-futis 1992/2; Urheiluseurojen toiminta-avustukset 1991-1994, Lappeenrannan kaupungin liikuntalautakunnan 1991-1992 ja vapaa-aikalautakunnan 1993-1994 arkisto, LKA.

LauTP ja LaPa pelasivat II divisioonassa 1990-luvun alussa, vaikka molemmilla seuroilla oli taloudellisia vaikeuksia. Vuonna 1990 seurat sijoittuivat II divisioonassa keskikastiin. LaPa lähti kyseiseen vuoteen hyvin junioripainotteisella joukkueella, koska seura joutui säästämään pelaajapalkkioissa. Pelaajasiirroista saaduilla tuloilla LaPa pystyi parantamaan taloudellista tilannettaan.¹⁷¹ Vaikka LaPa onnistui vähentämään velkaantumista, seuralla meni huonosti. Seuran toiminnasta jäi syrjään vanhoja tekijöitä ja uusia ei onnistuttu saamaan tilalle.¹⁷² Myös LauTP:n taloudellinen tilanne oli erittäin vaikea. Seura ei pystynyt hoitamaan 1980-luvulla syntyneitä velkojaan. Kauden päätyttyä LaPan ja LauTP:n välillä neuvoteltiin uuden joukkueen perustamisesta.

Neuvottelut aloitettiin syksyllä 1990 ja ne jatkuivat aina seuraavaan kevääseen saakka. Neuvottelut olivat vaikeat, mutta sopimukseen päästiin maaliskuussa 1990. Tuolloin sovittiin, että LauTP ja LaPa muodostavat yhteisen edustusjoukkueen. Molemmat seurat jatkoivat omaa junioritoimintaansa. Tosin LauTP eriytti oman junioritoimintansa perustamalla LauTP ry:n. Eriyttämisellä haluttiin turvata junioritoiminnan jatkuminen taloudellisista ongelmista huolimatta¹⁷³. Aikapulan vuoksi uutta joukkuetta ei perustettu vielä kaudeksi 1991, vaan joukkue pelasi LaPan nimellä.¹⁷⁴ LauTP luopui sarjapaikastaan keväällä ja sen pelaajat siirtyivät LaPan, joka vastasi yksin joukkueen kustannuksista. LauTP sen sijaan vastasi seurojen a-

¹⁷⁰ Arponen 2000, 86-87; Lakka 1998, 107-109.

¹⁷¹ Futissanomat 27/1990.

¹⁷² Toimintakertomus 1990, LaPan arkisto.

¹⁷³ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

¹⁷⁴ ES 15.3.1991, 26.3.1991.

junioreiden kustannuksista.¹⁷⁵ Vasta syksyllä, marraskuussa, perustettiin virallisesti uusi jalkapalloseura FC Lappeenranta, joka otti LaPan paikan II divisioonassa.¹⁷⁶

Uuden seuran perustamisessa varsinkin taloudelliset asiat tuottivat erimielisyyksiä. Tarkoituksena oli, että FC Lappeenranta pystyisi keventämään LaPan ja LauTP:n velkataakkaa siirtokorvauksien avulla. Käytännössä ajatus ei toteutunut, vaan velat jäivät täysin LaPalle ja LauTP:lle.¹⁷⁷ Yhteisen edustusjoukkueen syntyessä LaPalla oli velkaa noin 700 000¹⁷⁸ ja LauTP:llä noin 1,2 miljoonaa¹⁷⁹ markkaa. Yhdistyminen hyödytti taloudellisesti molempia seuroja. Lappeenrannassa ei riittänyt yleisöä eikä tukijoita kahdelle II divisioonan joukkueille. Seurat laskivat säästävänsä 500 000 mk¹⁸⁰ kaudessa yhdistymisen avulla.¹⁸¹ Vaikka uudella seuralla oli jo valmiiksi suuri määrä velkaa, vuoden 1992 talousarvion tavoitteena oli 750 000 mk¹⁸². Tavoitetta ei saavutettu, sillä budjetti jäi noin 300 000 markkaan¹⁸³.¹⁸⁴ Suurin menoerä oli pelaajasiirroista maksetut korvaukset. Molempien joukkueiden pelaajat siirtyivät FC Lappeenrannan nimiin, jonka piti maksaa LaPalle ja LauTP:lle vuosittain 100 000 - 150 000 mk siirtomaksukorvauksina aina vuoteen 1997 saakka.¹⁸⁵ Taloudellisesta panostuksesta huolimatta sarjassa jäätiin kuudenneksi, mikä oli pettymys koko organisaatiolle.

Samaan aikaan kun lappeenrantalaiset jalkapalloseurat keskustelivat uuden seuran perustamisesta, Kullervo pelasi ensimmäisen I divisioonan kautensa vuonna 1990. Myös Kullervon jalkapallojaostolla oli ollut taloudellisia vaikeuksia 1980-luvun loppuvuosina, mutta nousu toi lisää tukijoita. Kullervo sai peliasuun mainoksia yhteensä 250 000 mk¹⁸⁶ edestä Joutsenon kunnalta, Pulp oy:ltä ja Osuuspankilta.¹⁸⁷ Taloudellinen tilanne mahdollisti myös pelimatkan

¹⁷⁵ Sopimus kaudesta 1991 LaPan ja LauTP:n välillä 22.3.1991, LaPan arkisto.

¹⁷⁶ ES 15.11.1991.

¹⁷⁷ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

¹⁷⁸ Vuoden 1991 700 000 markkaa vastaa 144 338 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁷⁹ Vuoden 1991 1 200 000 markkaa vastaa 247 438 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁸⁰ Vuoden 1991 500 000 markkaa vastaa 103 099 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁸¹ ES 26.3.1991.

¹⁸² Vuoden 1992 750 000 markkaa vastaa 150 864 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁸³ Vuoden 1992 300 000 markkaa vastaa 60 345 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁸⁴ Johtokunnan kokous 3.3.1992, FC LPR:n arkisto.

¹⁸⁵ Sopimus LaPan ja LauTP:n pelaajasiirroista FC Lappeenrantaan, LaPan arkisto.

¹⁸⁶ Vuoden 1990 250 000 markkaa vastaa 53 694 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁸⁷ Jalkapallojaoston pöytäkirjat 27.12.1989, JoKuA.

maaliskuussa kansainväliseen turnaukseen Stavropoliin Neuvostoliittoon. Osan matkan kustannuksista maksoi Neuvostoliiton jalkapalloliitto.¹⁸⁸ Kasvaneesta budjetista huolimatta kausi jätti toivomisen varaa sekä taloudellisesti että kilpailullisesti. Kullervo vaihtoi valmentajaa kaksi kertaa. Myös kotipelien yleisömäärä, joka oli keskimäärin alle 300 katsojaa, oli suuri pettymys.¹⁸⁹

Toiseen I divisioona kauteen Kullervo panosti yhä enemmän. Budjetti mahdollisti päätoimisen valmentajan palkkaamisen yhdeksäksi kuukaudeksi ja Aleksandr Homutezkin hankinnan Volgoradista.¹⁹⁰ Jalkapallojaoston vahva asema pääseurassa aiheutti keskustelua muissa jaostoissa keväällä 1991. Keskusteluun vaikutti pääseuran taloudellisen tilanteen heikentyminen. Esimerkiksi suunnistusjaosto kritisoi jalkapallojaoston taloudenhoitoa. Pääseura oli jo usean vuoden ajan ottanut vastuulleen jalkapallojaoston tekemät tappiot. Suunnistusjaoston mukaan kunkin jaoston tuli itse hankkia tulonsa, eikä pääseura saanut lainata jaostoille rahaa. Myös naisjaoston tulot täytyi jakaa tasaisemmin kaikille jaoksille. Muut jaokset kyseenalaistivat jalkapallon aseman yleisseurassa ja vaativat muutoksia organisaatioon.¹⁹¹ Kausi 1991 pelattiin kuitenkin normaalisti Kullervon sijoittuessa keskikastiin.

Organisaatiouudistus tuli jälleen ajankohtaiseksi syksyllä. Jalkapallojaosto kannatti vallinnutta järjestelmää, mutta jäi vähemmistöön.¹⁹² Muiden jaostojen painostuksella Kullervon organisaatio päätettiin uudistaa vuoden 1992 alussa. Muodostettiin Joutsenon Kullervon seurayhtymä, jonka jäseniä olivat Joutsenon Kullervo ry, Joutsenon Kullervon Urheilijat ry, Joutsenon Kullervon Palloilijat ry ja Joutsenon Kullervon Tuki ry. Joutsenon Kullervo ry:n omistukseen jäivät kiinteistöt, autot ja kioskivaunut. Kullervo ry:n vastuulla oli myös nuoriso- ja kuntourheilu sekä naistoimikunta. Urheilijat ry:n vastuulle tuli yksilölajit, kuten hiihto ja suunnistus. Palloilijat ry puolestaan vastasi jalkapallosta ja muista joukkueliikuntalajeista. Palloilijat päättivät ottaa jalkapallossa käyttöön nimen Kultsu Kullervon sijasta. Samalla sisarseura JoJo lopetettiin tarpeettomana¹⁹³. Tuki ry:n tehtäväksi tuli harjoittaa baari- ja liiketoimintaa.¹⁹⁴

¹⁸⁸ Jalkapallojaoston pöytäkirjat 14.2.1990, JoKuA.

¹⁸⁹ Karjalan Urheilu-väen jouluku 1990, 65-66.

¹⁹⁰ ES 17.1.1991, 7.4.1991.

¹⁹¹ Kullervo ry:n kokous 29.5.1991, JoKuA.

¹⁹² Kullervo ry:n kokous 12.10.1991, JoKuA.

¹⁹³ ES 8.11.1991.

¹⁹⁴ Sopimus yhteistoiminnasta Joutsenon Kullervon seurayhtymässä 11.3.1992, JoKuA.

Uudistuksesta huolimatta jalkapallojaoston taloudellinen tilanne oli hyvä verrattuna muihin suomalaisiin I divisioonaa seuroihin. Kultsun velattomuutta ihmeteltiin muilla paikkakunnilla.¹⁹⁵ Jalkapallon siirryttyä Palloilijoiden hallintaan taloudenpidon täytyi tarkentua entisestään. Enää ei palkattu päätoimista valmentajaa. Kauden aikana budjetti kuitenkin nousi pelaajahankintojen myötä 800 000 mk¹⁹⁶. Kilpailullisesti kausi oli menestys. Kultsu johti I divisioonaa sarjatauolla, mutta jäi lopulta kolmanneksi.¹⁹⁷

FC Lappeenrannan ja Kultsun tilanteet olivat hyvin erilaiset lähdettäessä kauteen 1993. Yhteistä oli molempien tavoite nousta ylemmälle sarjatasolle. Taloudelliset erot sen sijaan olivat selkeät seurojen välillä. FC Lappeenrannan taustalla vaikuttivat LaPan ja LauTP:n entiset velat. Marraskuussa 1992 seuran taloudellinen tilanne kuvattiin kriittiseksi, koska seuralla oli velkaa 300 000 mk¹⁹⁸. Tilanne ratkaistiin ottamalla laina. Seuran toiseen kauteen lähdettiin minimibudjetilla.¹⁹⁹ Kultsu sen sijaan vahvisti omaa tukiryhmäänsä. Palloilijat ry:n budjetti oli lähes 1,1 miljoonaa markkaa, josta edustusjoukkueen osuus oli 700 000 mk²⁰⁰. Palloilijat ry palkkasi oman toiminnanjohtajan hoitamaan seuran taloutta.²⁰¹

Kultsu ei odotuksista huolimatta noussut Veikkausliigaan, ja FC Lappeenrannan menestys jäi heikoksi. Taloudellisesti molemmat joukkueet tekivät tappiollisen kauden. Kultsun tulokseen vaikutti pääsylipputulosten jääminen ennakoitua pienemmiksi.²⁰² Seuraavaksi kaudeksi Kultsu joutui sopeuttamaan omaa toimintaansa ja karsimaan kuluja.²⁰³ FC Lappeenrannan tilanne oli vieläkin heikompi. Marraskuussa 1993 suunniteltiin seuraavan kauden joukkuetta, mutta kauden alettua FC Lappeenrannan paikalla pelasi Jalkapalloseura Rakuunat. FC Lappeenranta ei onnistunut toiminnassaan taloudellisesti eikä kilpailullisesti. Seuran johtokunta vaihdettiin, ja samalla seuran nimi muutettiin Rakuunoiksi.²⁰⁴

¹⁹⁵ ES 12.11.1991.

¹⁹⁶ Vuoden 1992 800 000 markkaa vastaa 160 922 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁹⁷ Kultsu-futis 1992/1, 1992/2.

¹⁹⁸ Vuoden 1993 300 000 markkaa vastaa 59 084 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

¹⁹⁹ Johtokunnan kokous 10.11.1992, 23.1.1993, FC LPR:n arkisto.

²⁰⁰ Vuoden 1993 700 000 markkaa vastaa 137 863 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²⁰¹ Kultsu-futis 5/1993.

²⁰² Kullervo ry:n kokous 25.9.1993, JoKuA.

²⁰³ ES 19.10.1993.

²⁰⁴ FC LPR:n kokous 15.11.1993, FC LPR:n arkisto; Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

Vuosina 1990-1993 seurojen taloudelliset vaikeudet pakottivat seurat organisaatiomuutoksiin. Seurojen organisaatiomuutokset kuuluvat eriytyneen toiminnan kauteen, sillä sen mukaan seurat jakautuvat harrastusurheiluun, kilpaurheiluun ja huippu-urheiluun. Lappeenrannan seudulla huippu-urheilua edusti ainoastaan SaiPa. Jalkapalloseurat ja Veiterä voidaan luokitella kilpaurheiluseuroiksi. Jalkapalloseurojen välillä oli eroja, sillä Lappeenrannan seurat eivät olleet toiminnaltaan niin ammattimaisia kuin Kullervo. Toinen eriytyneen toiminnan kauteen kuuluva asia oli uusien urheilulajien kehittyminen. Lappeenrannan seudulla tämä näkyi varsinkin salibandyn vahvana nousuna. Uusien lajien tulo näkyi liike-elämän tuessa, joka väheni varsinkin Lappeenrannassa. Joutsenossa Kullervo sen sijaan onnistui saamaan hyvin yritysten tuen taaksensa. Lappeenrannan seurat eivät olleet yksin taloudellisten vaikeuksiensa kanssa. Myös muualla Suomessa monet jalkapalloseurat velkaantuivat 1990-luvun vaihteessa.

4.4. Humppaa ja kioskitoimintaa – Mistä suuret tukijat?

Seurojen taloudellinen kehitys muuttui huomattavasti 1970-luvulta vuoteen 1993. Seurojen vuosibudjetit kasvoivat muutamasta tuhannesta markasta aina yli miljoonaan markkaan. Kulujen lisääntymisen myötä seurojen täytyi käyttää kaikki mahdolliset keinot menojensa kattamiseksi. Seurojen tärkeimmät tulonlähteet olivat talkoot, liike-elämän tuki ja mainokset, kunnan avustukset, otteluiden lipunmyynti sekä pelaajasiirroista saadut korvaukset. Lisäksi Joutsenon Kullervo sai avustusta Tuki ry:ltä. Seurat saivat myös tukea naistoimikunnilta.

Urheiluseuran toiminnan ylläpitämisen kannalta yksi tärkeimpiä asioita on seuran jäsenten halukkuus tehdä talkootyötä. Talkootyön merkitys korostuu alasarjoissa, ylemmissä sarjoissa tarvitaan myös liike-elämän tukea. Joutsenon Kullervossa ja LauTP:ssä talkoilla oli suuri merkitys. Esimerkiksi vuonna 1986 Kullervon talkootyön arvoksi laskettiin yli miljoona markkaa. Tuolloin Kullervo rakensi oman hallin seuran kuljetuskalustoa ja varastoitavaa materiaalia varten.²⁰⁵ LauTP puolestaan pystyi vakauttamaan taloutensa 1980-luvun alussa pitkälti talkootyön avulla. Seuran kannalta tärkeäksi tulonlähteeksi tulivat Lappeenrannan humppafestivaalit, jotka hoidettiin talkootyöllä.²⁰⁶ LaPan osalta talkoisiin osallistuttiin hieman vaisummin ainakin 1980-luvun loppuvuosina, jolloin talkoita olisi ollut, mutta tekijöitä ei

²⁰⁵ Toimintakertomus 1986, JoKuA.

²⁰⁶ Toimintakertomus 1982, LauTP:n arkisto, LKA.

löytynyt.²⁰⁷ Toki myös LaPa sai tärkeää tukea talkoista. Kaikki seurat järjestivät perinteisiä talkoita, kuten pullon- ja paperinkeräyksiä, arpajaisia ja joulukuusen myyntiä. Osa talkoista oli erikoisempia, kuten Kullervon rakennustenpurkaminen ja LauTP:n kirjemerkkien myyminen.²⁰⁸

Liike-elämä antoi seurojen toiminnan kannalta elintärkeää tukea. Tuen määrään vaikutti joukkueen sarjataso sekä menestys. Mitä paremmin seura menestyi, sitä helpompi sen oli saada tukijoita, mainoksia sekä jäseniä johtokuntaan. Esimerkiksi LauTP ja Kullervo saivat uusia tukijoita I divisioonaan nousun jälkeen.²⁰⁹ Liike-elämän tuki saattoi vaihdella huomattavasti vuosittain. Taloudelliset lamat vaikuttivat nopeasti seurojen avustuksiin, mikä usein aiheutti seuralle alijäämäisen tilinpäätöksen.

LaPan toiminta perustui hyvin pitkälti liike-elämän tukeen. Seuralla ei ollut yhtä suurta tukijaa, vaan monia pieniä tukijoita. Merkittävimpiä tukijoita olivat esimerkiksi Chymos ja Etelä-Saimaa.²¹⁰ LauTP:n kohdalla liike-elämän tuki oli vielä 1970-luvulla varsin vaatimatonta. Vasta nousu I divisioonaan toi runsaasti uusia tukijoita. LauTP:n pitkäaikainen tukija oli KauKas Oy. Sen lisäksi seuraa tukivat Postipankki, Finnoil, Kansa, Etelä-Saimaa, HaKa, STS-pankki sekä Chymos.²¹¹ Kullervo sai tukea paikallisilta joutsenolaisilta yrityksiltä. Sen tärkeimpiä tukijoita olivat suuret tehtaat Joutsenon Pulp oy ja Hackman ab. Kullervolla oli myös monia pienempiä tukijoita esimerkiksi Joutsenon Osuuspankki, Pohjola, Ingman ja Joutsenolaisen leipomo.²¹² FC Lappeenrannan kohdalla olisi odottanut liike-elämän tuen olevan suurempaa kuin aikaisemmin, koska seura perustui LaPan ja LauTP:n toiminnan pohjalle. Todellisuudessa kaikki aiemmat tukijat eivät enää tukeneet FC Lappeenrantaa. Seuran suurimmat tukijat olivat Osuuspankki, Pohjola, Etelä-Saimaa, Kaukas sekä Kareltrade.²¹³ Samat yritykset saattoivat tukea useita joukkueita, esimerkiksi Etelä-Saimaa avusti kaikkia seuroja.

Eräs liike-elämän tuen muoto oli seurojen painamat seuralehdet, jotka perustuivat yritysten mainosmyyntiin. LaPalle Futissanomat oli yksi suurimpia tulonlähteitä. Ensimmäinen Futissanomat ilmestyi vuonna 1977. Lehti ilmestyi yleensä kaksi kertaa vuodessa. Ensimmäiset

²⁰⁷ Toimintakertomus 1990, LaPan arkisto.

²⁰⁸ Johtokunnan pöytäkirja 4.8.1977, LauTP:n arkisto, LKA; Toimintakertomus 1974, JoKuA.

²⁰⁹ Esim. Jalkapallojaoston pöytäkirja 27.12.1989, JoKuA.

²¹⁰ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²¹¹ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006; Johtokunnan pöytäkirja 19.12.1985, LauTP:n arkisto, LKA.

²¹² Joutseno 2.5.1993; Toimintakertomus 1976, JoKuA.

²¹³ FC LPR:n pöytäkirja 15.11.1993, FC LPR:n arkisto; Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

lehdet tuottivat hyvin, esimerkiksi vuonna 1984 LaPa sai kahdesta lehdestä tuloja 40 000 mk²¹⁴. Myöhemmin lehtien tuotto ei enää kasvanut toivotulla tavalla, minkä takia Futissanommat menetti merkitystään tulonlähteenä.²¹⁵ Myös LauTP ja Kullervo julkaisivat omia seura-lehtiään, joista ensimmäiset ilmestyivät 1980-luvulla. Lehtien tuotto oli hyvin samantasoista kuin LaPalle, esimerkiksi Kultsu-futis 1/1988 tulot olivat 17 000 mk²¹⁶. Lehtien julkaisumäärät vaihtelivat vuosittain.²¹⁷ Liike-elämän tuen lisäksi seurat saivat avustuksia kunnilta. Näitä tukia käsitellään tarkemmin politiikkaa koskevassa luvussa.

Kolmas tärkeä tulonlähde oli kotiotteluiden lipputulot. Yleisömäärät olivat seuroille varsin hankalasti arvioitava tulonlähde. Yleensä lipputulot arvioitiin liian suuriksi. Taulukossa 4 on esitetty joukkueiden vuosittaisten kotiotteluiden yleisömäärän keskiarvo. Jalkapallokirjoissa on ilmoitettu joukkueiden kotiotteluiden yhteenlaskettu yleisömäärä, jonka olen jakanut kotiotteluiden lukumäärällä. Ilmoitetut yleisömäärät perustuvat maksettuihin lippuihin. Lisäksi taulukossa on ilmaistu seurojen sijoitukset yleisömäärien perusteella, esimerkiksi vuonna 1970 LaPalla oli toiseksi eniten yleisöä II divisioonan itälohkossa. Vertailun vuoksi taulukossa on myös II ja I divisioonan yleisökeskiarvot niiltä kausilta, kun joukkueet ovat pelanneet sarjoissa. Taulukossa on yleisömäärät vain niiltä vuosilta, joilta tietoja on ollut saatavissa. Jalkapallokirjassa ei ole tietoa III divisioonan tai sitä alempien sarjatasojen yleisömääristä. Taulukossa ei mainita FC Lappeenrantaa, koska 1990-luvun alkuvuosista on tiedossa ainoastaan I divisioonan yleisömäärät.

Yleisömääristä 1970-luvulla on tietoja ainoastaan LaPan osalta, koska LauTP ja Kullervo pelasivat tuolloin vielä alasarjoissa. LaPan otteluissa kävi 1970-luvun alussa paljon yleisöä. Urheilutapahtumat olivat tuolloin vielä varsin harvinaisia, eikä urheilutapahtumien valikoima ollut yhtä laaja kuin myöhempinä vuosina. Ihmiset halusivat tulla katsomaan varsinkin pääkaupunkiseudun joukkueita. Myös LaPan hyvä menestys toi lisää katsojia. Yleisömäärät laskevat huomattavasti 1970-luvun keskivaiheilla heikon menestyksen takia. Ne nousivat jälleen 1980-luvun vaihteessa, jolloin LaPa karsi noususta I divisioonan.

²¹⁴ Vuoden 1984 40 000 markkaa vastaa 11 591 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²¹⁵ Tuloslaskelma 1.11.1983- 31.10.1984, LaPan arkisto.

²¹⁶ Vuoden 1988 17 000 markkaa vastaa 4 128 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²¹⁷ Jalkapallojaoston pöytäkirja 19.4.1988, JoKuA.

Taulukko 4. Joukkueiden keskimääräiset yleisömäärät kotiotteluissa vuosina 1970-1993.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo		II Div	I Div
	Yleisökeskiarvo kotiotteluissa/ Sijoitus yleisömäärissä						Yleisökeskiarvot	
1970	697	2					504	
1971	648	1					503	
1972	417	6					480	
1973	356	4					327	
1974	330	6					360	
1975	179	10					383	
1976	438	1					393	
1977	228	6					272	
1978	374	2			938	1	278	
1979	631	2			688	1	329	
1980	688	1			665	2	299	
1981	490	3			606	2	361	
1982	521	1			472	3	315	
1983	366	4			808	1	345	
1984	581	3	763	1	608	2	337	
1985	252	8	1238	1	285	5	296	718
1986			511	10	260	3	233	742
1987			307	10	275	3	245	603
1988	473	1	383	2	309	4	251	
1989	287	3	287	3	454	2	226	
1990	160	6	206	4	435	7		552
1991					505	6		627
1992					740	2		544
1993					622	7		714

Lähde: Jalkapallokirjat vuosilta 1971- 1994.

Kullervon yleisömääristä ensimmäiset tiedot ovat vuodelta 1978, jolloin joukkue pelasi ensimmäisen kerran II divisioonassa. Seura saavutti heti ensimmäisenä vuotenaan historiansa parhaan yleisökeskiarvon. Siihen lienee vaikuttanut uutuuden viehätys ja joukkueen yllättävän hyvä menestys sarjassa. Tulevina vuosina Kullervon yleisömäärät laskivat, mutta luvut pysyivät edelleen korkeina verrattuna muihin II divisioonan joukkueisiin. LaPalla ja Kullervolla oli suurimmat yleisömäärät II divisioonan itälohkon joukkueista 1980-luvun vaihteessa.

Vuosi 1984 oli ensimmäinen, jolloin kaikki joukkueet pelasivat samassa sarjassa. Paikalliset keräsivät paljon yleisöä, mikä näkyi keskiarvoissa. Joukkueet muodostivat kolmen kärjen yleisömäärissä II divisioonan itälohkossa. Seuraavana vuonna LauTP:llä oli eniten katsojia I divisioonassa, jossa ylitettiin 1000 katsojan keskiarvo. Vastaavasti LaPa ja Kullervo menettivät yleisöään. LaPan yleisömäärään vaikutti tippuminen III divisioonaan. Kullervon tilan-

teeseen taas vaikutti se, että yhdeksän kotiottelua järjestettiin samana päivänä kun LauTP pelasi oman kotiottelunsa Lauritsalassa.²¹⁸ Vuosi 1986 oli LauTP:lle suuri pettymys. Seura oli uskonut yleisömäärän kasvavan, mutta se jäi alle puoleen edellisestä vuodesta. Osittain tästä syystä seura joutui ottamaan lisää velkaa.²¹⁹ Yleisö oli tottunut LauTP:n hyvään menestykseen, eikä katsojia enää tullut paikalle, kun menestystä ei saavutettu.²²⁰

Seurojen yleisömäärät pysyivät 1980-luvun loppuvuosina varsin pieninä. LaPa onnistui saamaan jälleen yleisöä vuonna 1988 noustuaan takaisin II divisioonaan, mutta tulevina vuosina yleisömäärät laskivat. LauTP:n osalta yleisömäärien lasku oli vielä selkeämpää. Ainoastaan Kullervo pystyi saamaan lisää katsojia. Seura nousi I divisioonaan 1989, mutta ei onnistunut houkuttelemaan 1980-luvun alun yleisömääriä. Osaltaan tähän vaikutti omien joutsenolaisten junioreiden puuttuminen joukkueesta.²²¹

Uudeksi tulonlähteeksi seuroille muodostui pelaajasiirroista ja vuokrasta maksetut korvaukset 1980-luvulla. Toisaalta seurat joutuivat maksamaan yhä enemmän hankkimistaan pelaajistaan. LaPalle pelaajakaupat olivat tärkeä tulonlähde, joiden avulla seura pystyi tasapainottamaan talouttaan. LaPa myi pelaajansa yleensä lähiseuroille eli LauTP:lle ja Kullervolle. Esimerkiksi vuonna 1990 LaPasta lähti kahdeksan pelaajaa naapuriseuroihin.²²² Myös LauTP sai huomattavia myyntituloja pelaajistaan. Jyri Puhakaisen siirrosta Kuusysiin maksettiin 50 000 mk²²³ vuonna 1985 ja Markku Timosen siirrosta Kullervoon 40 000 mk²²⁴ vuonna 1986.²²⁵ Suurimmat siirtosummat keräsi Kullervo, joka sai Pekka Riikosen siirrosta MyPaan 120 000 mk²²⁶ vuonna 1991.²²⁷

Yksi LaPan ja LauTP:n velkaantumisen syistä oli se, että seuroilla ei ollut vakituista tulonlähdetä. Sen sijaan Joutsenon Kullervo sai apua Tuki ry:ltä, joka oli perustettu jo vuonna 1965. Tuki ry:n toimintaan kuului alun perin kioskin pitäminen, mutta liiketoimintaa laajennettiin perustamalla baari-kahvila Tuki- Rasti vuonna 1973. Vuonna 1985 toiminta kasvoi edelleen,

²¹⁸ Toimintakertomus 1985, JoKuA.

²¹⁹ Toimintakertomus 1986, LauTP:n arkisto, LKA.

²²⁰ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²²¹ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

²²² Futissanomat 27/1990.

²²³ Vuoden 1985 50 000 markkaa vastaa 13 682 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²²⁴ Vuoden 1986 40 000 markkaa vastaa 10 562 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²²⁵ Siirtosopimukset 17.12.1985, 12.2.1986, LauTP:n arkisto, LKA.

²²⁶ Vuoden 1991 120 000 markkaa vastaa 24 743 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²²⁷ ES 12.11.1991.

kun Kaisan Baarin tilat tulivat Tuen haltuun. Tämän jälkeen Tuki ry:llä oli hallussaan sekä Tuki- Rasti että Kaisan Baari. Baarien toiminta ajautui lamaan 1990-luvun alussa tuontikaljan takia. Lopullisesti Tuki ry:n toiminta lopetettiin vuonna 1997, jolloin baari siirtyi Tuki ry:ltä Joutsenon Kullervolle. Tuki ry ehti avustaa Joutsenon Kullervoa historiansa aikana yli miljoonalla markalla. Esimerkiksi veikkaustuotot tilitettiin suoraan Kullervolle. Viimeisen kerran avustuksia jaettiin vuonna 1995.²²⁸

Koska LauTP:llä ei ollut vakituista tulonlähdettä, seura pyrki luomaan tällaisen. LauTP sai vakituisia tuloja jäähallin mainospaikkojen myynnistä. Tähän sillä oli oikeus tekojärjätasäätöön jäsenenä.²²⁹ Seura vuokrasi kuitenkin usein omat mainospaikkansa SaiPalle. LauTP suunnitteli oman kioskin perustamista useana vuonna. Se jopa vuokrasi tontin kioskin rakentamista varten, mutta kioskia ei koskaan rakennettu.²³⁰ Sen sijaan kahvilaa pidettiin yhdessä SaiPan kanssa Saira ry:n perustamisen jälkeen vuonna 1982.²³¹ LauTP yritti myös hankkia tuloja perustamalla yhteisen ravintolalaivan Keuhkovamma yhdistyksen kanssa 1980-luvulla. Ravintolalaivan toiminta ei kannattanut odotetulla tavalla, minkä takia laiva myytiin nopeasti eteenpäin.²³² LaPalla ei ollut vastaavia yrityksiä luoda vakituista tulonlähdettä.²³³

4.5. Taloudesta kootusti

Tarkasteluaikana seurojen tulo- ja kulurakenne muuttui huomattavasti. Seurojen tärkeimmät tulot koostuivat pienistä tulonlähteistä 1970-luvulla. Suuri muutos tulonhankinnassa tapahtui toiminnan ammattimaistumisen myötä 1980-luvulla. Tuolloin tärkeimmäksi tulonlähteeksi tuli yrityselämän tuki. Toki seurat saivat edelleen tuloja esimerkiksi talkoista ja kunnilta, mutta niiden merkitys jäi koko ajan pienemmäksi. Myös seurojen kuluissa tapahtui suuri muutos. Vielä 1970-luvulla suurimmat kustannukset aiheutuivat matkakuluista. Ammattimaistumisen myötä suurimmiksi kuluiksi tulivat pelaajapalkkiot, siirtokorvaukset, ulkomaanleirit ja sekä velkaantumisen myötä lainojen korot.

²²⁸ Etelä- Karjalan urheilu 1997, 15-16; Joutsenon Kullervon Tuki ry, Joutsenon kotiseutuarkisto.

²²⁹ Johtokunnan pöytäkirjat 27.9.1972, LauTP:n arkisto, LKA.

²³⁰ Toimintakertomus 1979, LauTP:n arkisto, LKA.

²³¹ EK 17.3.1982.

²³² Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²³³ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

Vertailtaessa Lappeenrannan seudun seurojen taloutta yleiseen seuratoiminnan kehittymiseen ei suuria eroja ole havaittavissa, vaan toiminta kehittyi hyvin pitkälti yleisen mallin mukaisesti. Seurojen kannalta ongelmaksi muodostui Lappeenrannan seudun liike-elämän resurssien rajallisuus. Yritykset eivät enää pystyneet tukemaan kolmea jalkapalloseuraa 1980-luvun lopulla. Taloudellista tilannetta heikensi myös yleisömäärien lasku. Nämä ongelmat johtivat seurojen velkaantumiseen ja lopulta LaPan ja LauTP:n kohdalla yhteisen edustusjoukkueen perustamiseen. Vaikka Joutsenon Kullervokin joutui tekemään organisaatiomuutoksen, se onnistui paremmin taloudenpidossaan kuin lappeenrantalaiset seurat. Tähän vaikutti se, että seuralla oli vakituisia tulonlähteitä, kuten Tuki ry. LaPalta ja LauTP:ltä tällainen vakituinen tulonlähde puuttui ja sen takia seurojen täytyi keksiä jatkuvasti uusia tulonsaantitapoja. Suurimman laskun seurojen velkaantumisesta maksoivat ne LaPan ja LauTP:n johtokunnan henkilöt, jotka olivat takaajina seurojen ottamissa lainoissa. He joutuivat korvaamaan pankeille seurojen ottamia lainoja. Osalla henkilöistä on edelleen saatavia seuroilta.

Tutkimuksen perusteella voi sanoa, että jalkapalloseuran taloudenhoidossa täytyy olla selkeä suunnitelma. Seurojen olisikin ollut syytä käyttää taloudenhoidon suunnittelussaan LauTP:n juhlijulkaisussa vuonna 1996 annettuja ohjeita:

- On oltava yksi suuri sponsori.
- On oltava vakinainen tulonlähde eli harjoitettava liiketoimintaa.
- Resurssit tulee osata arvioida oikein, ei liikaa optimistia.
- Seuralla tulisi olla taloudellinen neuvonantaja esimerkiksi pankki.
- Yhteiskunnan taloudellisen tuen tulisi olla suurempi.
- Junioripuolen ja edustuksen eriyttäminen saattaa myös epäonnistua.
- Meno- ja kulukontrollin täytyy olla tiukka.
- Pelaajakorvaukset voivat karata käsistä.
- Ilmaispalveluiden aika on ohitse.
- Jalkapallon markkinointia täytyy kehittää.²³⁴

²³⁴ Palloviesti LauTP 50-vuotta juhlijulkaisu 1996, LauTP:n arkisto, LKA.

5. Poliittinen tuki

5.1. Seurojen edustus politiikassa

Suomessa politiikalla on perinteisesti ollut suuri merkitys urheilussa. Poliittisesti urheilukenttä jakautui kahtia vuoden 1918 sodan jälkeen, jolloin työväen urheiluseurat erotettiin SVUL:sta. Erottamisen vuoksi työväen urheiluseurat perustivat oman keskusliiton TUL:n. Jalkapallossa poliittinen jakautuminen päättyi vuonna 1955, jolloin TUL:n seurat liittyivät Palloliiton jäseniksi. Vaikka työväen urheiluseurat liittyivät Palloliittoon, niiden toiminnassa näkyi työväenaate vielä 1970- ja 1980-luvuillakin.²³⁵

Lappeenrannan seutu on ollut perinteisesti sosialidemokraattisen puolueen kannatusaluetta. Sosialidemokraatit olivat koko tarkasteluajan aina vuodesta 1970 vuoteen 1993 saakka suurin puolue sekä Lappeenrannassa että Joutsenossa. Lappeenrannassa puolueella oli 51:stä kunnanvaltuutetun paikasta hallussaan 18-21 aina vaalikaudesta riippuen (ks. Liite 3). Vastaavasti Joutsenon 35:stä kunnanvaltuutetun paikasta puolueella oli 10-14 (ks. Liite 4). Kokoomuksella oli toiseksi eniten kunnanvaltuutettuja Lappeenrannassa. Kunnanvaltuutettujen määrät vaihtelivat vaalikausittain 6 ja 13 välillä. Joutsenossa toiseksi suurin puolue oli Maalaisliitto/Keskusta, jolla oli yleensä hallussaan 10 paikkaa. Lappeenrannassa kolmas suuri puolue oli Maalaisliitto/Keskusta, jonka paikkamäärät vaihtelivat kuuden ja kymmenen välillä. Joutsenossa kolmanneksi eniten edustajia oli vastaavasti Kokoomuksella. Puolueen edustajien määrät kasvoivat vuoden 1972 vaalien neljästä paikasta vuoden 1988 vaalien seitsemään paikkaan. Muilla puolueilla oli vain muutamia edustajia kunnanvaltuustoissa.²³⁶

Urheiluseurat ovat perinteisesti halunneet saada edustajiaan poliittisesti tärkeille paikoille. Kunnallishallinnossa tällaisia tavoiteltuja paikkoja ovat esimerkiksi kunnanvaltuusto ja -hallitus sekä urheilulautakunta. Kyseiset paikat ovat haluttuja sen takia, että kunta on ollut ja on vieläkin urheiluseuroille tärkeä taloudellinen tukija. Kunta jakaa seuroille avustuksia, rakentaa urheilupaikkoja sekä vastaa niiden kunnossapidosta. Mitä suurempi poliittinen valta urheiluseuralla on kunnassa, sitä todennäköisemmin seuran toivomukset toteutuvat. Esimer-

²³⁵ Hentilä 1984, 389-390.

²³⁶ Lappeenrannan kaupungin kunnalliskertomus vuodet 1970-1993, LKA; Ropponen 1997, 394.

kiksi Mikkelissä jalkapallojoukkueilla oli tärkeä asema kunnallispolitiikassa 1970-luvulla. Tämä näkyi muun muassa kunnan raha-avustuksissa ja urheilukenttien rakentamisessa.²³⁷

Käsittelistäni seuroista poliittisesti aktiivisin oli LauTP, joka oli alun perin TUL:n jäsen. LauTP erotettiin TUL:sta sen liittyessä Suomen jääkiekkoliittoon vuonna 1956. Erottamisesta huolimatta se pysyi aatteelliselta kannaltaan työväenseurana. Seura liittyikin takaisin TUL:oon vuonna 1972.²³⁸ Tutkimuksen tarkasteluaikana LauTP:llä oli paljon yhteyksiä muihin paikallisiin työväenseuroihin ja -järjestöihin, esimerkiksi Lauritsalan Teräkseen.²³⁹ Varsinkin 1970-luku oli poliittisesti aktiivista aikaa. Tuolloin poliittiset sitoumukset tulivat esille seuran toimintakertomuksissa, esimerkiksi vuoden 1973 kohdalla mainitaan: ”Yhteistyön kehittyneen muiden työväenjärjestöjen kanssa sekä keskusjärjestöajattelun selkiintyneen.”²⁴⁰ Kommentista voi päätellä, että seurassa seurattiin aktiivisesti keskusjärjestöjen toimintaa. Jotakin LauTP:n poliittisesta asemasta ja kiinnostuksesta kertoo se, että seuran 30-vuotisjuhlissa, vuonna 1976 pääpuhujana oli TUL:n puheenjohtaja Osmo Kaipainen.²⁴¹ LauTP sai myös huomiota TUL-lehdessä vuonna 1979, jolloin seuran junioreiden Tanskan matkasta kirjoitettiin laaja lehtijuttu.²⁴² LauTP teki paljon yhteistyötä muiden työväenseurojen kanssa, esimerkiksi Lauritsalan Visan kanssa painettiin yhteisiä lehtiä 1970-luvun lopulla.²⁴³

LaPa ja Joutsenon Kullervo kuuluivat puolestaan SVUL:oon. Seurat eivät olleet poliittisesti niin aktiivisia kuin LauTP. Varsinkin LaPa pyrki olemaan sekaantumatta politiikkaan. LaPan toiminnassa oli edustajia aina kommunisteista oikeistolaisiin, joten seurassa suhtauduttiin varsin vapaasti jäsenten poliittisiin vakaumuksiin. Todellisuudessa LaPan ja LauTP:n välille ei muodostunut mitään suurta poliittista vihasuhdetta. Toki seurat tavoittelivat samoja pelaajia ja sponsoreita, joihin liittyi aina välillä kiistatilanteita.²⁴⁴ Myös Kullervon ja LauTP:n välinen yhteistyö onnistui pääasiassa hyvin. LaPan ja Kullervon poliittinen toiminta 1970-luvulla oli varsin rauhallista ja vähäistä verrattuna LauTP:hen.

²³⁷ Tenhunen 2002, 32.

²³⁸ Johtokunnan pöytäkirja 7.11.1972, LauTP:n arkisto, LKA.

²³⁹ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²⁴⁰ Toimintakertomus 1973, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁴¹ Johtokunnan pöytäkirja 2.9.1976, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁴² TUL-lehti 7.6.1979.

²⁴³ Johtokunnan pöytäkirjat 23.4.1979, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁴⁴ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

Seurojen välinen tilanne jatkui hyvin samanlaisena 1980-luvulla. LauTP osallistui edelleen aktiivisesti työväenseurojen tapaamisiin. Esimerkiksi vuonna 1984 seura osallistui Tampereella järjestettyyn TUL-juhlaan. LauTP myös yritti vedota muihin TUL:n jäseniin. Seura toivoi, että mahdollisimman moni jäsen osallistuisi seuran toimintaan ja kävisi katsomassa otteluita.²⁴⁵ LauTP myös toivoi TUL:lta taloudellista tukea vaikeina aikoina. Seuran velkaantuessa LauTP pyysi TUL:a takaamaan seuran lainan. Keskusjärjestö ei kuitenkaan voinut taata yksittäisen seuran lainoja.²⁴⁶ Poliittinen toimintakaan ei täten pelastanut seuraa taloudelliselta katastrofilta. Vuosikymmenen vaihtuessa LauTP keskittyikin yhdessä LaPan kanssa uuden seuran perustamiseen.

Myös Kullervon toiminnassa poliittisuus näkyi paikoitellen 1980-luvulla. Esimerkiksi seuran 70-vuotisjuhlien pääpuhujana oli SVUL:n puheenjohtaja Jukka Uunila. Kullervon poliittinen asema Joutsenossa oli hyvin turvallinen. Se oli suurin urheiluseura ja sai siten parhaat edut.²⁴⁷ LaPa puolestaan jatkoi aiemmin valitsemaansa linjaa pysyen pääosin poissa politiikasta 1980-luvulla. Poliittisiin kysymyksiin LaPa joutui ottamaan kantaa, kun se muodosti LauTP:n kanssa FC Lappeenrannan.

FC Lappeenranta syntyi kahden erilaisen poliittisen kannan ympärille. LauTP:ssä korostui työläisyys kun taas LaPa oli poliittisesti varsin sitoutumaton. FC Lappeenrannan poliittinen kanta oli lähempänä LaPaa kuin LauTP:tä. Poliitikalla ei lopulta ollut kovin merkittävää osaa seuran lyhyessä historiassa. Tähän vaikutti osaltaan se, että seuran johtokuntaan siirtyi vain kaksi jäsentä LaPasta ja kolme LauTP:stä. Suurin osa seurojen entisistä edustajista jäi edelleen hoitamaan vanhan seuransa asioita. Tämä oli osittain tarkoituksellista, sillä tavoitteena oli, että uuden seuran johtokuntaan saataisiin täysin uusia jäseniä. Tavoitteessa ei täysin onnistuttu. Poliittikan näkymättömyyteen vaikutti myös se, että FC Lappeenrannalla oli paljon muita ongelmia, joista päähuomion vei taloudellinen tilanne.²⁴⁸

Poliittiset suhteet tulivat esille myös seurojen ulkomaanmatkoissa ja pelaajahankinnoissa. LauTP:n ulkomaanmatkat suuntautuivat luonnollisesti itään.²⁴⁹ Tosin myös LaPan ja Kuller-

²⁴⁵ Toimintakertomus 1984, LauTP-Lehti 11.5.1984, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁴⁶ TUL:lta saapunut kirje 27.2.1987, Saapuneet kirjeet, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁴⁷ Toimintakertomus 1984, JoKuA.

²⁴⁸ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²⁴⁹ Esim. Johtokunnan pöytäkirjat 4.10.1979, 17.4.1985, 15.1.1986, LauTP:n arkisto, LKA.

von harjoitusleirit olivat Itä-Euroopassa.²⁵⁰ Tähän vaikutti se, että matkat Itä-Eurooppaan olivat huomattavasti halvempia kuin Länsi-Eurooppaan. LauTP:n osalta poliittisilla yhteyksillä oli suuri merkitys siihen, että seuran edustus- ja nuorisojoukkueet pystyivät vierailemaan esimerkiksi Neuvostoliitossa. Yleensä LauTP:n osalta asioita järjesteli kunnanvaltuutettu Esko Ruokonen. Hän oli saanut paljon kontakteja Itä-Eurooppaan, toimiessaan Suomi-Venäjä seuran jäsenenä.²⁵¹ Poliittiset suhteet mahdollistivat myös LauTP:n Itä-Eurooppaan suuntautuneet pelaajahankinnat.²⁵² LaPa ja Kullervo sen sijaan hankkivat ensimmäiset ulkomaalaiset pelaajansa Englannista.²⁵³ Seurat kuitenkin hyötyivät LauTP:n luomista yhteyksistä 1980-luvun loppupuolella, jolloin seuroihin hankittiin vahvistuksia Itä-Euroopasta.

Vertailtaessa seurojen poliittista edustusta LauTP:llä ja Kullervolla on ollut selkeästi parempi tilanne kuin LaPalla. LauTP:n aktiivinen poliittinen toiminta näkyi kunnallishallinnossa. Varsinkin 1980-luvulla LauTP:n poliittista toimintaa kuvattiin lehdistössä onnistuneeksi. Seuran todettiin onnistuneen muita jalkapalloseuroja paremmin ja saaneen tätä kautta enemmän yhteiskunnan tukea.²⁵⁴ Tuolloin seuran johtokunnassa ollut Esko Ruokonen (SKDL) toimi kunnanvaltuutettuna. Myös Veli-Pekka Pakarinen (SDP) ja Pauli Huttunen (SDP) olivat LauTP:n tukijoina kunnanvaltuustossa. LauTP:n johtokunnan jäsenistä Allan Pakarinen (SDP) oli jo 1970-luvulla toiminut kunnanvaltuutettuna. Myös seuran puheenjohtaja Ilkka Westergren (SDP) toimi nuoriso- ja koululautakunnassa 1980-luvulla. Seuran johtokuntaan kuulunut Veijo Honka oli puolestaan toisena kaupunginsihteerinä Lappeenrannassa. Lisäksi seuran tukijoihin kuului kaupunginvaltuutettuna ja kansanedustajana toiminut Mauno Forsman (SDP). Hänestä tuli myöhemmin jopa toinen valtiovarainministeri. Forsmanin kiinnostusta osoitti se, että hän kävi usein kesäisin LauTP:n Päiviön leireillä.²⁵⁵

Kullervon poliittinen edustus oli myös huomattava. Seuralla oli vankka edustus Joutsenon kunnallishallinnossa. Esimerkiksi seuran puheenjohtajana 15 vuoden ajan toiminut Jorma Räisänen (KOK) oli lisäksi kunnanhallituksen ja urheilulautakunnan puheenjohtaja.²⁵⁶ Räisänen toimi myös Kullervon tukiryhmän kunniapuheenjohtajana. Muita tukiryhmän jäseniä olivat Joutsenon kunnanjohtaja Juhani Rautama (KOK), Osuuspankin johtaja Esko Ruokonen,

²⁵⁰ Esim. Jalkapallojaoston pöytäkirjat 14.2.1990, JoKuA.

²⁵¹ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²⁵² Esim. Johtokunnan pöytäkirja 6.2.1985, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁵³ ES 16.6.1983.

²⁵⁴ Lappeenrantalainen 14.9.1983.

²⁵⁵ EK 23.7.1980; Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²⁵⁶ Toimintakertomus 1982, JoKuA.

kunnallisneuvos Maunu Lakka (KES), Hackmanin paikallisjohtaja Teemu Moisio sekä Metsäbotnian johtaja Heikki Arovuo. Kullervo onnistui todella hyvin saamaan sekä poliittisesti että taloudellisesti tärkeitä henkilöitä tukijakseen 1990-luvulla.²⁵⁷ Lisäksi Kullervo sai tukea myös muualta. Esimerkiksi entinen Kymen maaherra Mauri Miettinen (KOK) kuului Kullervon kasvattina seuran kannattajiin.²⁵⁸

LaPalla ei sen sijaan ollut yhtä merkittävää poliittista edustusta kuin muilla seuroilla, mikä oli toisaalta ymmärrettävää, koska seura ei ottanut osaa politiikkaan aktiivisesti. Seuralla oli muutamia edustajia kaupunginvaltuutettuina. Esko Heltola oli entisenä LaPan pelaajana jäsenenä liikuntalautakunnassa 1970-luvulla.²⁵⁹ Hänen lisäksi LaPan puheenjohtajana toiminut Risto Hovi (KES) toimi kaupunginvaltuutettuna 1980- ja 1990-luvuilla. Lisäksi Mauno Forsman (SDP) tuki LauTP:n lisäksi myös LaPaa.²⁶⁰

FC Lappeenrannalla oli takanaan muutamia merkittäviä poliittisia edustajia. Seuran ensimmäiseen hallitukseen tulivat jäseniksi kaupunginjohtaja Jarmo Kölhi (KOK) sekä kaupungin hallituksen jäsen Esko Harvio (KOK). Lisäksi seuran jäseniin kuuluivat kunnanvaltuutettu Esko Ruokonen (DEVA) ja kaupungin sihteerinä toiminut Veijo Honka.²⁶¹ Vaikka seura sai poliittisesti merkittäviä henkilöitä tukijoikseen, FC LPR:n toiminnassa ei ollut tarpeeksi yhteistyöhalukkuutta. Seuran hallituksessa ei aina päästy asioista yhteisymmärrykseen, jonka seurauksena todelliset työntekijät jäivät liian vähiin.²⁶²

Käytännössä seurat kokivat poliittisten edustajien tuen hyvin erilaisilla. Kullervon ja LaPan mielestä seurat eivät hyötyneet poliittisista edustajistaan. Varsinkin Kullervon kohdalla tämä on yllättävää. Kullervo ei esimerkiksi saanut erityisiä taloudellisia avustuksia Joutsenon kunnalta. Yleensä Kullervon toivomuksia ei myöskään huomioitu kenttäolosuhteissa. Lähinnä poliittinen tuki tuli esille otteluisännyyksissä, joista seura sai taloudellista tukea.²⁶³ LaPan osalta poliittinen tuki näkyi lähinnä Lappeenrannan kaupungin erityisavustuksissa, esimerkiksi kummikaupunkiotteluihin saatiin tukea.²⁶⁴

²⁵⁷ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

²⁵⁸ ES 12.7.1993; Kultsu futis 5/1993.

²⁵⁹ Futissanomat 2/1977.

²⁶⁰ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²⁶¹ FC LPR:n Infotilaisuus 14.11.1991, FC LPR:n arkisto.

²⁶² Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²⁶³ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

²⁶⁴ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

Poliittisten edustajien suhteen täysin päinvastaista kantaa edusti LauTP. Seura hyötyi huomattavasti edustajiensa tuesta. Edustajat saattoivat viedä tiettyjä seuran ajamia asioita eteenpäin kunnallishallinnossa, kuten kenttäolosuhteiden parantamista. Myös avustuksissa LauTP oli hyötyjänä. Seura sai Lappeenrannan kaupungilta tukea esimerkiksi ulkomaanmatkoihin ja kansainvälisiin otteluihin. Taloudellisesti vaikeina aikoina LauTP sai myös kaupunginhallitukselta erityisiä lisäavustuksia. Lappeenrannassa lisäavustuksia jaettiin hyvin tasapuolisesti, jos jalkapallo sai lisäavustusta, hyvin usein myös jääkiekko ja jääpallo saivat vastaavan avustuksen.²⁶⁵ Myös FC Lappeenranta hyötyi poliittisista edustajistaan. Seuralle myönnettiin LauTP:n tavoin erityinen lisäavustus. FC Lappeenrannan hyöty jäi kuitenkin LauTP:tä pienemmäksi.²⁶⁶

Arvioitaessa seurojen poliittisia yhteyksiä seuroista parhaiten menestyivät LauTP ja Kullervo. Molemmat seurat saivat johtokuntaansa ja tukijakseen merkittäviä poliittisia henkilöitä. LauTP:n poliittinen tuki tuli vasemmistopuolueiden jäseniltä. Seura hyötyi siitä, että se oli työläisseura. Esimerkiksi tilanteissa jossa toisena osapuolena oli oikeistolaisseura ja toisena LauTP, vasemmistopoliitikot kannattivat LauTP:tä. Kullervon kannattajat tulivat oikeistopuolueista. Kullervon johtokunnan jäsenillä oli niin merkittävä asema Joutsenon politiikassa ja talouselämässä, että seuralla ei ollut todellisia kilpailijoita muista urheiluseuroista. LaPan poliittinen kannatus oli hyvin vähäistä. Kannattajat olivat yleensä oikeistopuolueista. FC Lappeenrannan kannattajat sen sijaan olivat sekä vasemmisto- että oikeistopuolueista. Seuran toiminnassa poliittinen jakautuminen näkyi, eikä yhteistyö toiminut.

5.2. Kunnan avustukset

Kuntien jakamalla avustuksilla oli tärkeä merkitys urheiluseurojen vuosibudjeteissa. Kaikki urheiluseurat halusivat osansa avustuksista. Jalkapalloseurat joutuivat kamppailemaan avustuksista muiden lajien edustajien kanssa. Lappeenrannassa urheiluseurojen skaala oli hyvin monipuolinen ulottuen aina nyrkkeilystä hiihtoon ja yleisurheilusta joukkuelajeihin.²⁶⁷ Avustuksista päätettiin yleensä kuntien urheilulautakunnissa, joihin urheiluseurat pyrkivät saamaan omia edustajiaan. Urheilulautakunnat jakoivat avustuksia monin eri perustein, esimerkiksi vuosi-, nuoriso-, matka-, koulutus-, menestys-, leiri- ja ohjaaja-avustuksia. Avustuskriteereinä

²⁶⁵ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

²⁶⁶ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²⁶⁷ Esim. Urheiluseurojen toiminta-avustukset, Lappeenrannan liikuntalautakunnan pöytäkirja 14.4.1981, LKA.

sekä Lappeenrannassa että Joutsenossa olivat seuran valmentaja- ja harrastajamäärä, budjetti ja edellisen vuoden tilinpäätökset²⁶⁸. Avustusten lisäksi urheilulautakunta päätti urheilukenttien rakentamisesta ja kunnossapidosta.²⁶⁹

Joutsenossa ei ollut yhtä paljon kilpailevia urheiluseuroja kuin Lappeenrannassa. Kullervon pahin uhkaaja oli työväen urheiluseura Joutsenon Kataja, jonka toiminta käsitti monia eri urheilulajeja hiihdosta joukkuelajeihin. Muut Joutsenon urheiluseurat olivat huomattavasti pienempiä.²⁷⁰ Kullervo ja Kataja saivat suurimpina urheiluseuroina eniten avustuksia Joutsenon kunnalta. Katajan avustukset olivat kuitenkin aina hieman pienempiä kuin Kullervon.²⁷¹

Vertailtaessa seurojen saamia toiminta-avustuksia 1970-luvulla havaitsee, että ne olivat vielä varsin pieniä (ks. Taulukko 5). On kuitenkin huomioitava, että taulukossa tarkastellaan pelkästään seurojen vuosittain saamia toiminta-avustuksia. Niiden lisäksi seurat anoivat ja saivat myös muita avustuksia kunnilta, esimerkiksi matka-avustuksia. Niistä ei ole olemassa koottuja tilastoja ennen vuotta 1986. Lisäksi seurat saattoivat esittää kunnille myös muita toivomuksia. Esimerkiksi LauTP anoi kaupungilta tyhjää latoa paperinkeräyksen välivarastoksi vuonna 1975²⁷². Taulukossa ei ole tietoja kaikilta vuosilta. Veiterän osalta ensimmäiset tiedot ovat vasta vuodelta 1977, koska jääpallo oli LaPan vastuulla aina vuoteen 1976 saakka. SaiPa puolestaan ei jättänyt hakemusta ajoissa vuonna 1971.²⁷³

LauTP sai aina vuoteen 1978 saakka suurempia toiminta-avustuksia kuin LaPa. Kilpailullisesti olisi odottanut tilanteen olevan päinvastainen, koska LaPa pelasi ylemmällä sarjatasolla ja tavoitteli aktiivisesti nousua. LauTP:n suurempaa toiminta-avustusta selittää varmasti osittain seuran harjoittama junioritoiminta, joka oli laajempaa kuin LaPan vastaava. LauTP:n poliittisella toiminnalla oli varmasti myös merkitystä avustusten suuruudessa. Lappeenrantalaisten seurojen avustukset olivat kuitenkin lähes koko vuosikymmenen ajan pienempiä kuin Joutsenon Kullervon. Sen avustuksia tarkastellessa on otettava huomioon, että kyseessä on pääseuralle myönnetty avustus. Seura jakoi avustuksen edelleen tasapuolisesti suunnistus-, hiihto-, yleisurheilu- ja palloilujaoksille²⁷⁴. Jalkapallojaosto ei täten saanut koko avustusta käyttöönsä.

²⁶⁸ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006; Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

²⁶⁹ Tenhunen 2002, 32.

²⁷⁰ Ropponen 1997, 514.

²⁷¹ Esim. Seurojen vuosiavustukset, Urheilulautakunnan pöytäkirja 6.5.1976, JKA.

²⁷² Johtokunnan pöytäkirjat 5.6.1975, LauTP:n arkisto, LKA.

²⁷³ Lappeenrannan urheilulautakunnan toiminta-avustus 3.3.1971, LKA.

²⁷⁴ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

Vuosikymmenen loppupuolella Kullervon saamat avustukset eivät enää kasvaneet samassa suhteessa kuin lappeenrantalaisten seurojen. Vuonna 1979 Kullervon, LaPan, LauTP:n ja SaiPan avustukset olivat lähes yhtä suuret.

Taulukko 5. Seurojen markkoina saamat toiminta-avustukset Lappeenrannan kaupungilta ja Joutsenon kunnalta 1970-luvulla.

Vuosi	LaPa	LauTP	Kullervo	SaiPa	Veiterä
1970	550	1200	1500	500	-
1971	1100	1350	2000	-	-
1972	1100	1400	2250	700	-
1973	1700	2000	2400	1400	-
1974	1800	2200	2400	1550	-
1975	2600	3000	3200	3000	-
1976	3000	4000	3900	4000	-
1977	3000	4000	5500	4000	2500
1978	5000	5000	5850	5000	3500
1979	5800	5800	5850	5800	4700

Lähteet: Seurojen toiminta-avustukset vuosina 1970-1979, Joutsenon urheilulautakunnan arkisto, JKA; Lappeenrannan urheilulautakunnan arkisto, LKA.

Mielenkiintoista on myös vertailla SaiPan avustuksia jalkapalloseuroihin. Vielä vuosikymmenen alussa SaiPan avustukset olivat pieniä verrattuna LauTP:hen ja LaPaan. Vuonna 1975 SaiPa sai kuitenkin jo yhtä suuren avustuksen kuin LauTP. Syynä saattoi olla jääkiekon suosion ja harrastajamäärän kasvaminen. Seuraavina vuosina SaiPan avustukset olivat yhtä suuria LauTP:n kanssa. Veiterän saamat avustukset olivat selkeästi muita seuroja pienemmät. Veiterällä ei tuohon aikaan ollut vielä merkittävää junioritoimintaa. Lisäksi vasemmistopuolueet suhtautuivat kielteisesti Veiterän avustuksiin, koska heidän mielestään LaPan ja Veiterän yhteensä saamat avustukset olivat liian suuria.²⁷⁵

Vuonna 1980 tuli voimaan uusi liikuntalaki, joka määritteli kuntien liikuntatoimintaa johtavat liikuntalautakunnat pakollisiksi. Yksi lain keskeisimpiä tavoitteita oli urheiluseurojen saattaminen valtionavustuksen piiriin. Kunnan rahoitus kattoi urheiluseurojen menoista vain murtoosan noin 5-10 %. Muun rahoituksen urheiluseurat joutuivat hankkimaan itse. Liikuntalain myötä valtio osallistui kuntien niihin kustannuksiin, jotka niille aiheutuivat urheiluseuroille myönnettyistä avustuksista. Avustuksien hakemisessa tuli ottaa huomioon urheiluseurojen toiminnan määrä, laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen merkitys. Seurojen saamat avustukset

²⁷⁵ Arponen 2000, 46-47.

jaettiin perusavustukseen eli vuosiavustukseen ja kohdeavustuksiin kuten koulutus-, ja toimintila-avustuksiin.²⁷⁶

Uuden liikuntalain myötä kuntien urheilulautakunnat muuttuivat liikuntalautakunniksi. Nämikkeen muutoksella ei ollut toiminnan kannalta suurta merkitystä. Liikuntalautakunta toimi sellaisenaan aina 1990-luvun alkuun saakka, jolloin kunnat joutuivat laman vuoksi karsimaan toimintaansa, ja myös liikuntalautakunnat joutuivat säästöjen kohteeksi. Liikuntalakiin tehtiin muutos, jonka perusteella kunnat saivat itse järjestää liikuntahallintonsa haluamallansa tavalla. Lakimuutos tuli voimaan vuoden 1993 alussa. Seurauksena oli liikuntalautakuntien häviäminen lähes kokonaan. Kunnallisia liikuntalautakuntia oli ollut ennen lakimuutosta noin 400, mutta vuoden 1994 loppuun mennessä jäljellä oli enää parikymmentä. Raju muutos tapahtui yhdistämällä liikuntalautakunnat osaksi laajempia hallintokokonaisuuksia tai liittämällä liikuntalautakuntiin muita vapaa-aikatoimen hallintokuntia. Tämä muutos vaikutti paljon urheilun asemaan, koska suurissa vapaa-aikalautakunnissa oli jäseninä myös muita kuin liikuntalautakunnan jäseniä. Urheiluseurojen saamat avustukset ja vaikutusmahdollisuudet pienenevät muutoksen myötä.²⁷⁷

Liikuntalain toteutuminen näkyi käytännössä parhaiten Joutsenon Kullervon avustuksessa vuonna 1980 (ks. Taulukko 6). Lakimuutos huomioitiin Kullervon toimintakertomuksessa, jossa todettiin liikuntalain parantavan yleisseuran asemaa, koska muutoksen myötä avustuksissa huomioitiin paremmin urheiluseuran toiminnan laajuus, laatu ja yhteiskunnallinen merkitys.²⁷⁸ Uuden liikuntalain myötä Kullervon saama avustus kaksinkertaistui kuudesta tuhannesta kahteentoista. Sen sijaan lappeenrantalaisten seurojen avustuksissa ei tapahtunut vastaavaa nousua. Kullervon saamat avustukset olivat selkeästi suurimpia 1980-luvulla ja 1990-luvun alkuvuosina, jolloin ero lappeenrantalaisiin jalkapalloseuroihin kasvoi vuosi vuodelta. Esimerkiksi vuonna 1989 Kullervon avustus oli kolminkertainen LaPaan ja LauTP:hen verrattuna. Pitää kuitenkin muistaa, että Kullervon avustukset jaettiin jaoksittain, joten todellisuudessa jalkapallojaoston saamat avustukset olivat lähellä lappeenrantalaisten seurojen tasoa. Kullervon organisaatiouudistuksen jälkeen vuosiavustus jaettiin uusien yhdistysten kesken. Taulukkoon on merkitty vuoden 1993 kohdalle Palloilijoiden saama avustus, joka oli suuruu-

²⁷⁶ Tenhunen 2002, 35; Vasara 2004, 282-284.

²⁷⁷ Ilmanen & Itkonen 2000, 138-139, Vasara 2004, 340-341.

²⁷⁸ Toimintakertomus 1980, JoKuA.

deltaan noin kolmasosa aiemmista Kullervon avustuksista. Avustus oli yhtä suuri kuin SaiPan ja Veiterän avustukset.

Taulukko 6. Seurojen markkoina saamat toiminta- ja vuosiavustukset Lappeenrannan kaupungilta ja Joutsenon kunnalta vuosina 1980-1994.

Vuosi	LaPa	LauTP	Kullervo	FC LPR	SaiPa	Veiterä
1980	6500	6500	12550	-	6500	5500
1981	7700	7700	17450	-	7700	6700
1982	8700	8700	24700	-	8700	7500
1983	9410	9480	29000	-	9410	8110
1984	10350	10350	34000	-	10350	8920
1985	11000	11000	39600	-	11000	9950
1986	11500	12000	41750	-	12000	12000
1987	13500	13500	44000	-	13500	13500
1988	14200	14200	53900	-	14200	14200
1989	17500	17500	58934	-	17500	17500
1990	20000	20000	57950	-	20000	20000
1991	23000	-	60900	-	23000	23000
1992	-	-	59200	15000	24000	24000
1993	-	-	21000 ²⁷⁹	13000	21000	21000

Lähteet: Seurojen toiminta- ja vuosiavustukset, Joutsenon urheilulautakunnan 1980 ja liikuntalautakunnan arkisto 1981-1992, Vapaa-aikalautakunnan arkisto 1993, JKA; Lappeenrannan urheilulautakunnan 1980, Liikuntalautakunnan 1981-1992 ja Vapaa-aikalautakunnan arkisto 1993-1994, LKA.

Lappeenrantaalaisten seurojen avustuksissa jatkui jo 1970-luvun loppuvuosina valittu linja. LaPa, LauTP ja SaiPa saivat lähes yhtä suuret avustukset vuosittain. Veiterä puolestaan sai hieman pienemmän avustuksen aina vuoteen 1985 saakka, jonka jälkeen myös sen avustukset olivat yhtä suuria muiden seurojen kanssa. LaPassa kaupungin jakamiin avustuksiin suhtauduttiin kriittisesti 1980-luvun puolivälissä. Seurassa kritisoitiin erityisesti puolueiden ja niin sanottujen paperiseurojen²⁸⁰ avustuksia, joita pidettiin liian suurina verrattuna urheiluseuroihin.²⁸¹ FC Lappeenrannan avustukset olivat muita seuroja pienempiä, koska seuralla ei ollut omaa junioritoimintaa. Avustusten määrään saattoi vaikuttaa myös se, että seura oli juuri perustettu. Liikuntalautakunnan muuttuminen vapaa-aikalautakunnaksi sekä yhteiskunnassa vallinnut taloudellinen lama näkyivät seurojen avustuksissa vuonna 1993, jolloin avustukset laskivat ensimmäistä kertaa.

²⁷⁹ Vuonna 1993 avustuksen sai Palloilijat ry.

²⁸⁰ Paperiseuroilla tarkoitetaan tässä tapauksessa seuroja, jotka eivät juuri harrastaneet tai järjestäneet urheilua, mutta hakivat kaupungin avustuksia (Futissanomat 17/1985).

²⁸¹ Futissanomat 17/1985.

Lappeenrantalaisten seurojen saamat avustukset olivat huomattavasti pienempiä kuin Kullervon, mikä osittain selittyy sillä, että seurat saivat paljon muita avustuksia kaupungilta. Kaikki Lappeenrannan kaupungilta saadut avustukset on koottu taulukkoon 7. Avustuksien kokonaismäärästä on olemassa tiedot vain vuosilta 1986-1993. Kokonaismäärään on laskettu kaikki kaupungin myöntämät avustukset seuroille. Vuosi- ja toiminta-avustusten lisäksi siihen saattoi kuulua esimerkiksi nuoriso-, leiri-, koulutus-, matka- ja ohjaaja-avustus. Joutsenon osalta vastaavia tietoja ei ollut saatavina. Kullervo toki sai vastaavia avustuksia Joutsenon kunnalta.

Taulukko 7. Seurojen markkoina saamat yhteenlasketut avustukset Lappeenrannan kaupungilta vuosina 1986-1993.

Vuosi	LaPa	LauTP	FC LPR	SaiPa	Veiterä
1986	35796	61282	-	188220	37304
1987	49373	77289	-	159288	57730
1988	57322	61412	-	220305	47766
1989	94309	89950	-	78100	84810
1990	85236	89610	-	36700	36923
1991	89746	-	-	45000	134289
1992	-	-	-	72300	90004
1993	-	-	43212	50400	70250

Lähteet: Seurojen toiminta- ja vuosiavustukset 1986-1993, Lappeenrannan liikuntalautakunnan 1986-1992 ja Vapaa-aikalautakunnan arkisto 1993-1994, LKA.

Jalkapalloseuroista LauTP sai yleensä enemmän kokonaisavustuksia kuin LaPa, vain vuonna 1989 LaPa sai enemmän tukea. Seurojen väliset erot olivat pieniä vuosia 1986 ja 1987 lukuun ottamatta. LauTP:n parempia tukia selittää osittain seuran aktiivinen poliittinen toiminta. Junioritoiminnalla ei enää ollut suurta eroa LaPan ja LauTP:n välillä 1980-luvun loppuvuosina. Jalkapalloseurojen kokonaisavustukset olivat vielä 1980-luvun loppuvuosina pieniä verrattuna SaiPaan. Vuonna 1988 SaiPa sai jopa yli 200 000 mk²⁸² tukea kaupungilta. Kyseisenä vuonna SaiPa sai muun muassa kaupunginhallitukselta ylimääräistä tukea 50 000 mk²⁸³ pelaajahankeisiin.²⁸⁴ Seuraavana vuotena tuki kuitenkin laski 78 000 mk²⁸⁵ ja siitä edelleen 36 000 mk²⁸⁶. Vaikka SaiPan tuet myöhemmin vuosina nousivat, ne eivät enää nousseet samalle tasolle kuin aiemmin, vaan jäivät jopa pienemmiksi kuin jalkapalloseuroilla. Myös Veiterän

²⁸² Vuoden 1988 200 000 markkaa vastaa 48 572 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²⁸³ Vuoden 1988 50 000 markkaa vastaa 12 143 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²⁸⁴ Lakka 1998, 92.

²⁸⁵ Vuoden 1989 78 000 markkaa vastaa 17 762 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

²⁸⁶ Vuoden 1990 36 000 markkaa vastaa 7 731 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin).

saamat tuet olivat pienempiä kuin LauTP:n aina vuoteen 1991 saakka. Veiterän junioritoiminta laajeni 1990-luvun alkuvuosina, mikä näkyi myös kaupungin tuen kasvamisena. FC Lappeenrannan osalta tietoja on saatavissa vain vuodelta 1993, jolloin seura sai vähemmän tukea kuin SaiPa ja Veiterä. Taulukosta käy hyvin ilmi vapaa-aikalautakunnan ja laman vaikutus seurojen saamaan tukeen, mikä näkyi vuonna 1993 kaikkien seurojen tukien laskemisena.

LaPan ja LauTP:n osalta on mahdollista suhteuttaa seurojen julkisen tuen määrä seurojen vuosibudjettiin. Olen jakanut seurojen vuosibudjetin avustusten kokonaismäärällä taulukossa 8. Joutsenon Kullervon osalta vastaavia tietoja ei ole saatavissa, koska Joutsenon kunnan avustuksista ei ole tehty samanlaista koontia kuin Lappeenrannassa. Seuran puheenjohtajan mukaan Kullervon saamat avustukset olivat alle 10 % seuran kokonaisbudjetista²⁸⁷. Tarkasteltaessa LaPan ja LauTP:n saaman julkisen tuen määrää voi seurojen välillä huomata suuria eroja. LaPan vuosibudjetista kunnan avustusten osuus oli keskimäärin 20 % 1980-luvun lopussa. Samaan aikaan LauTP:n avustusten osuus oli alle 10 % seuran budjetista. Tämä selittyy sillä, että LauTP pelasi tuolloin I divisioonassa, jonka takia seuran budjetti oli huomattavasti suurempi kuin LaPan.

Taulukko 8. LaPan ja LauTP:n avustukset suhteutettuna vuosibudjettiin vuosina 1986-1991.

Vuosi	LaPa			LauTP		
	Avustukset	Budjetti	%	Avustukset	Budjetti	%
1986	35796	261 882	13,6	61282	926 000	6,6
1987	49373	242 770	20,3	77289	1 240 000	6,2
1988	57322	293 024	19,6	61412	680 000	9,0
1989	94309	458 130	20,6	89950	325 000	27,7
1990	85236			89610		
1991	89746	262 238	34,2			

Lähteet: Seurojen toiminta- ja vuosiavustukset 1986-1992, Lappeenrannan liikuntalautakunnan arkisto, LKA.

Julkisen tuen osuus kasvoi prosentuaalisesti 1990-luvun alussa. Tämä johtui seurojen budjetien pienentymisestä, sillä avustusten määrät pysyivät varsin tasaisena. Vuonna 1991 yksi kolmasosa LaPan budjetista koostui julkisesta tuesta. LauTP:n osalta suuri muutos budjetissa tapahtui vuonna 1989, jolloin julkinen tuki kattoi yhden neljäsosan kokonaisbudjetista.

²⁸⁷ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

Vaikka julkisen tuen osuutta seuran budjetista on mahdollista tarkastella vain muutamalta vuodelta, voi taulukon pohjalta tehdä johtopäätöksiä julkisen tuen merkityksestä. Seurat joutuivat hankkimaan suurimman osansa tuloistaan omalla varainhankinnallaan. Siksi seurat joutuivat keksimään aina uusia varainhankintatapoja. Julkisen tuen määrässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, vaikka seura olisi pelannut ylemmällä sarjatasolla. Tämä näkyi varsinkin LauTP:n ollessa I divisioonassa, jolloin seuran täytyi itse hankkia yli 90 % vuosibudjetistaan. Seurat eivät onnistuneet varainhankinnassaan, vaan velkaantuivat 1980-luvulla.

Käsittelimistäni seuroista eniten kunnan avustuksia sai Joutsenon Kullervo. Tosin avustuksissa on huomioitava se, että ne tulivat pääseuralle. Kullervon tilannetta paransi myös se, että Joutsenossa ei ollut kilpailevia urheiluseuroja. Lappeenrantalaisista seuroista LauTP sai hie- man enemmän avustuksia kuin LaPa. Kullervon ja LauTP:n avustusten määrään vaikutti seurojen laaja junioritoiminta sekä LauTP:n osalta myös poliittinen edustus kunnallishallinnossa. Verrattaessa jalkapalloseurojen avustuksia SaiPaan ja Veiterään voi jalkapalloseurojen sanoa onnistuneen varsin hyvin. Seurojen välillä ei ollut havaittavissa suuria eroja.

6. Seurojen menestys kilpasarjoissa

6.1. Tasaisen kehittymisen aika

Suomalaisessa jalkapallossa sarjajärjestelmät ovat olleet hyvin erilaisia. Joukkueiden määrät ja sarjajärjestelmät ovat muuttuneet useasti varsinkin 1980- ja 1990-luvuilla. Niin sanottuina liiton sarjoina ennen 1970-lukua olivat mestaruussarja, suomisarja ja maakuntasarja. Näiden lisäksi pelattiin paikallisia aluesarjoja. Vuonna 1970 Palloliitto uusi sarjajärjestelmänsä. Mestaruussarja säilytti edelleen paikkansa, mutta suomisarjasta tuli II divisioonana, maakuntasarjasta III divisioonana ja aluesarjasta IV divisioonana. Palloliitto lisäsi vuonna 1973 I divisioonan mestaruussarjan ja II divisioonan väliin. Sarjauudistuksilla haluttiin mahdollistaa joukkuemäärän kasvu ja otteluiden tason parantuminen.²⁸⁸

Lappeenrannan seudulla jalkapalloseurojen menestys oli ollut varsin vaatimatonta ennen 1970-lukua. LaPa oli pelannut Suomen cupin loppuottelussa vuonna 1964, mutta muuten kohonkohdat olivat olleet vähissä. Seurat menestyivät aiempaa paremmin vuosina 1970-1977 (ks. Taulukko 9). Vaikka yksikään seura ei noussut I divisioonaan, kaikki seurat saavuttivat menestystä. Seurojen kilpailullisen menestyksen koonti vuosilta 1970-1993 on liitteenä 5.

Taulukko 9. Seurojen sijoitukset jalkapallosarjoissa vuosina 1970-1977.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo	
	Sarja/Sijoitus					
1970	II Div	6	Piirisarjassa		IV Div	3
1971	II Div	6	Piirisarjassa		IV Div	1
1972	II Div	9	Piirisarjassa		III Div	9
1973	II Div	9	IV Div	3	III Div	8
1974	II Div	6	IV Div	1	III Div	2
1975	II Div	9	III Div	8	III Div	5
1976	II Div	2	III Div	8	III Div	2
1977	II Div	7	III Div	5	III Div	1

Lähteet: Jalkapallokirja vuosilta 1971-1978.

Tarkastelemistani seuroista LaPa oli Lappeenrannan seudun johtava jalkapalloseura 1970-luvulla. Vaikka LaPa pelasi koko tarkasteluajan II divisioonassa, seuran kohdalla on huomiotava I divisioonan perustaminen vuonna 1973. Sarjajärjestelmän muuttumisen jälkeen LaPa

todellisuudessa pelasi yhtä sarjatasoa alempana kuin ennen vuotta 1973. Uudistuksen jälkeen LaPan sijoitukset heikkenivät, vaikka sarjan taso ei enää ollut yhtä kova kuin aiemmin. Seura oli jopa lähellä putoamista vuonna 1975. Seuraavana vuonna LaPa sijoittui yllättäen sarjassa toiseksi. LauTP pelasi vielä 1970-luvun alussa piirisarjassa, josta ei ole tiedossa tarkkoja sarjasijoituksia. Vuonna 1973 seura pelasi ensimmäisen kerran IV divisioonassa, josta se nousi III divisioonaan kaudeksi 1975. Seuraavina vuosina LauTP taisteli lähinnä sarjapaikastaan, joten suurta menestystä ei saavutettu. Joutsenon Kullervo nousi LauTP:n tavoin kaksi sarjatasoa 1970-luvulla. Ensin noustiin III divisioonaan ja vuonna 1977 II divisioonaan.

Verrattaessa jalkapalloseurojen menestystä SaiPaan (ks. Liite 6) vuosina 1970-1977 voi huomata, että SaiPa menestyi hyvin I divisioonassa, mutta ei pärjännyt mestaruussarjassa. SaiPa menestyi kuitenkin parhaiten Lappeenrannan seudulla. Veiterän toiminta alkoi uudelleen vasta vuonna 1977. Heti ensimmäisenä kautena saavutettiin hopeaa SM-sarjassa.

Kauteen 1970 lähdeettäessä LaPan tavoitteena oli keskikastiin sijoittuminen. Seurassa ei vielä tuolloin tavoiteltu pilvilinnoja, koska samassa lohossa pelasi esimerkiksi mestaruussarjasta tippunut Kotkan TP. Hyvän harjoittelun ja onnistuneiden pelaajahankintojen myötä LaPa sijoittui sarjassa kuudenneksi.²⁸⁹ Hyvin menneen kauden jälkeen LaPa koki pelaajamenetyksiä. Kauden aikana 27 maalia tehnyt Juha-Pekka Laine siirtyi Helsinkiin HIFK:n joukkueeseen ja Raimo Vierikko Mikkeliin²⁹⁰. Lisäksi osa kokeneista pelaajista lopetti kauden päätyttyä.²⁹¹ Seuraavana kautena LaPa pelasi huonon kevätkierroksen. Tähän saattoivat vaikuttaa edellisen kauden pelaajamenetykset. Syksyllä LaPa ei hävinnyt yhtään ottelua ja nousi sarjassa kuudenneksi. Kauden päätyttyä LaPa koki jälleen pelaajamenetyksiä. Vuoden tulokas ja maalikuningas Markku Ritola siirtyi Mikkeliin MP:n riveihin.²⁹²

Kauden 1972 tavoitteeksi LaPa asetti sijoituksen neljän parhaan joukkoon, mikä oikeuttaisi pääsyn seuraavana vuotena perustettavaan I divisioonaan.²⁹³ Tavoitteen saavuttamiseksi seuraan yritettiin hankkia vahvistuksia muilta paikkakunnilta. Osalle pelaajista oli hankittu jo

²⁸⁸ Hietala 1989, 46; Kanerva et. al. 2003, 263-264.

²⁸⁹ LaPa 1970, Rauno Penttinen, LaPan arkisto.

²⁹⁰ Juha-Pekka Laine siirtyi HJK:sta ammattilaiseksi hollantilaiseen MVV Maastrichtiin vuonna 1974. Hän oli Suomen kahdeksas jalkapalloammattilainen. Maajoukkuepelejä kertyi 9 A-maaottelua. Myös Raimo Vierikko pelasi maajoukkueessa MIPK:n aikoinaan (Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 20, 23).

²⁹¹ Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 20.

²⁹² Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 21.

²⁹³ ES 11.12.1971.

työpaikat valmiiksi, mutta lopulta seura ei saanut yhtään vahvistusta. Joukkuetta täytyi täydentää junioreilla. LaPa säilytti sarjapaikan niukasti sijoittumalla yhdeksänneksi.²⁹⁴ Kauden päätyttyä käytiin keskusteluja SaiPan kanssa yhteisestä jalkapallojoukkueesta, mutta yhteiseen sopimukseen ei päästy. LaPa päätti jatkaa jo alkanutta nuorennusleikkausta myös seuraavana kautena. Nuoret harjoittelivat jopa kuusi kertaa viikossa, mutta heiltä puuttui tarvittava kokemusta. Nuorilta ei tämän takia heti odotettu tuloksia, vaan tavoitteet asetettiin kahden, kolmen vuoden päähän. Kausina 1973-75 LaPa sijoittui sarjan loppupäähän ollen sijoilla kuusi ja yhdeksän.²⁹⁵

Kesti neljä vuotta ennen kuin LaPan nuoret pelaajat saavuttivat tuloksia. Kaudella 1976 LaPa sijoittui II divisioonassa toiseksi FinnPan viedessä niukasti voiton. Kauden päätyttyä LaPa lopetti jääpallon ja keskittyi pelkästään jalkapalloon, jossa tavoitteena oli nousu I divisioonaan. LaPalla piti olla hyvät mahdollisuudet nousuun, sillä itälohkon joukkueita pidettiin enakkoon hyvin tasaisina.²⁹⁶ Valmentajaksi valittiin aiemmin junioreita valmentanut Pauli Kosonen. Ennako-odotuksista huolimatta LaPa jäi sarjassa seitsemänneksi. Yhtenä huonon menestymisen syynä nähtiin pelaajien henkisen kestävyuden puute. Ennen kauden alkua Kosonen pohti henkisen kestävyuden merkitystä: *”Tuskin koskaan voidaan saavuttaa mitään ellei pystytä kestävään ja selviytymään myös paineista. Pinnalle pulpahtamisen jossain vaiheessa kysytään väkisin myös henkisiä voimavaroja.”*²⁹⁷

LaPan ollessa II divisioonassa, LauTP pelasi vielä 1970-luvun alussa piirisarjassa. Seura keskitti toimintansa erityisesti nuoriin, joissa sillä oli piirin alueella eniten joukkueita.²⁹⁸ Panostus näkyi esimerkiksi valtakunnallisessa poikatoimikilpailussa²⁹⁹, jossa LauTP sijoittui neljännelle sijalle. Saavutus oli huomattava, sillä seura jäi vain pisteen kolmanneksi tulleesta HJK:sta.³⁰⁰ Vuonna 1972 LauTP:n johtokunta vaati erityistä huomiota karsintasarjan otteluihin.³⁰¹ Tavoitteena oli nousu IV divisioonaan ja siinä onnistuttiin kauden päätyttyä. Seuraavana kautena LauTP menestyi hyvin sijoittuen kolmanneksi.³⁰² Myös junioreissa saavutettiin

²⁹⁴ Hyvät jalkapallojännärit ja pelaajat 1970, Rauno Penttinen, LaPan arkisto.

²⁹⁵ Hyvät jalkapallon ystävät 1973, LaPan arkisto; Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 21.

²⁹⁶ Cup-menestystä ei jätetä ainoaksi, Arto Kuoppa, LaPan arkisto.

²⁹⁷ Futissanomat 1/1977.

²⁹⁸ ES 29.5.1971.

²⁹⁹ Kilpailussa laskettiin merkisuoritukset, kilpailuihin osallistuminen ja järjestäminen, tekniikkakilpailut sekä leiritointi (Lehti-ilmoitus 1971, Kirjetoisteet, LauTP:n arkisto, LKA).

³⁰⁰ Lehti-ilmoitus 1971, Kirjetoisteet, Toimintakertomus 1970, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁰¹ Johtokunnan pöytäkirja 2.5.1972, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁰² Toimintakertomus 1973, LauTP:n arkisto, LKA.

hyviä tuloksia. Seuran nappulaikäiset ja d-juniorit olivat SM-lopputurnauksessa. Kyseisenä vuonna myös LaPan c-juniorit selvisivät SM-lopputurnaukseen, joten Lappeenranta oli valtakunnan tasolla hyvin edustettuna. LauTP:n tulevien vuosien tavoite oli junioritoiminnan tehostaminen entisestään.³⁰³

Nuorten menestys näkyi edustusjoukkueessa, joka nousi kauden 1974 päätteeksi III divisioonaan. Seuraavan kauden tavoitteena oli sarjapaikan säilyttäminen. LauTP sijoittui kahdeksanneksi ja oli viimeinen säilyjä.³⁰⁴ Nuorissa menestyttiin edelleen hyvin. Seuran d-juniorit pääsivät jo kolmannen kerran peräkkäin SM-lopputurnaukseen.³⁰⁵ LauTP:n nuorisotyö toi tuloksia, sillä vuonna 1976 Pekka Kaikkonen, Timo Suikka ja Juha Nikkinen pelasivat poikien maajoukkueessa. Nuorten hyvät otteet eivät vielä auttaneet edustusjoukkuetta, joka valmentaja Reino Pakarisen johdolla säilytti jälleen niukasti paikkansa III divisioonassa sijoittumalla yhdeksänneksi.³⁰⁶ Seuraavalla kaudella sentään menestyttiin paremmin sijoittumalla viidenneksi, mikä oli seuran historian paras saavutus.³⁰⁷

LauTP:n tavoin Joutsenon Kullervo paransi asemiaan 1970-luvun alussa. Kullervossa painotettiin erityisesti edustusjoukkueen menestystä, joka oli ollut aiemmin heikkoa. Edustusjoukkueen huolena oli sekä harjoittelun että valmentajan puuttuminen. Ongelmana nähtiin myös Joutsenossa pelaajien henkinen kestävyys. Toimintakertomuksen mukaan: *”henkisen kestävyuden puutteesta kertoo se, että ensimmäinen hävitty ottelu aiheuttaa jo pelitehon alenemista.”* Kullervo sijoittui vuonna 1970 IV divisioonassa kolmanneksi.³⁰⁸

Harjoittelumäärät pysyivät pieninä myös seuraavalla kaudella, sillä joukkue harjoitteli vain kahdesti viikossa. Vaikka harjoittelu aloitettiin vasta huhtikuussa, seura nousi 10 vuoden odotuksen jälkeen jälleen III divisioonaan. Toiminnassa näkyi myös muita tehostumisen merkkejä, sillä jalkapalloa pelattiin kaikissa sarjoissa nappulaikäisistä ikämiehiin. Kaudeksi 1972 asetettiin tavoitteeksi säilyminen III divisioonassa. Pitkätähätäimen tavoitteena oli nousu kolmen vuoden päästä. Siksi joukkuetta nuorennettiin rajusti. Kullervo oli sarjassa yhdeksäs ja säilyi viimeisenä joukkueena sarjassa. Toiminta oli hyvin amatöörimäistä. Harjoituksissa

³⁰³ ES 13.7.1973, 2.11.1973.

³⁰⁴ Toimintakertomus 1975, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁰⁵ ES 13.7.1975.

³⁰⁶ Toimintakertomus 1976, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁰⁷ Toimintakertomus 1977, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁰⁸ Toimintakertomus 1970, JoKuA.

oli parhaimmillaan vain 14-15 pelaajaa, joista suurin osa oli poissa koko ajan. Harjoituksia haittasi myös Joutsenossa vallinnut kenttäpula.³⁰⁹

Tuloksellisesti kausi 1973 oli vaisu. Sarjapaikka säilyi Kullervon voitettua Taipalsaaren Tai-Pan uusintaottelussa jatkoajalla 2-1. Myös junioreissa toiminta oli alamaissa, sillä kaikissa ikäluokissa ei ollut edes omaa joukkuetta.³¹⁰ Seuraavana kautena Kullervo yllättäen menestyi hyvin voittamalla kaikki kotiottelut ja sijoittumalla näin toiseksi. Suomen cupissa Kullervo pudotti LaPan ja KTP:n, vasta MiPK:lle hävittiin. Kullervo oli cupissa paras Etelä-Karjalan joukkue.³¹¹ Menestyksen taustalla oli lähes täydellinen joukkueen nuorentaminen ja Tenho Pentikäisen saaminen valmentajaksi, jonka myötä harjoittelu tehostui. Kauden 1975 tavoitteena oli nousu II divisioonaan. Tavoite ei toteutunut, vaan Kullervo jäi viidenneksi. Pelaamista haittasivat nuorten pelaajien asepalvelukset.³¹²

Kullervon hyvä menestys kasvatti odotuksia tuleville kausille. Kaudeksi 1976 Kullervo hankki valmentajakseen Aarne Olkkolan, jolla oli kokemusta valmentamisesta Lahden Reippaasta ja Kuusysistä. Hänen johdolla harjoittelu muuttui täysin aiempiin vuosiin verrattuna. Joukkue harjoitteli kauden aikana 240 kertaa. Harjoituksia oli 4-5 kertaa viikossa ja ne alkoivat jo lokakuussa. Hyvän harjoittelun myötä Kullervo sijoittui sarjassa toiseksi. Nuorten toiminnassa valmentajapula haittasi edelleen toimintaa.³¹³ Valmentajapulasta huolimatta Kullervo voitti sarjansa ja nousi II divisioonaan kauden 1977 päätteeksi. Nousun eteen oli tehty paljon töitä. Joukkue aloitti harjoitukset marraskuussa ja oli harjoitellut ennen kauden alkua jo 154 kertaa.³¹⁴ Menestymiseen vaikuttivat harjoittelun lisäksi myös valmennus ja kotiyleisö, jota kuvattiin lähes fanaattiseksi. Toimintakertomuksen mukaan kotiyleisö loi omalla kannustuksellaan, orkesterillaan ja laulullaan kentälle Kultsu-ilmion.³¹⁵ Kyseisenä vuotena sai myös alkunsa motto: ”*Kultsu on rautaa*”.³¹⁶ Motto tuli tunnetuksi eripuolilla Suomea 1980- ja 1990-luvuilla.

³⁰⁹ Hietala 1989, 46-47; Toimintakertomus 1971, JoKuA.

³¹⁰ Toimintakertomus 1973, JoKuA.

³¹¹ Toimintakertomus 1974, JoKuA.

³¹² Hietala 1989, 46-47; Toimintakertomus, 1975, JoKuA.

³¹³ Toimintakertomus 1976, JoKuA.

³¹⁴ Toimintakertomus 1977, JoKuA.

³¹⁵ Hietala 1989, 89.

³¹⁶ Toimintakertomus 1977, JoKuA.

Käsitteliemi seurojen kilpailullinen kehitys oli varsin tasaista vuosina 1970-1977. Jalkapalloseurat eivät pystyneet haastamaan SaiPan asemaa. LaPan kilpailullinen menestys jopa hieman heikkeni I divisioonan perustamisen jälkeen. Vasta vuosikymmenen loppupuolella menestytettiin jälleen paremmin. LauTP ja Kullervo sen sijaan pystyivät parantamaan omia asemiaan sarjanousujen myötä. Seurojen tavoitteet olivat hyvin erilaisia 1970-luvun alussa, sillä LaPa ja Kullervo keskittyivät edustusjoukkueeseen ja LauTP junioritoimintaan. Seurojen harjoittelussa tapahtui suuria muutoksia varsinkin Kullervon kohdalla, jossa toiminta oli vielä hyvin amatöörimäistä vuosikymmenen ensimmäisinä vuosina. Kullervon harjoittelu muuttui seuran palkattua valmentajan Lappeenrannan seudun ulkopuolelta. Valmentajan hankinta vaikutti merkittävästi siihen, että Kullervo nousi II divisioonaan. Kullervon sarjanousun myötä Lappeenrannan seudun jalkapalloilussa alkaa uusi ajanjakso, sillä kaudella 1978 pelataan ensimmäisen kerran paikallispelejä II divisioonassa.

6.2. Paikallispelien huumaa

Jalkapallon sarjajärjestelmissä ei tapahtunut I, II ja III divisioonan osalta suuria muutoksia 1980-luvulla. Kaikissa sarjoissa oli 12 joukkuetta ja kaikki joukkueet kohtasivat edelleen toisensa kertaalleen kotona ja vieraisissa. Vuodesta riippuen sarjojen voittajat joko nousivat suoraan tai karsivat muiden lohkovoittajien kanssa. Suurimmat muutokset sarjajärjestelmissä tapahtuivat mestaruussarjassa, jossa kokeiltiin muun muassa pudotuspelejä sekä ylä- ja alaloppusarjaa.³¹⁷

Tarkasteltaessa vuosia 1978-1987 voi havaita, että jokaisella seuralla oli oma etsikkoaikansa (ks. Taulukko 10). LaPan menestysaika alkoi 1970-luvun lopusta ja jatkui 1980-luvun alkuun saakka. Seura karsi noususta I divisioonaan vuosina 1979, 1980 ja 1982, mutta ei siinä onnistunut. Sen sijaan LauTP nousi III divisioonasta II divisioonaan ja siitä edelleen nopeasti I divisioonaan kaudeksi 1985. LauTP:n nousun jälkeen LaPan parhaat pelaajat siirtyivät LauTP:hen tai muihin joukkueisiin. Seurauksena oli LaPan putoaminen III divisioonaan. LauTP menestyi erittäin hyvin ensimmäisellä I divisioonaa kaudellaan ja oli lähellä nousta mestaruussarjaan. Seuraavina vuosina menestystä ei enää tullut ja seurauksena oli putoaminen II divisioonaan kaudeksi 1988, johon myös LaPa oli noussut takaisin. Kullervon oma etsikko-

³¹⁷ Kanerva et. al. 2003, 264.

aika koitti 1980-luvun lopussa. Kullervo menestyi hyvin ensimmäisinä II divisioona kausinaan, mutta sen jälkeen sijoitukset olivat sarjan keskikastissa. Muutos parempaan tapahtui kaudella 1987, jolloin lappeenrantalaisilla seuroilla alkoi olla taloudellisia vaikeuksia. Tuoloin Kullervo nousi Lappeenrannan seudun johtavaksi joukkueeksi.

Taulukko 10. Jalkapalloseurojen kilpailullinen menestys vuosina 1978-1987.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo	
	Sarja/ Sijoitus					
1978	II Div	2	III Div	8	II Div	6
1979	II Div	1	III Div	7	II Div	2
1980	II Div	2	III Div	6	II Div	5
1981	II Div	3	III Div	2	II Div	5
1982	II Div	2	III Div	1	II Div	7
1983	II Div	5	III Div	1	II Div	4
1984	II Div	4	II Div	1	II Div	5
1985	II Div	11	I Div	3	II Div	7
1986	III Div	5	I Div	6	II Div	9
1987	III Div	1	I Div	10	II Div	2

Lähteet: Jalkapallokirja vuosilta 1979-1988.

SaiPan ja Veiterän menestymisen kannalta tarkasteluna vuodet 1978-1987 olivat hyviä (ks. Liite 6). SaiPa pelasi 1970-luvun lopun I divisioonassa, mutta vakiinnutti asemansa SM-liigassa 1980-luvun alussa. Veiterän kannalta 1980-luvun vaihde oli menestys aikaa. Seura saavutti mitaleja lähes vuosittain. Kunnes vuonna 1984 Veiterä tippui vuodeksi I divisioonan. Nousun jälkeen saavutettiin jälleen hopeaa.

LaPan valmentajaksi pettymykseksi muodostuneen kauden 1977 jälkeen tuli Rauno Ruotsalainen. Ennen kauden 1978 alkua seurassa myönnettiin se tosiseikka, että seuran kehitys oli pysynyt paikallaan menneinä vuosina. Seuralta oli puuttunut maalintekijä, joka olisi ratkaissut ottelut. Vaikka hyökkääjän hankinnassa ei onnistuttu, LaPa sijoittui sarjassa jälleen toiseksi. LaPan pelaaja Jussi Kosonen valittiin Etelä-Karjalan parhaaksi jalkapalloilijaksi.³¹⁸

LaPan tavoitteena kaudella 1979 oli jälleen nousu. Harjoittelussa määrän sijasta painotettiin laatua, sillä joukkue harjoitteli vain neljä kertaa viikossa. Seuralla oli 25 pelaajaa, jolla haluttiin varmistaa pelaajien välinen kilpailutilanne ja materiaalin leveys.³¹⁹ Lisäksi LaPa sai kampaamansa hyökkääjän Kotkasta tulleesta Esa Puhakasta. Hän voitti maalintekijätilaston 20

³¹⁸ Futissanomat 2/1977; Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 23.

³¹⁹ Futissanomat 5/1979.

maalillaan. LaPa voitti II divisioonan itälohkon ylivoimaisesti. Aiempina vuosina II divisioonan lohkovoittajat olivat nousseet suoraan I divisioonaan, mutta nyt lohkovoittajat karsivat noususta. LaPan vastustajana oli pohjoislohkon kakkonen Vaasan IFK. LaPalla piti etukäteen olla hyvät mahdollisuudet, mutta VIFK voitti molemmat karsintaottelut. Karsintatappio oli suuri pettymys koko seuralle. LaPan tulevaisuuden näkymät olivat hyvät, esimerkiksi juniori Hannu Lattu oli 17-vuotiaiden maajoukkueryhmässä.³²⁰

Nousukarsintatappiosta huolimatta LaPa ei kokenut suuria menetyksiä pelaajamarkkinoilla. Uudeksi valmentajaksi tuli aiemmin junioreita valmentanut Markku Paavilainen. Vaikka LaPalla oli koko kauden aikana vain 150 harjoitusta, sijoituttiin sarjassa toiseksi. Karsintaotteluissa LaPan vastustajana oli FinnPa, joka voitti molemmat karsintaottelut. Kauden päätyttyä LaPa menetti parhaita pelaajiaan. Jussi Kosonen siirtyi MiPK:iin mestaruussarjaan ja hyökkääjä Esa Puhakka palasi Kotkaan.³²¹

Kauden 1981 edustusjoukkue oli hyvin erilainen kuin vuotta aiemmin. Valmentajaksi palasi Ruotsalainen ja tavoitteeksi asetettiin nousu kaudella 1982. Uudistunut joukkue pelasi hyvin ja sijoittui sarjassa kolmanneksi. Valmentajalle sijoitus oli pettymys ja hän vaati pelaajilta enemmän kunnianhimoa. Ongelmaksi nähtiin edelleen pelaajien henkinen kestävyys, joka usein petti ratkaisevissa paikoissa. Avuksi hankittiin psykologi Seppo Söderholm, jonka tehtävänä oli auttaa pelaajia ja valmentajia. Seuraavaksi kaudeksi LaPa vahvistui Mikkelistä palanneella Kososella, joka voitti itälohkon maalikuninkuuden 16 maalillaan.³²² Kausi 1982 oli hyvin tasainen. LaPa sijoittui lopulta uusintaottelun jälkeen sarjassa toiseksi ja pääsi karsimaan noususta. Tällä kertaa vastassa oli Porin Pallotoverit. LaPa hävisi ensimmäisen ottelun, mutta voitti toisen kotonaan. Ratkaiseva kolmas ottelu jälleen hävittiin.³²³

Kaudella 1983 LaPalla oli taas uusi valmentaja Kari Pehkonen. Hänen johdollaan nuoret pelaajat saivat yhä enemmän vastuuta. Sarjassa sijoituttiin viidenneksi, mikä oli pettymys. Pehkonen analysoi huonon menestyksen johtuneen vääristä pelaajavalinnoista, liiasta varovaisuudesta ja kunnan puutteesta.³²⁴ Vuonna 1984 kaikki seurat pelasivat ensimmäisen kerran samassa sarjassa. Seurat hankkivat vahvistuksia, koska yksikään joukkue ei halunnut hävitä

³²⁰ Futissanomat 6/1979; Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 23.

³²¹ Futissanomat 8/1980; Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 23.

³²² Futissanomat 9/1981, 10/1981.

³²³ Futissanomat 11/1982, 12/1982; Joukkuepelejä 60 vuotta 1945-2005 2005, 23-24.

³²⁴ Futissanomat 14/1983.

paikalliskamppailuja. LaPa hankki kahdeksan uutta pelaajaa, joista yksi oli englantilainen Paul Waites. Hankinnoista huolimatta LaPa jäi kolmanneksi.³²⁵

Paikallispelien kauden jälkeen II divisioonan lohkojako muuttui. Itälohkoon jäivät vanhoina seuroina ainoastaan LaPa ja Kullervo. Muut seurat olivat Länsi- ja Keski-Suomesta. LaPa menetti parhaita pelaajiaan kauden 1984 päätyttyä, esimerkiksi Kosonen siirtyi MyPa:n. Vielä marraskuussa pelaajatilanne oli huolestuttava, mutta keväällä seura sai vahvistuksia Joensuusta. Vaikka LaPa kävi harjoitusleirillä Tanskassa, kevään harjoittelu jäi heikoksi. Kausi päättyi putoamiseen III divisioonaan. LaPa ei pystynyt korvaamaan lähteneitä pelaajia, sillä hankinnat epäonnistuivat. Myös omien junioreiden kehitys näytti pysähtyneen.³²⁶

Tippumisen jälkeen LaPan joukkue muuttui lähes täysin. Ainoastaan neljä pelaajaa jäi edellisen vuoden joukkueesta. LaPa sai uusia pelaajia sisarseurastaan RePa:sta ja Futis-82:sta. Valmentajaksi tuli seuran entinen pelaaja Mauri Kiukas. Vaikeasta lähtökohdasta huolimatta LaPa sijoittui sarjassa viidenneksi.³²⁷ Seuraavaksi kaudeksi 1987 valmentajaksi palasi jälleen Ruotsalainen. Seura onnistui pelaajahankinnoissaan, esimerkiksi Tommi Visto teki 26 maalia. LaPa voitti III divisioonan ja nousi kauden päätteeksi takaisin II divisioonaan.³²⁸

LauTP oli saavuttanut historiansa parhaan sijoituksen III divisioonassa kaudella 1977. Menestys jäi lyhytaikaiseksi, sillä kaudella 1978 seura oli lähellä putoamista. Vasta uusintaottelussa Imatran PaSaa vastaan varmistettiin sarjapaikka.³²⁹ Kaudella 1979 sijoituttiin erittäin nuorella joukkueella jälleen paremmin seitsemänneksi. Joukkueen pelaajista peräti 17 olisi vielä mahtunut ikänsä puolesta juniorisarjoihin.³³⁰ LauTP:n painopiste oli ollut 1970-luvulla selvästi nuorten toiminnassa, mutta kilpailutulosten perusteella ja ajan kuluessa edustusjoukkueelta saattoi odottaa menestystä tulevaisuudessa.³³¹

Kauden 1980 tavoitteeksi asetettiin nousu, mutta sarjassa jäätiin kuudenneksi. Vaikka tavoitteessa ei onnistuttu, nuoret menestyivät jälleen hyvin. Jyri Puhakainen ja Jarmo Houtsonen

³²⁵ Futissanomat 15/1984, Futissanomat 16/1984.

³²⁶ Futissanomat 17/1985.

³²⁷ Futissanomat 19/1986, 20/1986.

³²⁸ Futissanomat 21/1987, 22/1987.

³²⁹ ES 2.10.1978.

³³⁰ ES 4.5.1979.

³³¹ Toimintakertomus 1978, 1979, LauTP:n arkisto, LKA.

pelasivat nuorten maajoukkueessa.³³² Houtsonen kävi jopa englantilaisen ammattilaisjoukkueen Queens Park Rangersin vieraana.³³³ Seuraavaksi kaudeksi LauTP sai kovan vahvistuksen Markku Timosen palatessa Mikkelistä kasvattajaseuraansa.³³⁴ Sarjassa sijoituttiin toiseksi, jolla päästiin karsimaan noususta. Vastustajana oli Tampereen Ilves-Pallo, joka voitti ratkaisevan kolmannen ottelun ja nousi II divisioonaan. Kauden päätyttyä Houtsonen jätti joukkueen, mutta muuten pelaajarinki pysyi hyvin kasassa.³³⁵

LauTP:n pelaajien ja joukkueenjohdon tavoitteena oli nousu kaudella 1982.³³⁶ LauTP:n valmentajat kävivät Reino Maran johdolla tutustumassa valmennukseen Moskovassa ja Leningradissa. Maran opit tehosivat hyvin, sillä LauTP voitti III divisioonan. Karsintaottelussa vastustajana oli Toivalan Urheilijat (ToU). Odotukset karsintaa kohtaan olivat suuret. Esimerkiksi kotiottelussa oli paikalla soittokunta, kutsuvieraita ja poliisiohjaus liikenteessä. Itse ottelun LauTP hävisi 3-0. ToU oli parempi myös toisessa ottelussa, joten LauTP jäi edelleen III divisioonaan.³³⁷

Kauden päätyttyä LauTP palkkasi valmentajaksi MiPK:n entisen valmentajan Pekka Kokon. Hän lupasi nostaa seuran kahdessa vuodessa I divisioonaan. LauTP:llä oli todella hyvä pelaajamateriaali III divisioonaan.³³⁸ Seura hankki vielä vahvistuksen puolalaisesta ammattilaisjoukkueesta LKS Lodzista. Hyökkääjä Zdzislaw Slawuta oli aiemmin voittanut Puolan kakkosliigan maalikuninkuuden.³³⁹ Hänen 23 maalillaan LauTP voitti III divisioonan. Tällä kertaa LauTP voitti molemmat karsintaottelut Warkauden WP-35 vastaan ja nousi viimein II divisioonaan.³⁴⁰ Kauden päätyttyä LauTP vahvisti asemiaan hankkimalla kolme pelaajaa LaPasta.³⁴¹ Vahvistuksien avulla LauTP onnistui voittamaan nousijajoukkueena II divisioonan. Nousu I divisioonaan varmistui karsintavoitoilla Rovaniemen Reippaasta.³⁴²

Vuoden 1984 jälkeen LauTP lähti kilpailullisesti hyvistä asemista I divisioonaan. Valmentaja Kokko oli pitänyt antamansa lupauksensa ja nostanut seuran kahdessa vuodessa huipulle.

³³² Toimintakertomus 1980, Toimintasuunnitelma 1980, LauTP:n arkisto, LKA.

³³³ ES 16.2.1980.

³³⁴ ES 26.4.1981.

³³⁵ EK 14.10.1981; Toimintakertomus, 1981, LauTP:n arkisto, LKA.

³³⁶ EK 17.3.1982.

³³⁷ Johtokunnan pöytäkirja 21.9.1982, Toimintakertomus 1981, 1982, LauTP:n arkisto, LKA.

³³⁸ LauTP-lehti 1.4.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

³³⁹ EK 22.4.1983.

³⁴⁰ Toimintakertomus 1983, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁴¹ ES 2.12.1983.

³⁴² Toimintakertomus 1984, LauTP:n arkisto, LKA.

LauTP valmistautui tulevaan kauteen leireilemällä Neuvostoliitossa Tbilissä³⁴³. LauTP menestyi sarjassa erinomaisesti ja taisteli pitkään noususta mestaruussarjaan. Vielä neljä ottelua ennen kauden päätöstä LauTP oli kiinni sarjanousussa.³⁴⁴ Viimeiset pelit menivät huonosti ja sarjassa jäätin jaetulle toiselle sijalle. Uusintaottelussa Lahden Reipas voitti LauTP:n ja pääsi karsimaan noususta.³⁴⁵ Kausi jäi valmentaja Kokon viimeiseksi. Seuraavaksi kaudeksi valmentajaksi tuli Teemu Partanen Joutsenosta.³⁴⁶

Kauden päätyttyä LauTP menetti myös Jyri Puhakaisen Lahden Kuusysiin. Seura pyrki hankkimaan Hannu Valtosen Kullervosta, mutta ei siinä onnistunut.³⁴⁷ LauTP valmistautui tulevaan kauteen jälleen ulkomaanleireillä. Tammikuussa seura osallistui Leningradin kansainväliseen halliturnaukseen ja myöhemmin keväällä leireiltiin Bulgariassa. Sarjassa LauTP menestyi silti heikosti, sarjapaikka varmistui vasta viimeisellä kierroksella. Toimintakertomuksessa vuotta kuvattiin ”*hengenvedon kaudeksi.*”³⁴⁸ Kauden päätyttyä Partanen lopetti valmentajana ja hänen tilalleen valittiin Martti Halme.³⁴⁹ Syksyllä LauTP pyrki vahvistamaan joukkuetta, mutta vain Jyri Puhakainen palasi takaisin seuraan.³⁵⁰ Taloudellisen tilanteen takia LauTP ei enää tehnyt ulkomaan harjoitusleiriä, myöskään Slawuta ei liittynyt joukkueeseen. Kausi 1987 meni joukkueelta huonosti. Valmentaja Halme irtisanottiin kesken kauden, mutta siitä huolimatta seura tippui II divisioonaan.³⁵¹

Joutsenon Kullervosta tuli seuran historian ensimmäisellä II divisioona kaudella eräs sarjan yllättäjistä. Kullervo menestyi II divisioonassa erittäin hyvin kevät kierroksella, mutta jäi lopulta kuudenneksi. Kauden päätyttyä valmentaja Aarne Olkkola palasi takaisin Lahteen. Uuden valmentajan kohdalla odotukset olivat kovat.³⁵² Lopulta pitkän etsinnän jälkeen valmentajaksi valittiin Teemu Partanen. Hän onnistui tehtävässään hyvin sillä, Kullervo sijoittui kaudella 1979 sarjassa toiseksi LaPan jälkeen. Toimintakertomuksessa edustusjoukkueen todettiin saavuttaneen asettamansa tavoitteensa.³⁵³

³⁴³ ES 10.4.1985.

³⁴⁴ ES 1.9.1985.

³⁴⁵ ES 22.9.1985; Toimintakertomus 1985, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁴⁶ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

³⁴⁷ Johtokunnan pöytäkirja 21.11.1985, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁴⁸ Toimintakertomus 1986, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁴⁹ Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006.

³⁵⁰ Johtokunnan pöytäkirja 4.11.1986, LauTP-lehti 18.3.1987, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁵¹ Johtokunnan pöytäkirja 6.4.1987, 9.10.1987, LauTP-lehti 15.5.1987, Toimintakertomus 1987, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁵² Toimintakertomus 1978, JoKuA.

³⁵³ Hietala 1989, 90,92; Toimintakertomus 1979, JoKuA.

Kausina 1980 ja 1981 Kullervo menestyi keskinkertaisesti sijoittumalla viidenneksi. Joukkueen ongelmat olivat hyökkäyspelissä, jossa ei löytynyt tarpeeksi maalintekijöitä³⁵⁴. Kyseisenä kautena Kullervoa valmensivat Teemu Partanen ja Tenho Pentikäinen. Kauden aikana he joutuivat turvautumaan vuokrapelaajiin, esimerkiksi Esa Heiskaseen, joka oli pelannut maajoukkueessa Kuopion Palloseuran aikoina. Kullervon tilanteeseen toivat toivoa juniorit Pekka Kaikkonen ja Rauno Valtonen, jotka pelasivat a-junioreiden maajoukkueessa. Kaikkonen valittiin myös Etelä-Karjalan parhaaksi maalivahdiksi vuonna 1981.³⁵⁵

Kauden päätyttyä uudeksi valmentajaksi valittiin Pekka Mäkelä Savonlinnasta. Kullervon tavoitteena oli sarjapaikan säilyttäminen. Suurin ongelma oli pelaajapula, esimerkiksi vieraspelissä Joensuussa oli vain 11 pelaajaa³⁵⁶. Sarjassa sijoituttiin hyvän alkukauden myötä seitsemänneksi. Kautena 1983 Kullervo oli yllättäen paras joukkue Etelä-Karjalassa sijoittumalla neljänneksi. Kullervo oli lähellä nousua, mutta loukkaantumiset pilasivat syksyn pelit. Syyskierroksen ajan seuraa vahvasti englantilainen Howard Taylor. Hyvästä menestyksestä huolimatta Kullervon junioritoiminnassa oli ongelmia. Seuralla ei ollut junioreita eikä valmentajia vieläkään kaikissa ikäluokissa, joten omista junioreistaan ei saatu apua edustusjoukkueen pelaajapulaan. Kauden päätyttyä edustusjoukkueessa oli vain 14 pelaajaa.³⁵⁷

Kullervo täytyi tehdä pelaajahankintoja kaudeksi 1984. Seura keskittyi hankinnoissaan hyökkääjiin. Vahvistuksista huolimatta Kullervo jäi paikallispuolien kaudella sarjassa viidenneksi.³⁵⁸ Sarjan päätyttyä Mäkelän tilalle valittiin valmentajaksi Puolan maajoukkueessakin pelannut Czerlaw Boguszewicz. Kaudelta 1985 odotettiin paljon ja tavoitteeksi asetettiin nousukarsinta. Kullervo kärsi pelaajapulasta jo harjoitteluaikana. Seuran täytyi taas turvautua vuokrapelaajiin, joita saatiin Kuopiosta. Kausi meni Kullervolta huonosti, välillä uhkana oli putoaminen, mutta lopulta sijoituttiin seitsemänneksi.³⁵⁹ Kauden päätyttyä Boguszewicz palasi Puolaan. Kullervo myös luopui vuokrapelaajistaan, sillä heidän ei katsottu sitoutuneen seuraan tarpeeksi.³⁶⁰

³⁵⁴ Esim. ES 21.9.1981.

³⁵⁵ Hietala 1989, 95; Toimintakertomus 1981, JoKuA.

³⁵⁶ ES 12.7.1982.

³⁵⁷ Toimintakertomus 1982,1983, JoKuA.

³⁵⁸ Jalkapallojaoston pöytäkirja 16.11.1983, 7.12.1983; Toimintakertomus 1984, JoKuA.

³⁵⁹ Toimintakertomus 1985, JoKuA.

³⁶⁰ Jalkapallojaoston pöytäkirja 16.12.1985, JoKuA.

Kullervon pelaajatilannetta helpotti LaPan tippuminen III divisioonaan. Kullervo hankki pelaajia sekä LaPasta että LauTP:stä syksyllä 1985.³⁶¹ Uudeksi valmentajaksi tuli Heikki Salo, joka asetti tavoitteeksi I divisioonan.³⁶² Paperilla Kullervon joukkue oli parempi kuin koskaan, mutta sarjassa pelit menivät todella huonosti. Kullervo erotti ensimmäisen kerran historiansa aikana valmentajansa kesken kauden. Loppukauden valmennuksesta vastasi Tenho Pentikäinen. Lopulta Kullervo säilytti sarjapaikkansa niukasti ollen yhdeksäs.³⁶³ Kahden huonosti menneen kauden jälkeen odotukset eivät olleet suuria. Seuran tavoitteena oli vain sarjapaikan varmistaminen. Pelaajavalmentaja Markku Timosen johdolla Kullervo menestyi loistavasti sijoittumalla sarjassa toiseksi. Pelaajarunko koostui edelleen Joutsenon omista kasva-teista, jotka viimein pelasivat omien taitojensa edellyttämällä tavalla.³⁶⁴

Vuosia 1978-1987 voi kutsua paikallispuoleliden ajanjaksoksi. Paikallispelit olivat seuroille ja yleisölle³⁶⁵ kauden tärkeimpiä otteluita. Ensimmäiset LaPan ja Kullervon väliset paikallisottelut pelattiin kaudella 1978. Kesti kuitenkin aina kauteen 1984 saakka ennen kuin kaikki joukkueet olivat samassa sarjassa. Ennen kauden 1984 alkua käytiin seurojen väleillä henkistä taistelua esimerkiksi Futissanomissa, jossa LaPan manageri sanoi ennen kauden alkua: ”*LaPan voittavan tällä kaudella kaikki paikallispelit*”. Tähän vastasi Kullervon jalkapallojaoston puheenjohtaja seuraavalla tavalla: ”*Me Kullervossa olemme nimittäin päättäneet, ettemme tule häviämään tällä kaudella yhtään paikallispeliä. Ja tuo ensimmäinen LaPa-matsi toukokuun lopulla pyörii jo poikiemme päässä.*” LauTP ei nousijajoukkueena uhonnut yhtä paljon. Seurassa tyydyttiin toteamaan: ”*LauTP lähtee ennakkoluulottomasti ja kuvia kunnioittamatta vakavissaan tavoittelemaan I-divisioonan paikkaa.*”³⁶⁶

Paikallispuolelissä tunteet kävivät joskus hyvin kuumina. Yksi muistettavimpia otteluita oli LaPan ja Kullervon kohtaaminen Lappeenrannassa kesällä 1989. LaPa voitti ottelun, mutta Kullervo teki ottelusta protestin LaPan peluutettua pelikelvotonta pelaajaa. Protesti hyväksyttiin ja Kullervo tuomittiin voittamaan ottelu. Protesti heikensi LaPan ja Kullervon jo ennestään viilentyneitä välejä.³⁶⁷ Kauden päättyttyä Futissanomissa pohdittiin nousun epäonnistu-

³⁶¹ ES 24.11.1985; Jalkapallojaoston pöytäkirja 16.12.1985, JoKuA.

³⁶² ES 18.12.1985.

³⁶³ Hietala 1989, 113; Toimintakertomus 1986, JoKuA.

³⁶⁴ ES 11.5.1987, 10.7.1987; Toimintakertomus 1987, JoKuA.

³⁶⁵ Esim. Kullervon yleisöennätys 2026 katsojaa on vuodelta 1984 ottelusta Kullervo-LauTP (Toimintakertomus 1984, JoKuA). LauTP-LaPa ottelussa kesällä 1984 oli 2160 katsojaa (Ilkka Westergrenin haastattelu 11.3.2006).

³⁶⁶ Futissanomat 15/1984.

³⁶⁷ Vesa Kourulan haastattelu 12.3.2006.

mista: ”Kaudella oli paha loukkaantumissuma ja lisäksi Kullervon tekemä protesti vaikutti joukkueen mielialaan pitkäksi aikaa..”³⁶⁸

Kilpailullisesti seurat menivät huomattavasti eteenpäin 1970-luvusta. Jalkapalloseurat paransivat asemiaan verrattuna jääkiekkoon ja jääpalloon. Lappeenrannan seudun urheilun kannalta oli mielenkiintoista huomata, että kaikki seurat menestyivät 1980-luvulla hyvin omissa lajeissaan. Jalkapalloseurojen toiminnassa tapahtui ammattimaistuminen 1980-luvun alussa. Tuolloin hankittiin pelaajia niin kotimaasta kuin ulkomailtakin. Myös valmentajiin kiinnitettiin yhä enemmän huomiota ja heitä hankittiin yhä kauempaa. Toisaalta valmentajia vaihdettiin yhä useammin. Paikallispelien aikakautena kilpailullinen painopiste oli vahvasti Lappeenrannassa. Muutos tapahtui kauden 1987 jälkeen. Tuolloin LauTP tippui I divisioonasta ja LaPa nousi II divisioonaan. Vaikka seurat pelasivat vielä seuraavina kausina samassa sarjassa, kilpailullinen painopiste alkoi ensimmäisen kerran siirtyä Lappeenrannasta Joutsenoon.

6.3. Kullervon aika

Jalkapallon sarjajärjestelmät muuttuivat lähes vuosittain 1990-luvulla. Vuonna 1992 mestaruussarja muuttui Veikkausliigaksi pääsponsorin nimen mukaan. Veikkausliigassa joukkueiden määrä vaihteli vuosittain 10:stä 14:sta. Joukkue määrän vaihtelu vaikutti myös I divisioonaan, jossa pelattiin joinakin vuosina ala- ja yläloppusarja ja välillä noustiin suoraan tai karsintaotteluiden kautta. I ja II divisioonassa joukkueiden lukumäärä eri lohkoissa oli yleensä 12.³⁶⁹

Tarkasteltaessa seurojen sijoituksia vuosina 1988-1993 (ks. Taulukko 11) voi huomata, että lappeenrantalaiset seurat eivät enää menestyneet yhtä hyvin kuin aiemmin. Vaikka LaPa ja LauTP muodostivat FC Lappeenrannan, uusi seura sijoittui sarjassa varsin vaatimattomasti. Joutsenon Kullervosta oli tullut alueen johtava seura. Kullervo keräsi alueen parhaat pelaajat omaan joukkueeseensa, mikä näkyi seuran menestyksessä. Kullervo taisteli noususta Veikkausliigaan vuosina 1992 ja 1993.

³⁶⁸ Futissanomat 26/1989.

³⁶⁹ Kanerva et. al. 2003, 264.

Taulukko 11. Jalkapalloseurojen kilpailullinen menestys vuosina 1988-1993.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo		FC Lappeenranta	
	Sarja/ Sijoitus							
1988	II Div	4	II Div	5	II Div	3		
1989	II Div	5	II Div	8	II Div	1		
1990	II Div	8	II Div	5	I Div	9		
1991	II Div	6			I Div	6		
1992					I Div	3	II Div	6
1993					I Div ³⁷⁰	5	II Div	8

Lähteet: Jalkapallokirja vuosilta 1989-1994.

SaiPan ja Veiterän menestys heikkeni aiemmista vuosista (ks. Liite 6). SaiPa ei pystynyt säilyttämään asemiaan SM-liigassa, vaan tippui I divisioonaan. Myöskään Veiterä ei enää saavuttanut 1980-luvun alun menestystä. Ainoaksi saavutukseksi jäi vuoden 1993 kolmossija. Jääkiekon ja jääpallon heikko menestys tarjosi jalkapallolle mahdollisuuden parantaa omaa asemaansa.

Vuonna 1988 kaikki joukkueet pelasivat jälleen samassa sarjassa. LaPa ei enää hankkinut pelaajia muilta paikkakunnilta, vaan luotti nousun tehneeseen joukkueeseen. Ainoastaan englantilainen Waites palasi jälleen seuraan. LaPan tavoitteena oli sijoitus kolmen parhaan joukkoon, mutta siinä ei onnistuttu seuran jäätyä neljänneksi.³⁷¹ Seuraavaksi kaudeksi LaPa hankki valmentajakseen entisen Kullervon valmentajan Pekka Mäkelän. LaPa pystyi hankkimaan uusia pelaajia ja piti keväällä harjoitusleirin Tbilissä.³⁷² Hyvästä valmistautumisesta huolimatta LaPa jäi neljänneksi.

Kauden 1989 päätteeksi LaPa menetti peräti kahdeksan vakiokokoonpanon pelaajaa LauTP:lle ja Kullervolle, esimerkiksi hyökkääjä Tommi Visto siirtyi Kullervoon.³⁷³ Lähteneiden pelaajien tilalle LaPa nosti omia junioreitaan sekä hankki puolalaisen Arek Klimasin. Vaikka LaPaa pidettiin ennakkokaavailuissa varmana tippujana, seura säilytti sarjapaikkansa ollen yhdeksäs.³⁷⁴ Kauden 1990 päätyttyä LaPa ja LauTP neuvottelivat uuden seuran perustamisesta. Seurat pääsivät neuvotteluissaan yhteisymmärrykseen ja päättivät, että kaudella

³⁷⁰ JoKu käytti nimeä Kultsu ja oli alkusarjan jälkeen 5. I div:ssa. Loppusarjassa Kultsu oli 6.

³⁷¹ Futissanomat 23/1988.

³⁷² Futissanomat 25/1989.

³⁷³ ES 2.11.1989, 20.11.1989.

³⁷⁴ Futissanomat 27/1990.

1991 ainoastaan LaPa osallistuu II divisioonaan. LaPan tavoitteena kaudella 1991 oli sijat 4-6. Mäkelän tilalle valmentajaksi tuli Markku Timonen LauTP:stä. LaPan pelaajarinki koostui lähes kokonaan entisistä LaPan pelaajista, vain muutama LauTP:n pelaaja liittyi joukkueeseen. Kaudella 1991 LaPa oli lappeenrantalainen joukkue lukuun ottamatta Klimasia. Historiansa viimeisellä kaudella LaPa saavutti tavoitteensa sijoittumalla kuudenneksi. Kauden päättyttyä FC Lappeenranta otti LaPan sarjapaikan II divisioonassa.³⁷⁵

LauTP putosi takaisin II divisioonaan kauden 1987 jälkeen. Putoamisen takia LauTP menetti pelaajiaan. Lähtökohdat eivät täten olleet parhaat mahdolliset lähdeettäessä kauteen 1988. Ennen kauden alkua LauTP vahvistui unkarilaisilla Karoly Molnarilla ja Sandor Kovacsilla.³⁷⁶ Sarjassa jäätiin Markku Timosen valmentamana viidenneksi.³⁷⁷ LauTP ei saavuttanut enää kilpailullista menestystä tulevina vuosinakaan. Tähän vaikutti LauTP:n taloudellinen tilanne, joka vaikeutti joukkueen rakentamista. Kaudeksi 1989 seura pystyi silti hankkimaan Unkarista Robert Szilvasin, myös Kovacs jatkoi joukkueessa.³⁷⁸ Kauden päättyttyä LauTP sai pelaajia LaPalta, mutta vastaavasti menetti pelaajia Kullervolle.³⁷⁹ Sarjassa LauTP:llä ei ollut hätää putoamisen suhteen, mutta toisaalta nousuunkaan ei ollut mahdollisuuksia. Lopulta LauTP tuli sarjassa viidenneksi. Kauden 1990 jälkeen LauTP lopetti oman edustusjoukkueensa. Seuran pelaajat siirtyivät sopimuksen mukaisesti LaPaan.

Kausina 1992 ja 1993 lappeenrantalaista jalkapalloilua edusti FC Lappeenranta. Seuran tavoitteena oli nousu I divisioonaan. FC Lappeenranta palkkasi valmentajakseen joensuulaisen Jari Hyvärisen, mutta muuten seura luotti LaPan ja LauTP:n entisiin pelaajiin.³⁸⁰ Kovista odo- tuksista huolimatta sarjassa jäätiin kuudenneksi. Kauden 1993 valmistautumiseen vaikutti seuran taloudellinen tilanne, minkä takia seura ei pystynyt tekemään pelaajahankintoja. Tavoitteena oli nousu, mutta siihen ei ollut todellisia edellytyksiä. Sarjassa jäätiin kahdeksan- neksi.

Joutsenon Kullervo oli menestynyt hyvin kaudella 1987. Menestys jatkui myös tulevina vuosina. Ennen kautta 1988 Kullervo vahvisti asemiaan hankkimalla englantilaisen Steve

³⁷⁵ ES 26.3.1991; Futissanomat 28/1991.

³⁷⁶ Johtokunnan pöytäkirja 24.11.1987, LauTP-lehti 1.7.1988, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁷⁷ Toimintakertomus 1987, LauTP:n arkisto, LKA.

³⁷⁸ LauTP-lehti 18.6.1989.

³⁷⁹ ES 29.10.1989.

³⁸⁰ FC LPR:n johtokunnan kokous 3.3.1992, FC LPR:n arkisto.

Flackin.³⁸¹ Kauko Laitisen valmentama Kullervo oli koko kauden ajan sarjan kärkipäässä, mutta nousu jäi vielä saavuttamatta.³⁸² Kullervo onnistui nousussa seuraavalla kaudella, vaikka lähti kauteen vain 13 pelaajan ryhmällä.³⁸³ Kauden aikana pelaajia saatiin lisää alemmilta sarjatasoilta. Pelaajaongelmista huolimatta Kullervo johti sarjaa pitkään. Kullervo joutui kuitenkin uusintaotteluun HIFK:n kanssa, jonka se voitti jatkoajalla ja nousi I divisioonaan.³⁸⁴

Kullervo pystyi I divisioonaan nousun jälkeen hankkimaan alueen parhaat pelaajat LaPasta ja LauTP:stä. Edellisinä kausina Kullervon pelaajarinki oli ollut todella pieni. Tämän takia pelaajamateriaalia haluttiin nyt laajentaa. Kullervon tavoitteena oli sarjapaikan varmistaminen ilman ongelmia, mutta siinä ei täysin onnistuttu.³⁸⁵ Seura osallistui maaliskuussa kansainväliseen turnaukseen Neuvostoliitossa. Turnauksen jälkeen valmentaja Laitinen luopui valmentajan tehtävästään vedoten väsymykseen.³⁸⁶ Hänen tilalleen palkattiin kuopiolainen Gunnar Boman. Hänen johdolla ei menestytty sarjassa, mikä johti erottamiseen kesäkuun lopulla. Loppukauden ajan Kullervoa valmensi Teemu Partanen.³⁸⁷ Lopulta Kullervo säilyi viimeisenä joukkueena I divisioonassa. Kullervolla oli myös muita ongelmia kauden aikana. Joukkueen pelaajat olivat eri paikkakunnilta, mikä johti siihen, että joukkueesta ei tullut kauden aikana yhtenäistä. Muutamat pelaajat jäivät jopa mieluummin viihteelle kuin lähtivät pelaamaan. Kauden päätyttyä oli edessä pelaajaringin uudistaminen.³⁸⁸

Kaudeksi 1991 Kullervo palkkasi päätoimiseksi valmentajaksi entisen mestaruussarjapelaajan Jorma Kallion. Lisäksi Kullervo vahvisti joukkuetta venäläisellä Aleksandr Homutezkilla ja vuokraamalla Jari Sulanderin Kuusysistä.³⁸⁹ Sarjassa Kullervo menestyi huomattavasti edellistä vuotta paremmin sijoittuen kuudenneksi. Kilpailullisesti Kullervo meni selkeästi eteenpäin aiemmista vuosista. Vuokrapelaaja Sulander pääsi jopa Suomen olympiajoukkueeseen hyvien esitystensä ansiosta.³⁹⁰

³⁸¹ ES 30.4.1988; Jalkapallojaoston pöytäkirja 7.1.1988, 28.4.1988, JoKuA.

³⁸² Hietala 1989, 115.

³⁸³ Joutseno 4.5.1989.

³⁸⁴ ES 2.10.1989; Hietala 1989, 117.

³⁸⁵ ES 29.10.1989; Jalkapallojaoston pöytäkirja 26.4.1990, JoKuA.

³⁸⁶ ES 6.4.1990; Jalkapallojaoston pöytäkirja 14.2.1990, JoKuA.

³⁸⁷ Jalkapallojaoston pöytäkirja 20.6.1990, 5.7.1990, JoKuA; Joutseno 19.4.1990.

³⁸⁸ ES 29.4.1990, 20.8.1990.

³⁸⁹ ES 17.1.1991, 7.4.1991.

³⁹⁰ ES 5.10.1991.

Kauteen 1992 lähdetessä Kullervo toimi ensimmäisen kerran Palloilijat ry:n alaisena pääseuran organisaatiouudistuksen myötä. Muutoksesta huolimatta seuran tavoitteena oli nousu ylemmälle sarjatasolle.³⁹¹ Kullervo koki muutamia pelaajamenetyksiä ennen kauden alkua Pekka Riikosen siirryttyä MyPa:n ja Tommi Viston Jeroon. Pelaajien tilalle vuokrattiin jälleen Sulander Lahdesta.³⁹² Pelaajamenetyksistä huolimatta Kullervo menestyi sarjassa loistavasti. Pitkään näytti siltä, että Kullervo voittaa I divisioonan ja nousee Veikkausliigaan. Kullervo menetti kuitenkin johtonsa loppukaudesta ja jäi jaetulle toiselle sijalle. Kausi päättyi tappioon uusintaottelussa FinnPaa vastaan, joka pääsi voitolla karsimaan noususta Veikkausliigaan.³⁹³ Kaudella 1992 Kullervo todisti, että pienikin seura voi pärjätä pienellä budjetilla ja ilman tähtipelaajia.³⁹⁴

Kullervolla oli hyvät mahdollisuudet nousuun myös kaudella 1993. Seura sai takaisin Viston ja Riikosen, lisäksi nuori Saku Puhakainen liittyi joukkueeseen. Uudeksi valmentajaksi palkattiin mikkeliäinen Juhani Pöyry, joka oli valmentanut MP:n mitaleille mestaruussarjassa.³⁹⁵ Kullervon mahdollisuuksia paransi vielä se, että Veikkausliiga laajeni kaudella 1994 14 joukkueen sarjaksi. Tämän takia I divisioonan neljä parasta ja Veikkausliigan neljä huonointa joukkuetta pelasivat kauden päätteeksi karsintasarjan, josta kuusi joukkuetta pääsi Veikkausliigaan kaudelle 1994.³⁹⁶ Kullervon tavoitteena ennen kauden alkua oli sijoitus neljän joukkoon. Kausi ei alkanut hyvin. Kullervo koki loukkaantumisia ja erityisesti ongelmia oli maalinteossa.³⁹⁷ Tilanne yritettiin ratkaista korvaamalla valmentaja Pöyry Kalliolla, mutta sarjassa ei enää ehditty nousta viidettä sijaa korkeammalle. Kullervo jäi alaloppusarjaan, jossa se sijoittui lopulta toiseksi.³⁹⁸

Kauden 1993 päätyttyä FC Lappeenranta ja Kullervo olivat muutosten edessä. FC Lappeenrannan toiminta jäi vain kahteen vuoteen. Kaudella 1994 seuran paikalla pelasi Jalkapalloseura Rakuunat, joka nousi heti I divisioonaan.³⁹⁹ Kullervo puolestaan menetti valmentajansa Kallion siirtyessä Kuusysiin. Hänen tilalleen palkattiin mikkeliäinen Stefan Lindström.⁴⁰⁰

³⁹¹ ES 8.11.1991; Joutseno 12.12.1991.

³⁹² ES 27.5.1992; Kultsu-futis 1/1992.

³⁹³ ES 29.8.1992, 4.10.1992.

³⁹⁴ ES 6.9.1992.

³⁹⁵ ES 22.11.1992; Ylä-Vuoksi (Y-V) 30.12.1992.

³⁹⁶ Lappeenrantalainen 7.5.1993.

³⁹⁷ Esim. ES 14.5.1993.

³⁹⁸ Y-V 21.7.1993.

³⁹⁹ Jalkapallokirja 1995.

⁴⁰⁰ ES 6.11.1993, 19.11.1993.

Kullervon tilanne oli hyvä siinä mielessä, että seura pystyi houkuttelemaan pelaajia sekä maakunnan sisältä että ulkopuolelta.⁴⁰¹ Kausi 1994 oli pettymys, mutta seuraavalla kaudella Kullervo menetti Veikkausliigan karsintapaikan viimeisellä kierroksella lisäajalla. Tämän jälkeen Kullervo ei enää menestynyt 1990-luvulla.⁴⁰²

Yksi erityispiirre vuosina 1988-1993 oli pelaajasiirtojen lisääntyminen. Lappeenrannan seudulla pelaajan tilanne oli siinä mielessä hyvä, että alueella oli kolme melko hyvin menestyvää seuraa. Parhaat pelaajat pystyivät aina valitsemaan haluamansa seuran. Tämän takia monet pelaajat edustivat useita alueen seuroja pelaajaurallaan. Esimerkiksi Markku Timonen pelasi LauTP:ssä ja Kullervossa sekä valmensi kaikkia alueen seuroja. Seurojen kesken tapahtui paljon pelaajasiirtoja aina sarjojen päätyttyä. Pelaajasiirtoja oli ollut jo 1970-luvulla, mutta suuri muutos tapahtui 1980-luvulla. Varsinkin I divisioonaan nousun jälkeen LauTP:n ja Kullervon oli helppo hankkia pelaajia naapuriseuroistaan. Esimerkiksi kauden 1989 päätteeksi Kullervo hankki LaPan parhaat pelaajat Timo Paasolaisen ja Tommi Viston.⁴⁰³ Mielenkiintoista pelaajasiirroissa on se, että yleensä lappeenrantalaiset pelaajat siirtyivät seurasta toiseen. Kullervon kasvatit olivat tässä mielessä uskollisimpia seuralleen kuin lappeenrantalaiset⁴⁰⁴.

Vuosia 1988-1993 voi kutsua Kullervon ajaksi. Se hallitsi selkeästi Lappeenrannan seudun jalkapalloilua. Kullervon toiminta oli hyvin ammattimaista 1990-luvun alussa. Se tavoitteli tosissaan nousua Veikkausliigaan, esimerkiksi valmentajiksi palkattiin tunnettuja valmentajia Lappeenrannan seudun ulkopuolelta. Kilpailullisesti lappeenrantalainen jalkapalloilu meni vastaavasti kehityksessä taaksepäin verrattuna 1980-lukuun. Jalkapallo ei pystynyt ottamaan jääkiekolta ja jääpallolta johtavan lajin asemaa, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus. Huonoon menestykseen toki vaikuttivat seurojen taloudelliset ongelmat.

6.4. Yhteenvetoa menestyksestä

Tarkastelemieni seurojen kilpailullinen menestys voidaan jakaa ajallisesti kolmeen osaan: LaPa hallitsi 1970-lukua ja 1980-luvun alkua, LauTP vuosia 1984-1987 ja Kullervo 1980-

⁴⁰¹ ES 19.10.1993.

⁴⁰² ES 21.10.2001; Jalkapallokirja 1996.

⁴⁰³ Jalkapallojaoston pöytäkirja 26.4.1990, JoKuA.

⁴⁰⁴ Esim. Hannu Valtonen ei suostunut siirtymään LauTP:hen sen pelatessa I divisioonassa (Johtokunnan pöytäkirja 4.11.1986, LauTP:n arkisto, LKA).

luvun loppua ja 1990-luvun alkua. Vaikka seurat menestyivät aiempaa paremmin, jalkapallo ei pystynyt ottamaan johtavan lajin asemaa jääkiekolta.

LaPa pelasi yli 20 vuotta samalla sarjatasolla. Seura karsi kolmesti noususta I divisioonaan, mutta ei siinä onnistunut. LaPan pelaajamateriaali oli erittäin hyvä 1980-luvun alkuvuosina, joten sillä oli pitänyt pystyä nousemaan. Eräs syy epäonnistumisiin karsintaotteluissa oli pelaajien henkinen kestävyys. Se tuli ilmi monessa eri tilanteessa. Esimerkiksi LaPan aktiivinen kannattaja analysoi Futissanomissa: ”*Yhtenä syynä epäonnistumisiin nousukarsinnoissa Toivo Lintumäki näkee ihmeellisen hermoilun ja jännittämisen ratkaisupeleissä. Esimerkiksi Vaasan IFK:ta vastaan useampi mies pelasi alle taitojensa.*”⁴⁰⁵ Epäonnistumiset vaikuttivat varmasti pelaajien uskoon omista menestymismahdollisuuksistaan. LaPan työstä puuttui myös pitkäjänteisyyttä, sillä seura vaihtoi valmentajaa lähes vuosittain. Koska LaPa ei onnistunut käyttämään omaa tilaisuuttaan hyväkseen, muut seurat menivät kehityksessä LaPan edelle.

LauTP:n menestyksen taustalla oli seuran 1970-luvulla tekemä juniorityö sekä onnistuneet hankinnat. Ratkaiseva tekijä oli Kokon palkkaaminen valmentajaksi ja Slawutan saaminen joukkueeseen. Heidän johdollaan LauTP nousi seudun johtavaksi seuraksi. Ensimmäisenä I divisioona kautenaan seuralla oli loistava mahdollisuus nousta mestaruussarjaan. Sarjan loppussa LauTP kuitenkin menetti nousupaikkansa. Myös LauTP:n osalta yhtenä syynä epäonnistumiseen nähtiin pelaajien paineensietokyvyn puuttuminen ratkaisevissa paikoissa. Tulevina vuosina talous vaikutti liikaa toimintaan, eikä seura enää pystynyt säilyttämään asemiaan.

Joutsenen Kullervon ongelmana oli pitkään pelaajien vähyys, mihin osaltaan vaikuttivat ongelmat junioritoiminnassa. Kullervon pelaajilla oli kuitenkin potentiaalia nähtyä parempaan. Kullervo käytti hyväkseen lappeenrantalaisten seurojen taloudellisen tilanteen ja hankki alueen parhaat pelaajat noustuaan I divisioonaan. Kullervolla oli hyvä pelaajamateriaali 1990-luvun alussa. Vuonna 1992 oltiin lähellä nousua, mutta Kullervo hermoili johtoasemansa ennen kauden loppua.

Tarkasteluni perusteella voi päätellä, että lappeenrantalaisilla seuroilla ei ole ollut riittäviä henkisiä valmiuksia nousta pääsarjaan. Vaikka pelaajamateriaali on ollut riittävä, usko ei ole riittänyt loppuun saakka. Tähän vaikuttaa varmasti se, että Lappeenrannan seudulla ei ole ollut tarpeeksi voittamaan tottuneita pelaajia ja valmentajia.

7. Seurojen yhteistyö

7.1. ”Kyllä myö pärjätään itsekin”

Seurojen välinen yhteistyö oli hyvin vähäistä 1970-luvulla. Tähän vaikutti se, että seurojen toiminta oli varsin amatöörimäistä. Yhteistyön puuttumiseen vaikutti myös se, että seurojen toimintaan osallistui paljon vapaaehtoisia eli tekijöitä oli riittävästi. Esimerkiksi talkootoiminta oli hyvin aktiivista. Yhteistyöhön vaikutti myös politiikka. LauTP:n osalta oli vaikea kuvitella, että seura olisi tehnyt yhteistyötä oikeistolaisen joukkueen kanssa. Seurojen kesken ei myöskään ollut vielä merkittäviä pelaajasiirtoja. Yhteistyö painottui lähinnä junioritoimintaan ja turnausten järjestämiseen.

LaPan osalta 1970-luvun merkittävin yhteistyöhön liittyvä tapahtuma oli yhteistyöneuvottelu III divisioonassa pelaavan SaiPan kanssa lokakuussa 1972. Tuolloin oli tavoitteena perustaa jalkapalloilun erikoisseura paikkakunnan jalkapallotason nostajaksi. Tarkoituksena oli, että toimintaa ei olisi jatkettu LaPan tai SaiPan nimen alla, vaan olisi perustettu täysin uusi seura. Ongelmaksi neuvotteluissa muodostui talous. Seurat katsoivat, että II divisioonassa pelaavan joukkueen osalta ei olisi ongelmia, mutta III divisioonassa pelaavan joukkueen kustannukset arveluttivat seuroja. Ensimmäisen neuvottelun jälkeen molemmat seurat päättivät pohtia omia asemiaan.⁴⁰⁶ Seurat palasivat neuvotteluihin joulukuussa. Tuolloin SaiPan pelaajat kieltäytyivät yhteistyöstä. He halusivat pelata ainakin seuraavan kauden omalla joukkueellaan, koska he uskoivat pystyvänsä nousemaan. LaPa olisi ollut valmis uuden seuran perustamiseen. Seurat päättivät palata asiaan seuraavalla kaudella juhannuksen aikoihin, jolloin tilannetta harkitaisiin uudestaan, jos siihen olisi aihetta.⁴⁰⁷ Yhteistyöneuvotteluiden epäonnistuttua LaPan ja SaiPan välillä ei enää käyty vastaavanlaisia keskusteluja seurojen yhdistämisestä.

Jalkapallossa LaPa ryhtyi yhteistyöhön Rengas Pallon kanssa vuosikymmenen lopulla. RePas-ta tuli LaPan farmijoukkue.⁴⁰⁸ Muiden joukkueiden kanssa ei jalkapallossa juuri tehty yhteistyötä 1970-luvulla. Muista lajeista LaPalla oli hyvät suhteet Veiterään. Pelasihan osa seuran pelaajista talvella edelleen jääpalloa. Yhteistyöstä ei ollut muuten merkittävää hyötyä.

⁴⁰⁵ Futissanomat 18/1985.

⁴⁰⁶ ES 18.10.1972.

⁴⁰⁷ ES 20.12.1972.

⁴⁰⁸ Futissanomat 5/1979.

LauTP:n osalta vuosikymmenen merkittävin tapahtuma oli nuorisoturnauksen järjestäminen seuran juhluvuonna 1976. Ajatus nuorisoturnauksen järjestämisestä oli tullut esille Palloliiton Saimaan piirin syyskokouksessa syksyllä 1975. Tuolloin haluttiin uudistuksia piirin toimintaan. Pelikautta päätettiin pidentää järjestämällä nuorisoturnaus. Ajatuksen luojana oli LauTP:n valmentaja Juhani Partanen. Syksyllä 1976 järjestettiin LauTP:n ja Saimaan piirin toimesta ensimmäinen Saimaa-turnaus⁴⁰⁹. Toiseen turnaukseen tuli järjestäjäksi myös LaPa. Seurat jakoivat Lappeenrannan siten, että LauTP vastasi entisestä Lauritsalan kauppalan alueesta ja LaPa kaupungin länsipuolesta. Saimaa-turnauksesta tuli jokavuotinen yhteistyön kohde LaPan ja LauTP:n välille. Turnauksen laajentuessa järjestelyissä autoivat myös muut lappeenrantalaiset jalkapalloseurat, esimerkiksi Uus-Lavolan Pelipojat.⁴¹⁰

LauTP:n yhteistyö LaPan kanssa rajoittui hyvin pitkälti nuorisotoimintaan. Sen sijaan SaiPan kanssa käytiin keskusteluja yhteistyöstä jalkapallossa keväällä 1972. Keskusteluista ei seurannut mitään konkreettista.⁴¹¹ SaiPan kanssa LauTP:llä oli erittäin hyvät suhteet, sillä seurat olivat tehneet yhteistyötä jo aiemmin jääkiekossa. LauTP:n ja SaiPan yhteistyö näkyi parhaiten taloudessa, jossa seuroilla oli useita yhteistyöhankkeita, esimerkiksi jäähallin mainosmyynti.⁴¹² Seurojen välinen yhteistyö johti lopulta Saira ry:n perustamiseen vuonna 1982.⁴¹³ LauTP teki myös yhteistyötä muiden työväenseurojen kanssa varsinkin taloudellisissa asioissa 1970-luvulla.⁴¹⁴

Joutsenon Kullervo teki hyvin vähän yhteistyötä muiden seurojen kanssa 1970-luvulla. Poliittiset näkemykset estivät yhteistyön paikallisen Katajan kanssa.⁴¹⁵ Myöskään LaPan ja LauTP:n kanssa ei vielä ollut yhteisiä tapahtumia. Tähän vaikutti osaltaan se, että Kullervolla oli yleisseurana vakaa taloudellinen tilanne. Seuran ei tarvinnut tehdä yhteistyötä taloudellisissa asioissa. Yhteistyön puuttumiseen vaikutti varmasti myös kilpailullinen tilanne Lappeenrannan ja Joutsenon välillä varsinkin Kullervon noustua II divisioonaan vuosikymmenen loppupuolella.

⁴⁰⁹ Saimaa-turnaus on järjestetty vuodesta 1976 lähtien vuosittain. Se on Helsinki Cupin jälkeen Suomen toiseksi vanhin junioriturnaus (Arponen 2001, 3)

⁴¹⁰ Arponen 2001, 6-7.

⁴¹¹ Johtokunnan pöytäkirja 7.3.1972, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴¹² Johtokunnan pöytäkirja 4.8.1970, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴¹³ EK 17.3.1982.

⁴¹⁴ Esim. Johtokunnan pöytäkirja 23.4.1979, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴¹⁵ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

Yhteistyön kannalta 1970-lukua voi kuvailla itse pärjäämisen ajaksi. Kaikki seurat uskoivat vahvasti omaan toimintaansa ja haaveilivat menestyksekkästä tulevaisuudesta. Tämän takia yhteistyötä ei nähty tarpeelliseksi.

7.2. Yhteistyötä, riitoja ja yhdistyminen

Seurojen välisessä yhteistyössä tapahtui suuri muutos 1980-luvulla. Tähän vaikutti seurojen ammattimaistuminen ja hyvä kilpailullinen menestys. LauTP:n osalta poliittinen toiminta oli sallivampaa kuin aiempina vuosina, mikä mahdollisti laajemman yhteistyön oikeistoseurojen kanssa. Merkittävä vaikutus yhteistyön alkamiseen oli talousvaikeuksilla, jotka pakottivat seurakansat hakemaan säästöjä yhteistoiminnasta. Yhteistyötä tehtiin aluksi erityisesti kenttöolosuhteissa ja palaajasiirroissa. Yhteistyön kehittyminen johti lopulta LaPan ja LauTP:n välillä uuden seuran perustamiseen.

Ensimmäisiä yhteistyön muotoja seurojen kesken oli harjoittelu- ja kenttöolosuhteiden parantaminen. Yhteistyön aloittaminen oli helppoa, sillä asia kosketti kaikkia seuroja. Urheilupaikkojen rakentamisessa ja kunnossapidossa kunnilla oli ratkaiseva päätösvalta, joten seurojen täytyi saada tarpeeksi kannatusta kunnallispolitiikassa, jotta muutokset olivat mahdollisia. Kenttöolosuhteet olivat Lappeenrannassa ja Joutsenossa jalkapallon osalta keskinkertaiset kesällä ja huonot talvella. Talvella Lappeenrannan seudulla ei ollut muita harjoitusmahdollisuuksia kuin harjoittelu ulkona tai koulujen saleissa.

Lappeenrannassa LaPa ja LauTP tekivät yhteisiä ehdotuksia kaupungille harjoitusolosuhteiden parantamiseksi varsinkin 1980-luvun alkupuolella. Esimerkiksi vuonna 1980 kaupungille lähetetyn kirjeen aiheena oli kenttien kunnostus ja saneeraus.⁴¹⁶ Saman vuoden syksyllä LaPan ja LauTP:n puheenjohtajat Aarni Metsä ja Allan Pakarinen luovuttivat kaupungille kirjelmän, jossa toivottiin uuden nurmikentän⁴¹⁷ rakentamista, Lauritsalan kentän aitaamista ja jalkapallohallin rakentamista.⁴¹⁸ Kenttätilanne ei parantunut vaatimuksista huolimatta, esimerkiksi vuonna 1981 Lappeenranta menetti maaottelun, koska Kimpisen kentän kunto ei

⁴¹⁶ Johtokunnan pöytäkirja 25.9.1980, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴¹⁷ Lappeenrannassa oli vuonna 1981 15 jalkapalloseuralle vain kolme nurmikenttää. Vastaavasti Mikkelissä oli seitsemän nurmikenttää, vaikka jalkapalloseuroja oli vain 5 (5.11.1981, Ei lehden nimeä, LauTP:n arkisto, LKA).

⁴¹⁸ ES 30.9.1980.

ollut riittävä. Kentällä pelattiin talvella jääpalloa ja tämän takia nurmi kasvoi huonosti kesäisin.⁴¹⁹ Kenttätilanne parani vuonna 1983, jolloin Lauritsalan kentälle rakennettiin aita, mutta talviharjoittelumahdollisuudet pysyivät edelleen huonoina.⁴²⁰ Tilanteen parantamiseksi LaPa ja LauTP lähettivät kirjelmät eri valtuustoryhmille, liikuntalautakunnalle ja liikuntatoimistolle nurmikenttien ja jalkapallohallin tarpeesta marraskuussa 1983.⁴²¹

Kirjelmät eivät tuottaneet toivottua tulosta kaupunginhallinnossa, vaan talviharjoittelulosuhteet pysyivät surkeina myös tulevina vuosina. Esimerkiksi LauTP:n valmentaja Kokko kritisoi harjoittelulosuhteita Etelä-Saimaassa vuonna 1983: ”*Harjoittelulosuhteet ovat suurin este menestykselle. Nurmikenttiä on aivan liian vähän ja halli puuttuu.*”⁴²² LauTP:n johdolla yritettiin Lappeenrantaan saada maapohjahallia vuonna 1985.⁴²³ Kaupunki ei kannattanut tätäkään ehdotusta, koska kaupungin taloudellinen tilanne ei mahdollistanut hallin rakentamista. LaPa ja LauTP tekivät monia ehdotuksia olosuhteiden parantamiseksi 1990-luvun vaihteessa, mutta mikään niistä ei tuottanut tulosta. Esimerkiksi syksyllä 1993 pohdittiin Lavolan kaupunginosan hallihanketta. Ehdotus esiteltiin kaupungille marraskuussa 1994 Rakuunoiden, LauTP:n, LaPan ja Uus-Lavolan Peli-Poikien toimesta. Seurat olivat valmiita kunnostamaan käytetyn teollisuushallin jalkapallohalliksi, jos kaupunki olisi lähtenyt hankkeeseen mukaan. Seurat olivat jopa tehneet valmiit rakennuspiirustukset hallista. Suunnitelma ei toteutunut kaupungin tuen puuttumisen myötä.⁴²⁴ Lappeenrannan talviharjoittelumahdollisuuksia kuvattiin hyvin Etelä-Saimaassa: ”*Lappeenrannassa on yli 700 jalkapalloilijaa joilla ei ole talviharjoittelupaikkaa. – Lappeenranta on Kymen läänin suurin kaupunki. Siitä huolimatta lähimmät jalkapallon talviharjoitteluun sopivat hallit ovat naapurikaupungeissa eli Imatralla, Mikkelissä ja Kotkassa*”⁴²⁵

Myös Joutsenossa oli pulaa kunnollisista jalkapallokentistä ja talviharjoittelupaikoista. Jo 1970-luvun alkuvuosina Kullervo toivoi kunnollisia harjoitusolosuhteita edustusjoukkueelle. Tuolloin ongelmana oli se, että Joutsenon keskuskenttää käyttivät myös alasarjojen joukkueet. Keskuskenttä peruskorjattiin vasta vuonna 1980.⁴²⁶ Korjauksen takia Kullervo joutui pela-

⁴¹⁹ ES 4.11.1981.

⁴²⁰ Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirja 10.3.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴²¹ Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirja 21.11.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴²² ES 21.10.1983.

⁴²³ LauTP-lehti 3.5.1985, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴²⁴ ES 1.11.1994; Lavolan palloiluhallin hankeselvitys, LaPan arkisto.

⁴²⁵ ES 1.11.1994.

⁴²⁶ Toimintakertomus 1972, 1980, JoKuA.

maan kotiotteluitaan jopa Lappeenrannassa.⁴²⁷ Vaikka keskuskenttä peruskorjattiin, talviharjoitteluolosuhteet pysyivät huonoina. Kullervon kannalta ongelmaksi muodostui katetun katsomon puuttuminen. Kullervo vaati kuntaa rakentamaan katon katsomoon 1980-luvun loppuvuosina. Kunta ei toteuttanut Kullervon toivetta lehtikirjoittelusta huolimatta.⁴²⁸ Kullervo tarjoutui rakentamaan katetun katsomon talkootyönä 1990-luvun alkuvuosina, jos kunta olisi hankkinut tarvittavat varusteet.⁴²⁹ Lopulta katsomo saatiin katetuksi 1990-luvun alussa.⁴³⁰

Harjoitteluolosuhteiden lisäksi seurat tekivät yhteistyötä pelaajasiirroissa ja otteluiden järjestämisessä 1980-luvulla. Vuosikymmenen ensimmäisinä vuosina LaPan ja LauTP:n yhteistyö keskittyi lähinnä junioritoimintaan, jossa seuroilla oli aiempaa kokemusta Saimaa-turnauksen järjestämisestä. Yhteistyö näkyi erityisesti Lappeenrannan kaupunkijoukkueiden kokoamisessa. Lappeenranta pelasi kummikaupunkeja⁴³¹ vastaan nuorten jalkapallo-otteluita 1980-luvulla. Esimerkiksi LauTP ja LaPa järjestivät pohjoismaisen jalkapalloturnauksen Lappeenrannassa vuonna 1984.⁴³² Vaikka seurojen välinen yhteistyö toimi pääasiassa hyvin, myös ongelmia oli. LaPan valmentaja Kauko Luostarinen väitti vuonna 1981, että LauTP:n junioritoiminnan salaisuus on pelaajien värvääminen. Hänen mukaansa LauTP vei LaPalta 1-3 parasta junioria vuosittain.⁴³³ Pääasiassa seurojen välinen yhteistyö toimi kuitenkin varsin hyvin.

Kaikkien seurojen kesken yhteistyötä tehtiin vuonna 1983. Tuolloin LaPa, LauTP ja Kullervo lähettivät yhteisen kirjelmän Palloliittoon II divisioonan sarjaohjelmasta. Seurojen toivomuksena oli, että Palloliitto huomioisi kotiotteluiden päivämäärät ja kellonajat, jotta kaikilla seuroilla ei esimerkiksi olisi samana päivänä kotiottelua.⁴³⁴ Yleensä Palloliitto huomioi seurojen toivomukset. Kullervon ja LauTP:n välillä tehtiin myös muuta yhteistyötä. Vuonna 1985 LauTP teki aloitteen yhteistoiminnasta jalkapallon alalla. Aloitteen johdosta pidettiin yhteistoimintapalaveri LauTP:n ja Kullervon välillä.⁴³⁵ Yhteistyö näkyi käytännössä siten, että LauTP vuokrasi pelaajiaan tulevina vuosina Kullervolle. Seurat tekivät yhteistyötä myös kotiotteluiden mainostamisessa.⁴³⁶

⁴²⁷ Y-V 18.4.1980.

⁴²⁸ ES 30.4.1988.

⁴²⁹ Kultsu futis 3/1992; Y-V 12.3.1992.

⁴³⁰ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

⁴³¹ Lappeenrannan kummikaupunkeja olivat Norjan Drammen, Ruotsin Örebro ja Tanskan Kolding (Johtokunnan pöytäkirja 16.11.1983, LauTP:n arkisto, LKA.)

⁴³² Johtokunnan pöytäkirja 16.11.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴³³ Lehtileikkeet, ei päivämäärää, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴³⁴ Jalkapallojaoston pöytäkirja 7.12.1983, JoKuA.

⁴³⁵ Jalkapallojaoston pöytäkirja 11.2.1985, JoKuA.

⁴³⁶ Johtokunnan pöytäkirja 26.1.1984, LauTP:n arkisto, LKA.

Kullervon ja LaPan välinen yhteistyö oli toiminut jotenkuten 1980-luvun alkuvuosina. Seurojen välejä heikensivät pelaajasiirrot ja niistä maksetut korvaukset. Suurin riita seurojen kesken käytiin Tommi Viston siirron yhteydessä. Visto siirtyi keväällä 1990 LaPasta Kullervoon. Visto oli tehnyt sopimuksen LaPan kanssa vuonna 1987. Kullervon käsityksen mukaan Viston sopimuksessa oli pykälä, jonka mukaan hän pystyi siirtymään sopimuksen päätyttyä ilmaiseksi toiseen seuraan. LaPa piti kuitenkin kiinni oikeudestaan siirtokorvaukseen. Kullervon täytyi maksaa siirtokorvauksena 60 000 mk⁴³⁷, sillä muuten Visto ei olisi saanut pelioikeutta.⁴³⁸ Kullervo katsoi, että LaPa rikkoi solmimansa sopimuksen Viston kanssa ja haastoi LaPan raastuvanoikeuteen. Kullervo vaati LaPaa palauttamaan maksetun siirtokorvauksen korkoineen.⁴³⁹ Kullervolla piti asianajajien mukaan olla hyvät mahdollisuudet siirtokorvauksen takaisin saamiseen, mutta raastuvanoikeus hylkäsi Kullervon valituksen keväällä 1991.⁴⁴⁰ Kullervo ei tyytynyt päätökseen, vaan valitti edelleen hovioikeuteen, jossa tuomio pysyi muuttumattomana. Oikeusprosessi heikensi merkittävästi LaPan ja Kullervon välejä.⁴⁴¹

Oikeustapauksen lisäksi LaPan ja Kullervon välejä heikensi kesällä 1989 Lappeenrannassa käyty sarjaottelu, jossa LaPa peluutti edustuskelvotonta pelaajaa. Kullervo voitti ottelun protestin jälkeen, mikä oli suuri pettymys LaPalle.⁴⁴² Tapauksen jälkeen Kullervo laajensi yhteistyötään Imatran PaSan kanssa 1990-luvulla.⁴⁴³ LaPan ja Kullervon välillä tehtiin yhteistyötä vasta vuonna 1995, jolloin Kullervon b-juniorijoukkue pelasi sm-sarjassa. Joukkueeseen kuului kolme LaPan pelaajaa.⁴⁴⁴

Samoihin aikoihin kun LaPa ja Kullervo riitelivät Viston siirtokorvauksesta, LauTP ja LaPa lähestyivät toisiaan. Molemmat seurat olivat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin, minkä takia yhteisen joukkueen perustaminen tuli ajankohtaiseksi. Muutos seurojen asenteessa tapahtui varsin nopeasti, sillä vielä vuonna 1983 LauTP kommentoi joukkueiden yhdistymistä seuraavanlaisesti LauTP-lehdessä: ”*On ajateltu kahden kaupungin joukkueen yhdistämistä, seuroilla on kuitenkin oma historiansa. Sen sijaan yhteistyötä on lisättävä. Peruslähtökohtana on seurojen itsenäinen asema.*”⁴⁴⁵

⁴³⁷ Vuoden 1990 60 000 markkaa vastaa 12 886 euroa vuoden 2005 rahassa (www.nordea.fi, rahanarvonkerroin.)

⁴³⁸ Jalkapallojaoston pöytäkirja 26.4.1990, JoKuA.

⁴³⁹ Joutsenon Kullervo/Lappeenrannan Pallo, perusteettoman edun palautus 5.3.1991, LaPan arkisto.

⁴⁴⁰ Jalkapallojaoston pöytäkirja 20.6.1990, JoKuA; Joutseno 25.4.1991.

⁴⁴¹ Matti Hätösen haastattelu 10.3.2006.

⁴⁴² Futissanomat 26/1989.

⁴⁴³ Jalkapallojaoston pöytäkirja 15.10.1990, JoKuA.

⁴⁴⁴ Etelä-Karjalan Urheilu 1995, 39.

⁴⁴⁵ LauTP-lehti 23.9.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

LaPa ja LauTP aloittivat neuvottelut yhteisestä seurasta 1980-luvun lopussa. Ensimmäiset tapaamiset olivat hyvin tunnustelevia ja nopeita, sillä seurat eivät vielä olleet valmiita tekemään luovutuksia. Esimerkiksi LaPa vaati pelaamista LaPan nimellä ja LauTP vastaavasti omalla nimellään. Muita ongelmia neuvotteluissa olivat taloudelliset asiat ja pelaajaoikeudet. Syksyllä 1990 seurat kävivät tosissaan neuvottelemaan seurojen yhdistämisestä.⁴⁴⁶ Neuvottelut etenivät aluksi hitaasti, mutta lopulta LaPa ja LauTP pääsivät sopimukseen FC Lappeenrannan perustamisesta maaliskuussa 1991.⁴⁴⁷ Seurojen yhdistämistä perusteltiin sillä tosiasialla, että Lappeenrannan seudun talouselämän tuki ei enää riittänyt pitämään kahta II divisioonan joukkuetta toimintakykyisenä.⁴⁴⁸

Seurojen puheenjohtajat suhtautuivat yhdistymiseen myönteisesti. LauTP:n puheenjohtaja Ilkka Westergren kommentoi yhdistymistä Etelä-Saimaassa: ”*En voi käsittää miksi emme aikaisemmin saaneet tätä aikaisiksi. Olemme vuodesta toiseen kilpailleet samoista pelaajista, katsojista ja tukijoista. Mielestäni Lappeenrannassa ei ole tilaa kahden ylemmän tason jalkapalloseuralle.*”⁴⁴⁹ LaPan puheenjohtaja Vesa Kourula puolestaan kommentoi yhdistymistä seuraavasti: ”*Nyt ollaan oikealla tiellä. Lappeenrantalaisen jalkapallon kehittämiseksi on löydetty monien keskustelujen jälkeen oikea ratkaisu.*”⁴⁵⁰ Yhdistyminen herätti vastareaktioita seurojen vanhoissa kannattajissa. Esimerkiksi LauTP:n kannattajat pelkäsivät yhdistymisen merkitsevän seuran toiminnan loppumista.⁴⁵¹ Seurojen puheenjohtajat vakuuttivat, että yhdistyminen koskee pelkästään edustusjoukkueita. Perusseuroja ei oltu missään vaiheessa kokonaan yhdistämässä.⁴⁵²

Vaikka FC Lappeenranta perustettiin myönteisessä ilmapiirissä, seuran toiminta jäi lyhytaikaiseksi. Alun perin tarkoituksena oli, että FC Lappeenranta olisi muodostanut uuden haasteen seudun johtavalle joukkueelle Joutsenon Kullervolle. Näin ei kuitenkaan käynyt. FC Lappeenrannan ja Kullervon välillä ei ollut myöskään merkittävää yhteistyötä. Tähän osaltaan vaikutti varmasti LaPan ja Kullervon välinen oikeudenkäynti. Vaikka yhteistyötä ei juuri ollut, Kullervo korosti yhteistyön merkitystä Kultsu-futis lehdessä vuonna 1993: ”*Ydinalueen yhteistyötä tarvitaan, jos pitemmällä tähtäimellä Etelä-Karjalassa aiotaan pelata pääsarjata-*

⁴⁴⁶ ES 25.11.1991.

⁴⁴⁷ FC Lappeenrannan perustamissopimus 22.3.1991, FC LPR:n arkisto.

⁴⁴⁸ LauTP-lehti 1.5.1991, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴⁴⁹ ES 26.3.1991.

⁴⁵⁰ LauTP-lehti 1.5.1991, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴⁵¹ LauTP-lehti 1.5.1991, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴⁵² ES 15.3.1991.

solla ja menestyä. Kullervo toivoo naapuriseurojen menestyvän, sillä leveä taso takaa koko maakunnan jalkapallon hyvinvoinnin.”⁴⁵³

Seurojen välinen yhteistyö oli hyvin värikästä 1980- ja 1990-luvuilla. Ensimmäiset yhteistyöhankkeet koskivat kenttä- ja harjoitteluolosuhteita. Seuraavaksi aiheeksi nousivat pelaajasiirrot, joissa oli suuria epäselvyyksiä varsinkin LaPan ja Kullervon välillä. Muiden seurojen kohdalla vastaavia ongelmia ei ollut. Epäselvyyksien vuoksi Kullervo suuntasi yhteistyönsä Imatran suuntaan. Vastaavasti FC Lappeenranta muodosti uuden ryhmittymän Lappeenrantaan. Lappeenrannan ja Joutsenon välinen yhteistyö heikentyi 1990-luvun alussa muutamaksi vuodeksi. Yhteistyöhön palattiin jälleen 1990-luvun puolivälissä, jolloin Rakuunat pelasi FC Lappeenrannan paikalla.

Tarkasteltaessa seurojen välistä yhteistyötä on huomattavissa, että Lappeenrannan ja Joutsenon välillä ei juuri ollut yhteistyötä. Tämä on kenties yksi syy siihen, miksi Lappeenrannan seudulle ei saatu kunnollista hallia talviharjoittelupaikaksi. Yhteistyön vähyyteen vaikutti myös se, että Lappeenrannan ja Joutsenon välillä oli tiukka kilpailuasema koko tarkastelujakson ajan. Sen sijaan lappeenrantalaisten seurojen välinen yhteistyö laajeni 1980-luvulla ja johti lopulta seurojen yhdistämiseen. On kuitenkin muistettava, että yhdistymisen todellinen syy oli seurojen taloudelliset vaikeudet. Jos seurat eivät olisi velkaantuneet, yhdistymistä tuskin olisi tapahtunut.

7.3. Halu menestyä?

Ilman todellista menestymisen halua on urheilussa vaikea saavuttaa hyviä tuloksia. Menestyminen on monen eri tekijän summa. Se vaatii taloudellista tukea, hyvän organisaation ja valmentajan, hyvät pelaajat ja harjoitteluolosuhteet, halun menestyä sekä loppujen lopuksi myös tuuria. Jos pelaajilta ja seuroilta puuttuu todellinen kunnianhimo, menestyminen on vaikeaa.

Tutkimuksen tarkasteluaikana kaikille seuroille yhtenäinen piirre oli paremman menestyksen tavoittelu. Seurojen tavoitteena ja unelmana oli nousu ylimmälle sarjatasolle. Varsinkin 1980-luvulla kilpailutilanne Lappeenrannan seudulla oli erittäin tiukka. Tuolloin kaikki kolme seuraa tavoittelivat seudun johtavan joukkueen asemaa. Menestymisen varmistamiseksi seurat

⁴⁵³ Kultsu-futis 5/1993, JoKuA.

palkkasivat ulkomaalaisia pelaajia ja hankkivat ammattivalmentajia. Myös seurojen organisaatioita vahvistettiin palkkaamalla toiminnanjohtajia sekä valmennuspäälliköitä. Seurat olivat valmiita ottamaan taloudellisia riskejä menestyäkseen, mikä johti lopulta seurojen velkaantumiseen.

Seurojen menestyksen halusta kertovat LauTP:n ja Kullervon kommentit. Vuonna 1983 LauTP-lehdessä mainitaan: ”*Lappeenrantalaiset seurat ovat olleet varovaisia jalkapallossa. LauTP asettaa tavoitteet ylös, vaikka jalkapallon arvostus on vähäistä kaupungissa.*”⁴⁵⁴ Vastaavasti Kultsu-futiksessa kommentoidaan Kullervon tavoitteita vuonna 1992: ”*Seuraavalla kaudella Kullervo ei ole enää yllättäjä. Pistesijat ja putoamiskamppailut eivät enää tyydytä. Laman aikana on uskallettava panostaa, sillä vain rohkeat voivat menestyä*”⁴⁵⁵

Kilpailullisesti Lappeenrannan seudun joukkueet menestyivät varsin hyvin. Jokaisella joukkueella oli oma etsikkoaikansa. Tärkein saavutus eli nousu ylimmälle sarjatasolle jäi silti saavuttamatta. Tavoitteen epäonnistumiseen on monia syitä. Lappeenrannan seudun joukkueille oli tyypillistä henkisen kestävyuden riittämättömyys. Sarjan lopussa menetettiin johtopaikka tai karsintaotteluissa epäonnistuttiin. Pettymykset vaikuttivat seurojen organisaatioihin, esimerkiksi LaPan historiikissa kommentoidaan seuran tilannetta 1980-luvulla: ”*1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla tehtiin rohkeita, suuria ratkaisuja jalkapalloilun kehittämiseksi ja nostamiseksi ylemmälle tasolle paikkakunnallamme. Saavuttamatta jääneet sarjanousut aiheuttivat kuitenkin pikku hiljalleen tekijöissä myöskin henkisen loppuun palamisen – ei löytynyt enää riittävästi vastuunkantajia ja uudelleen rakentajia.*”⁴⁵⁶

Henkisen kestävyuden lisäksi seurojen menestymättömyyttä voi perustella huonoilla harjoitteluolosuhteilla. Esimerkiksi Kullervon menestyksekkäin pelaaja Hannu Valtonen arvioi suurimmaksi menestyksen esteeksi Etelä-Karjalassa jalkapallohallin puuttumisen.⁴⁵⁷ Lappeenrannan seudun talviharjoittelumahdollisuudet olivat todella huonot koko tarkastelujakson ajan. Seurat eivät pystyneet vaikuttamaan riittävästi poliitikkoihin harjoitteluolojen parantamiseksi. Toisaalta huonoista harjoitusolosuhteista saatiin helposti tekosyy, johon voitiin aina tarvittaessa vedota. Esimerkiksi Joensuussa harjoitusolosuhteet olivat vielä Lappeenrannan seutuakin huonommat. Joensuussa ei ollut talviharjoitus mahdollisuuksia ja kesälläkin oli

⁴⁵⁴ LauTP-lehti 23.9.1983, LauTP:n arkisto, LKA.

⁴⁵⁵ Kultsu-futis 3/1992, JoKuA.

⁴⁵⁶ Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005 2005, 3.

⁴⁵⁷ ES 24.12.1988.

käytössä vain kaksi nurmikenttää.⁴⁵⁸ Olosuhteista huolimatta Karelian Pallo oli lähellä nousta mestaruussarjaan vuonna 1984.⁴⁵⁹

Lappeenrannan seudulla ongelmana nähdään myös todellisen jalkapallokulttuurin puuttuminen. Esimerkiksi LaPan pelaaja Jussi Kosonen vertasi Futissanomissa vuonna 1981 Lappeenrantaan, Mikkeliä ja Kotkaa seuraavalla tavalla: ”*Mikkelissä monesti ajattelin, että miksei vastaava onnistunut Lappeenrannassa. Siellä on jalkapallokulttuuria.. Meillä on kyllä pitkä matka esimerkiksi siihen, missä Kotkassa ollaan. Siellä nimittäin on ihan ainutlaatuinen tunnelma.*”⁴⁶⁰ Kososen kommentteista huolimatta Lappeenrannan seudulla oli havaittavissa todellista jalkapallokulttuuria 1980-luvulla paikallispuolelisen aikoihin. Tuolloin jalkapallo kiinnosti yleisöä. Innostui hiipui 1980-luvun lopulla seurojen menestyksen heikentyessä.

Myös seurojen yhteistyön tehostamisella olisi saatettu saavuttaa parempia kilpailullisia tuloksia. Varsinkin 1980-luvulla Lappeenrannan seudun pelaajista olisi todennäköisesti pystytty kokoamaan yksi pääsarjatasolla pelaava joukkue. Yhden huippujoukkueen kokoaminen oli kuitenkin mahdotonta. Hannu Valtonen kommentoi asiaa seuraavanlaisesti vuonna 1988: ”*Yksi seura on utopiaa. Kukaan ei halua luopua junioreistaan. Seurojen johtajat romuttavat hankkeen.*”⁴⁶¹ Samanlainen ajattelutapa oli olemassa vielä vuonna 1995. Tuolloin Rakuunoiden ja Kultsun puheenjohtajat keskustelivat yhdistämisestä seuraavanlaisesti: ”*Rakuunoiden ja Kultsun yhdistäminen ei auttaisi, pelaaja-aines tasaista, olisiko paperilla parempi ryhmä parempi myös kentällä?*”⁴⁶²

Tarkastelemieni seurojen toiminnasta voi tehdä sen johtopäätöksen, että seurat todella halusivat menestyä ja tekivät töitä sen eteen. Menestymättömyys oli monen asian summa, mutta pelaajien ja valmentajien halusta ja tahdosta se ei jäänyt kiinni.

⁴⁵⁸ Ilmanen & Itkonen 2000, 123.

⁴⁵⁹ Nevala 1988, 45.

⁴⁶⁰ Futissanomat 10/1981.

⁴⁶¹ ES 24.12.1988.

⁴⁶² Etelä-Karjalan urheilu 1995, 74-75.

8. Lopuksi

Lappeenrannan ja Joutsenon jalkapalloilu pitää sisällään monia mielenkiintoisia taloudellisia, yhteisöllisiä ja kilpailullisia muutoksia vuosina 1970-1993. Taloudellisesti seurojen toiminnassa tapahtui suuri muutos. Vielä 1970-luvulla seurat saivat suurimman osansa tuloistaan pienistä tulonlähteistä. Vastaavasti suurimmat kulut aiheutuivat matkakustannuksista. Seurojen taloudellista toimintaa kuvastaa parhaiten kansanliikkeen taso. Seurojen toiminta ammattimaistui 1980-luvulla. Muutoksen myötä tärkeimmäksi tulonlähteeksi tuli yrityselämän tuki. Suurimmiksi kuluiksi tulivat puolestaan pelaajapalkkiot, siirtokorvaukset ja velkaantumisen myötä lainojen korot.

Ammattimaistumisen myötä Lappeenrannan seudun yrityselämän tuki ei riittänyt tukemaan kaikkia jalkapalloseuroja. Tämän johdosta LaPa ja LauTP velkaantuivat pahasti 1980-luvulla. Velkaantuminen johti lopulta FC Lappeenrannan perustamiseen. FC Lappeenrannan taloudellinen tilanne oli perustamisesta lähtien heikko. Seura ei pystynyt ylläpitämään talouttaan, joten seuran toiminta jäi vain kahden vuoden pituiseksi. Myös Joutsenon Kullervon jalkapallojaosto teki tappiota 1980-luvulla. Pääseura pystyi kuitenkin antamaan jalkapallojaostolle taloudellista tukea aina tarvittaessa. Pääseuran tuki johti siihen, että muut jaostot painostivat Kullervon organisaatiomuutoksiin. Muutoksista huolimatta Kullervon taloudellinen asema oli vakaa 1990-luvun alkuvuosina, sillä seuralla oli paljon tukijoita Joutsenossa.

Verrattaessa seurojen taloudellista kehitystä yleiseen seuratoiminnan kehittymiseen ei suuria eroja ole havaittavissa. Seurojen toiminta kehittyi pitkälti yleisen mallin mukaisesti. Seurojen tärkeimmät tulonlähteet olivat talkoot, yrityselämän tuki, kuntien avustukset, kotiotteluiden lipunmyynti sekä pelaajasiirroista saadut siirtokorvaukset. Lisäksi Kullervo sai tukea Tuki ry:ltä. Kotiotteluiden yleisömäärät pysyivät hyvinä aina 1980-luvun puoliväliin saakka. Tämän jälkeen huonot yleisömäärät tuottivat seuroille pettymyksiä.

Verrattaessa jalkapalloseurojen taloutta SaiPaan ja Veiterään seurojen välillä oli selkeät erot. SaiPa oli alueen ainoa huippu-urheiluseura, joka keräsi suurimman liike-elämän tuen. Veiterään verrattuna jalkapalloseurojen taloudellinen tilanne oli hyvä. Varsinkin 1980-luvun alussa LaPan ja LauTP:n talous olisi mahdollistanut nousun pääsarjaan. Seurojen velkaantuessa pääsarjaan nouseminen ei enää vaikuttanut todennäköiseltä. Vastaavasti Kullervon taloudellinen tuki olisi mahdollistanut nousemisen 1990-luvun alkuvuosina.

Poliittisessa edustuksessa oli seurojen keskuudessa suuria eroja. LauTP:llä ja Kullervolla oli vankka poliittinen edustus kunnallishallinnossa. LaPa sen sijaan pyrki olemaan poliittisesti sitoutumaton. Tämän takia seuralla ei juuri ollut poliittista tukea. FC Lappeenrannalla oli takanaan poliittista tukea sekä oikeisto- että vasemmistopuolueista. Tästä huolimatta seuran toiminnassa oli ongelmia. Käytännössä seurojen poliittisten tukijoiden vaikutus näkyi parhaiten LauTP:n kohdalla. Muut seurat eivät merkittävästi hyötäneet poliittisista edustajistaan.

Kuntien jakamissa toiminta-avustuksissa ei ollut havaittavissa suuria eroja seurojen kesken. Lappeenrannassa LaPa ja LauTP saivat lähes joka vuosi yhtä suuret avustukset. Kullervon avustukset olivat suurempia, mutta ne myönnettiin pääseuralle. Todellisuudessa jalkapallojaoston avustukset olivat lähellä lappeenrantalaisia seuroja. Kuntien jakamat toiminta-avustukset olivat vain pieni osa seurojen saamista avustuksista. Suurin osa seurojen saamasta tuesta tuli muista avustuksista. Avustukset kattoivat seurojen kokonaisbudjeteista 6- 30 % vuodesta riippuen. Verrattaessa jalkapalloseurojen avustuksia SaiPaan ja Veiterään, jalkapalloseurat menestyivät yllättävän hyvin, sillä avustuksissa ei ollut havaittavissa suuria eroja.

Kilpailullisesti seurat eivät saavuttaneet 1970-luvun alkuvuosina suurta menestystä. Aikaa voikin kuvata tasaiseksi eteenpäin menon kaudeksi. Seurat siirtyivät amatöörimäisestä harjoittelusta kohti ammattimaisempaa toimintaa. Menestystä saavutettiin vuosikymmenen lopulla, jolloin Kullervo nousi II divisioonaan ja LaPa karsi noususta I divisioonaan.

Jalkapallossa Lappeenrannan seudun kulta-aika oli 1980-luvun alussa. Tuolloin harjoittelusta tuli hyvin ammattimaista, seurat kävivät ulkomaanleireillä sekä hankkivat pelaajia niin Suomesta kuin ulkomailta. Panostukset toivat tulosta sillä, kaikki seurat menestyivät hyvin sarjoissaan. Lisäpanosta sarjoihin toivat paikallisottelut. Vuonna 1984 kaikki seurat pelasivat ensimmäisen kerran samassa sarjassa. Kauden jälkeen LauTP:stä tuli alueen johtava seura. LauTP ei kuitenkaan pystynyt nousemaan mestaruussarjaan hyvästä mahdollisuudesta huolimatta.

Vuosikymmenen loppupuolella taloudelliset vaikeudet vaikuttivat LaPan ja LauTP:n toimintaan. Tämän seurauksena Kullervo otti alueen johtavan seuran aseman. Kullervo nousi I divisioonaan ja hankki alueen parhaat pelaajat itselleen. Kullervo olikin lähellä nousta Veikkausliigaan 1990-luvun alussa.

Suurimmaksi menestyksen esteeksi muodostui pelaajien henkisen kestävyuden riittämättömyys. Ratkaisevilla hetkillä pelaajat eivät pystyneet pelaamaan omien taitojensa edellyttämällä tavalla. Jo varmalta näyttäneet sarjanousut menetettiin kauden viimeisissä otteluissa. Tähän vaikutti varmasti se, että Lappeenrannan seudulla ei ole jalkapallossa koskaan saavutettu suurta menestystä. Seurojen toiminnasta puuttui myös tarvittavaa pitkäjänteisyyttä. Varsinkin LaPa vaihtoi valmentajaa lähes vuosittain. Toisaalta seurat saavuttivat parhaan menestyksensä silloin, kun valmentajat tulivat Lappeenrannan seudun ulkopuolelta.

Jos jalkapallon kilpailullista menestystä vertaa jääkiekkoon ja jääpalloon, jalkapallo paransi selkeästi omia asemiaan 1980-luvulla. Kilpailullisesti kaikki lajit menestyivät hyvin 1980-luvun alkuvuosina. Sen sijaan 1990-luvun vaihteessa jalkapallolla olisi ollut mahdollisuus parantaa omaa asemaansa jääkiekon ja jääpallon menestyessä huonosti. Lappeenrannassa tämä ei onnistunut, mutta Kullervo sen sijaan menestyi entistä paremmin.

Seurojen välisessä yhteistyössä tapahtui suuri muutos 1980-luvun vaihteessa. Vielä 1970-luvulla yhteistyö oli hyvin vähäistä, koska seurojen toiminta oli aktiivista. Myös politiikka vaikutti seurojen toimintaan varsinkin LauTP:n tapauksessa. Muutos yhteistyössä tapahtui seurojen ammattimaistumisen myötä. Ensin yhteistoimintaa tehtiin harjoitteluolosuhteisiin ja sarjaohjelmiin liittyvissä asioissa. Yhteistyö ei tuottanut tuloksia, vaan harjoitteluolosuhteet pysyivät huonoina talvisin. Yhteistyötä tehtiin myös pelaajasiirroissa, nuorisjoukkueissa ja taloudellisissa asioissa.

Seurojen välinen yhteistyö ei toiminut ongelmitta. Varsinkin LaPan ja Kullervon väliset suhteet olivat huonot. Muiden joukkueiden keskuudessa vastaavia ongelmia ei ollut. LaPan ja LauTP:n yhteistyö johti lopulta yhteisen edustusjoukkueen muodostamiseen. Tosin ilman taloudellisia vaikeuksia yhteistä joukkuetta tuskin olisi syntynyt. Yhteistyön kannalta on mielenkiintoista, että todellisuudessa Lappeenrannan ja Joutsenon kesken ei yhteistyötä juuri ollut. Vaikka yhteistyön nimeen puhuttiin, käytäntö oli jotain muuta. Yhteistyön puuttumiseen vaikutti varmasti seurojen keskinäinen kilpailu.

Lappeenrannan seudulta ei ole koskaan onnistuttu nousemaan jalkapallossa pääsarjatasolle. Syynä tähän on nähty todellisen menestyksen halun puuttuminen, huonot harjoitusolosuhteet, taloudelliset resurssit sekä henkisen kestävyuden ja yhteistyön puuttuminen. Menestyksen puuttumista ei pysty selittämään pelkästään taloudellisilla resursseilla. Huonot harjoitusolo-

suhteet ovat varmasti yksi suurimpia syitä, mutta toisaalta niihin on aina tarvittaessa helppo vedota. Paremmalla seurojen välisellä yhteistyöllä harjoitusolosuhteisiin olisi ollut helpompi saada muutoksia. Menestymättömyyttä ei pysty selittämään myöskään halun puuttumisena, sillä seurat panostivat ja ottivat taloudellisia riskejä menestyäkseen. Suurimmaksi syyksi muodostuvat henkisen kestävyuden ja yhteistyön puuttuminen.

9. Lähdeluettelo

Painamattomat lähteet

Joutsenon Kotiseutuarkisto

- Joutsenon Kullervon Tuki ry

Joutsenon kunnanarkisto (JKA), Joutseno:

- Liikuntalautakunnan pöytäkirjat 1981-1992
- Kunnalliskertomus 1992-1993
- Urheilulautakunnan pöytäkirjat 1970-1980
- Vapaa-aikalautakunnan pöytäkirjat 1993

Lappeenrannan kaupunginarkisto (LKA), Lappeenranta:

- Kunnalliskertomus 1968-1993
- Lauritsalan Työväen Palloilijat (LauTP)
 - Jaosten ja toimikuntien pöytäkirjat 1976-1979
 - Johtokunnan pöytäkirjat 1964-1989
 - Kirjetoisteet 1957-1992
 - LauTP-lehti 1982-1996
 - Palloviesti LauTP 50-vuotta juhlaulkaisu 1996
 - Saapuneet kirjeet 1963-1987
 - Siirtosopimukset 1985-1987
 - Talousarvioesitykset 1974-1992
 - Tilintarkastuskertomukset 1985-1990
 - Toimintakertomukset 1946-1988
 - Toimintasuunnitelmat 1974-1992
 - Veroasioihin liittyvät asiakirjat 1986-1992
 - Vuosi- ja syyskokousten pöytäkirjat 1980-1987
 - Välähdyksiä alkuvuosilta, Ruokonen 1996
- Liikuntalautakunnan pöytäkirjat 1981-1992
- Urheilulautakunnan pöytäkirjat 1970-1980
- Vapaa-aikalautakunnan pöytäkirjat 1993-1994

- Joutsenon Kullervon arkisto (JoKuA), Joutseno
 - Jalkapallojaoston pöytäkirjat 1983-1990
 - Kultsu-futis 1992-1993
 - Kullervo ry:n kokoukset 1980-1993
 - Kun jalkapallo tuli Joutsenoon, Pertti Vuori
 - Sopimus yhteistoiminnasta Joutsenon Kullervon seurayhtymässä 11.3.1992
 - Toimintakertomukset 1970-1986

Yksityisarkistot

- Vesa Kourulan yksityisarkisto. FC Lappeenranta (FC LPR)
 - FC Lappeenrannan kokoukset 1991-1993
 - FC Lappeenrannan pöytäkirjat 1991-1993
 - FC Lappeenrannan infotilaisuus 14.11.1991
 - FC Lappeenrannan perustamissopimus 22.3.1991
 - Johtokunnan kokoukset 1991-1993
- Vesa Kourulan yksityisarkisto. Lappeenrannan Pallo (LaPa)
 - Futissanomat 1977-1991
 - Sekalaiset asiakirjat (käsiohjelmat, sopimukset, hankeselvitykset)
 - Toimintakertomukset 1983-1991
 - Toimintasuunnitelma 1985
 - Tuloslaskelma 1983

Haastattelut

- Juha Hirvosen yksityiskokoelma.
 - Hätönen, Matti, 10.3.2006. Joutsenossa haastattelijana Juha Hirvonen.
 - Kourula, Vesa, 12.3.2006. Lappeenrannassa haastattelijana Juha Hirvonen.
 - Westergren, Ilkka, 11.3.2006. Lappeenrannassa haastattelijana Juha Hirvonen.

Lehdet

Etelä-Karjala (EK)

Etelä-Karjalan Urheilu

Etelä-Saimaa (ES)

Joutseno

Lappeenrantalainen

Karjalan Urheilu-väen joulu

TUL-lehti

Ylä-Vuoksi (Y-V)

Painetut lähteet

Jalkapallokirja vuosilta 1956 ja 1970-1996. Suomen Palloliiton julkaisu. Helsinki.

Tilastokeskus 2003. Suomen tilastollinen vuosikirja 2003. Gummerus, Jyväskylä 2003.

Kirjallisuus

Arponen, Antti O. 2000. Veiterän vaiheet. Jääpallon historia Lappeenrannassa ennen vuotta 1950 ja varsinkin sen jälkeen. Lappeenrannan Kirjapaino Oy, Lappeenranta.

Arponen, Antti O. 2001. Makeita voittoja, karvaita tappioita. Jalkapallon Saimaa-turnaus 1976-2000. Lappeenrannan kirjapaino Oy, Lappeenranta.

Hakuli, Seppo 1974. Viipurista Saimaan piiriin. Narukerästä nahkakuulaan. Suomen Palloliiton Saimaan piiri 1924-1974. Saimaan Kirjapaino, Lappeenranta.

Henttilä, Seppo 1984. Suomen työläisurheilun historia II. Työväen urheiluliitto 1944-1959. Karisto Oy ja Työväen Urheiluliitto, Hämeenlinna.

Henttonen, Ilkka 1971. Lappeenrannan jää- ja jalkapalloilu 1910-1970. Historiallis-sosiologinen tutkimus. Helsingin yliopiston Suomen ja Skandinavian historian pro gradu-tutkielma. Helsinki.

- Herranen, Timo 1989. Lappeenrannan kaupungin historia 1917-1966. Gummerus, Jyväskylä.
- Hietala, Esko ja Vuori, Pertti 1989. Joutsenon Kullervo 1914-1989. Etelä-Saimaan kustannus Oy, Lappeenranta.
- Ilmanen, Kalervo ja Itkonen, Hannu 2000. Kansalaisten liikuttajat. Kansalaistoimijat ja kunnat liikuntapalvelujen tuottajina Pohjois-Karjalassa. Kiteen Paino Ky, Joensuu.
- Itkonen, Hannu 1996. Kenttien kutsu. Tammer-Paino Oy, Tampere.
- Itkonen, Hannu ja Kortelainen, Jarmo 1999. Rantakentältä maailmalle – Kiteen pesäpallo, lajikulttuuri ja yhteiskunta. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 146, Helsinki.
- Joukkuepelejä 60 vuotta LaPa 1945-2005, 2005. Toimitus LaPa team, Lappeenranta.
- Kanerva, Juha et.al. 2003. Jalkapallon pikkujättiläinen. WSOY, Helsinki.
- Kiukas, Jarkko 1992. Jalkapallokulttuurin alueellinen leviäminen Suomessa. Sarjatoiminta ja sen painopistealueet eri ajanjaksoina. Joensuun yliopiston Aluemaantieteen pro gradu-tutkielma. Joensuu. (painamaton)
- Lakka, Pekka 1998. Saipa – idän jättiläinen. Gummerus, Jyväskylä.
- Lappeenrannan Pallo R.Y. 1945-1965, 1965. Kansalliskirjapaino Osakeyhtiö, Lappeenranta.
- Leistola, Jukka-Pekka 2000. Pelintekijät. SPL:n ja TUL:n suhteet 1919-1955. Joensuun yliopistossa Suomen historian pro gradu-tutkielma. Joensuu. (painamaton)
- Lindholm, Sakari 1945. Vaiherikkaiden vuosien varrelta 1885-1945. Urheilu- ja liikuntakasvatustoimintaa Etelä-Saimaan seudulta. Ylä-Vuoksen Kirjapaino Oy, Imatra.
- Nevala, Arto 1988. Suomen Palloliiton Joensuun Piiri r.y. 1938-1988. Raimonpaino, Joensuu.

Perko, Touko 1991. Suomalainen Urheilulehdistö. Teoksessa Suomen lehdistön historia 9. Toim. Tommila, Päiviö. Gummerus, Jyväskylä.

Ropponen, Jari 1997. Joutsenon historia. Gummerus, Jyväskylä.

Suomen Palloliitto 1907-1957 1957. Toim. Linnavuori, T. Suomalaisen Kirjallisuuden Kirjapaino, Helsinki.

Tenhunen, Tuomo 2002. Potkupalloa vai vihreän veran shakkia. Mikkiläinen edustusjalkapalloilu 1970-luvulla. Joensuun yliopistossa Suomen historian pro gradu-tutkielma. Joensuu. (painamaton)

Valtanen, Aki 1996. Vihreän veran shakkipeli. Jalkapallon harrastuspohja ja kilpatoiminta Suomessa 1944-1952. Joensuun yliopistossa Suomen historian pro gradu-tutkielma. Joensuu. (painamaton)

Vasara, Erkki 2004. Valtion liikuntahallinnon historia. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Elektroniset lähteet

Suomifutis 1997. Suomen Palloliitto. CD-ROM. Helsinki.

Sähköiset lähteet

Nordea. Rahanarvonkerroin. <http://www.nordea.fi/sitemod/default/index.aspx?pid=702504>. Tieto otettu 28.2.2006. (Sivuilla ei päivitysmerkintää)

Lyhenteet

DEVA	Demokraattinen Vaihtoehto
FC LPR	FC Lappeenranta
FIFA	Federation Internationale de Football Association
FinnPa	Finnairin Palloilijat
HIFK	Helsingfors Idrottsföreningen Kamraterna
HJK	Helsingin Jalkapallo Klubi
KES	Keskusta Puolue
KOK	Kansallinen Kokoomus
KTP	Kotkan Työväen Palloilijat
LaPa	Lappeenrannan Pallo
LauTP	Lauritsalan Työväen Palloilijat
LIB	Liberaalinen puolue
LKP	Liberalistinen Kansanpuolue
LLS	Lappeenrannan Luistinseura
LrPT	Lappeenrannan Pallo-Toverit
LrTU	Lappeenrannan Työväen Urheilijat
LUM	Lappeenrannan Urheilu-Miehet
MiPK	Mikkelin Pallo-Kissat
MP	Mikkelin Palloilijat
MyPa	Myllykosken Pallo
PaSa	Imatran Pallo Salamat
RePa	Rengaspallo
SaiPa	Saimaan Pallo
SDP	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
SLU	Suomen Lyseoiden Urheilijat
SKDL	Suomen Kansan Demokraattinen Liitto
SKL	Suomen Kristillinen Liitto
SMP	Suomen Maaseudun Puolue
SPL	Suomen Palloliitto
SVUL	Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto
TaiPa	Taipalsaaren Pallo
ToU	Toivalan Urheilijat
TUL	Työväen Urheiluliitto
VIFK	Vasa Idrottsföreningen Kamraterna
VPK	Vapaa palokunta
WP-35	Warkauden Pallo-35

Liitteet

Liite 1. Jalkapalloseurojen vuosibudjetit markkoina vuosina 1970-1993.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo		FC LPR	
	Budjetti/ Sarjataso							
1970	-	II Div	-	P-sarja	2 730	IV Div		
1971	-	II Div	-	P-sarja	5 725	IV Div		
1972	-	II Div	-	P-sarja	8 549	III Div		
1973	22 000	II Div	-	IV Div	13 575	III Div		
1974	20 000	II Div	-	IV Div	22 238	III Div		
1975	50 000	II Div	22 710	III Div	22 678	III Div		
1976	-	II Div	26 670	III Div	44 585	III Div		
1977	89 500	II Div	32 510	III Div	57 446	III Div		
1978	118 700	II Div	52 840	III Div	-	II Div		
1979	226 000	II Div	59 050	III Div	147 637	II Div		
1980	-	II Div	93 700	III Div	118 203	II Div		
1981	-	II Div	127 000	III Div	-	II Div		
1982	282 080	II Div	187 000	III Div	153 296	II Div		
1983	173 271	II Div	188 500	III Div	199 055	II Div		
1984	307 654	II Div	317 500	II Div	272 092	II Div		
1985	261 882	II Div	912 000	I Div	286 291	II Div		
1986	242 770	III Div	926 000	I Div	286 800	II Div		
1987	293 024	III Div	1 240 000	I Div	-	II Div		
1988	394 270	II Div	680 000	II Div	300 000	II Div		
1989	458 130	II Div	325 000	II Div	-	II Div		
1990	-	II Div	-	II Div	700 000	I Div		
1991	262 238	II Div			760 000	I Div		
1992					800 000	I Div	308 932	II Div
1993					700 000	I Div	200 000	II Div

Lähteet: ES 5.12.1973, 5.12.1975, 16.12.1976, 17.1.1991; Jalkapallojaoston pöytäkirjat 24.2.1986, 19.4.1988, Kultsu-futis 1992/2, Toimintakertomukset 1970- 1986, JoKuA; Johtokunnan kokous 23.1.1993, FC LPR:n arkisto; Joutseno 2.11.1989, 2.5.1993; LaPa pelikaudella 1973 Penttisen 8:s kausi, Metsä jatkaa LaPan johdossa 2.12.1977, Tunnissa LaPan asiat päätökseen joulukuun 1978, LaPan arkisto; Talousarvioesitykset 1975-1989, LauTP:n arkisto, LKA. Urheiluseurojen toiminta-avustukset 1982-1994, Lappeenrannan liikuntalautakunnan 1982-1992 ja vapaa-aikalautakunnan 1993-1994 arkisto, LKA.

Liite 2. SaiPan ja Veiterän vuosibudjetit vuosina 1982-1993.

Vuosi	SaiPa		Veiterä	
	Budjetti/ Sarjataso			
1982	-	SM-liiga	109 891	SM-sarja
1983	2 737 326	SM-liiga	90 571	SM-sarja
1984	2 455 106	SM-liiga	140 482	SM-sarja
1985	2 822 305	SM-liiga	98 989	I divisioona
1986	2 876 570	I divisioona	-	SM-sarja
1987	2 134 360	I divisioona	347 089	SM-sarja
1988	2 645 345	SM-liiga	391 159	SM-sarja
1989	2 827 465	SM-liiga	556 176	SM-sarja
1990	5 475 008	SM-liiga	634 419	SM-sarja
1991	4 780 412	I divisioona	-	SM-sarja
1992	2 060 896	I divisioona	781 029	SM-sarja
1993	2 082 624	I divisioona	808 956	SM-sarja

Lähteet: Arponen, 2000; Lakka, 1998; Urheiluseurojen toiminta-avustukset 1982-1994, Lappeenrannan liikuntalautakunnan 1982-1992 ja vapaa-aikalautakunnan 1993-1994 arkisto, LKA.

Liite 3. Lappeenrannan kunnanvaltuuston valtuustopaikat ja niiden jakautuminen 1968-1992.

Vaali- vuosi	SKDL	Vihreät	SDP	ML/KEP	KOK	LKP	SMP	SKL	VAS	MUUT	YHT
1968	5		19	6	9	6	2				47
1972	4		20	6	6	7	1	1			47
1976	6		18	7	10	6	1	3			51
1980	4		21	6	12	4	1	3			51
1984	3	2	20	8	13	1	1	3			51
1988	1	2	20	10	13	1		3		1	51
1992		3	20	9	11	2		3	2	1	51

Lähteet: Lappeenrannan kaupungin kunnalliskertomus vuosilta 1968-1993, LKA.

Liite 4. Joutsenon kunnanvaltuuston valtuustopaikat ja niiden jakautuminen 1968-1992.

Vaali- vuosi	SKDL	TPSL	SDP	ML/KEP	KOK	LIB	SMP	SKL	MUUT	YHT
1968	4 ⁴⁶³		10	10	5 ⁴⁶⁴		1		1	31
1972	2	1	12	8	4	3	1			31
1976	3		13	10	5	2	1	1		35
1980	2		14	10	4	2	1	2		35
1984	2		13	10	6	1	2			35
1988	1		13	10	7	1	2	1		35
1992			13	9	5		2	2	4	35

Lähteet: Joutsenon kunnalliskertomus 1992-1993, JKA; Ropponen 1997, 394.

⁴⁶³ SKDL:n ja TPSL:n paikat vuonna 1968 laskettu vaaliliiton takia yhteen.

⁴⁶⁴ Kokoomuksen ja Liberaalien paikat vuonna 1968 laskettu vaaliliiton takia yhteen.

Liite 5. Seurojen sijoitukset jalkapallosarjoissa vuosina 1970-1993.

Vuosi	LaPa		LauTP		Kullervo		FC Lappeenranta	
	Sarja/ Sijoitus							
1970	II Div	6	Piirisarja		IV Div	3		
1971	II Div	6	Piirisarja		IV Div	1		
1972	II Div	9	Piirisarja		III Div	9		
1973	II Div	9	IV Div	3	III Div	8		
1974	II Div	6	IV Div	1	III Div	2		
1975	II Div	9	III Div	8	III Div	5		
1976	II Div	2	III Div	8	III Div	2		
1977	II Div	7	III Div	5	III Div	1		
1978	II Div	2	III Div	8	II Div	6		
1979	II Div	1	III Div	7	II Div	2		
1980	II Div	2	III Div	6	II Div	5		
1981	II Div	3	III Div	2	II Div	5		
1982	II Div	2	III Div	1	II Div	7		
1983	II Div	5	III Div	1	II Div	4		
1984	II Div	4	II Div	1	II Div	5		
1985	II Div	11	I Div	3	II Div	7		
1986	III Div	5	I Div	6	II Div	9		
1987	III Div	1	I Div	10	II Div	2		
1988	II Div	4	II Div	5	II Div	3		
1989	II Div	5	II Div	8	II Div	1		
1990	II Div	8	II Div	5	I Div	9		
1991	II Div	6			I Div	6		
1992					I Div	3	II Div	6
1993					I Div	5 ⁴⁶⁵	II Div	8

Lähteet: Jalkapallokirja vuosilta 1971-1994.

⁴⁶⁵ JoKu käytti nimeä Kultsu ja sijoittui alkusarjan jälkeen 5. I div:ssa. Loppusarjassa Kultsu oli 6.

Liite 6. SaiPan ja Veiterän sijoitukset vuosina 1970- 1993.

Vuosi	SaiPa		Veiterä	
	Sarja	Sijoitus	Sarja	Sijoitus
1970	Suomisarja	2		
1971	Suomisarja	1		
1972	Mestaruussarja	10		
1973	Suomisarja	1		
1974	Mestaruussarja	9		
1975	I divisioona	3		
1976	I divisioona	3		
1977	I divisioona	1	SM-sarja	2
1978	I divisioona	1	SM-sarja	5
1979	I divisioona	2	SM-sarja	2
1980	SM-liiga	8	SM-sarja	1
1981	SM-liiga	6	SM-sarja	3
1982	SM-liiga	6	SM-sarja	7
1983	SM-liiga	7	SM-sarja	9
1984	SM-liiga	9	SM-sarja	10
1985	SM-liiga	10	I divisioona	1
1986	I divisioona	5	SM-sarja	2
1987	I divisioona	2	SM-sarja	5
1988	SM-liiga	10	SM-sarja	2
1989	SM-liiga	8	SM-sarja	5
1990	SM-liiga	12	SM-sarja	7
1991	I divisioona	6	SM-sarja	8
1992	I divisioona	7	SM-sarja	4
1993	I divisioona	3	SM-sarja	3

Lähteet: Arponen 2000; Lakka 1998.